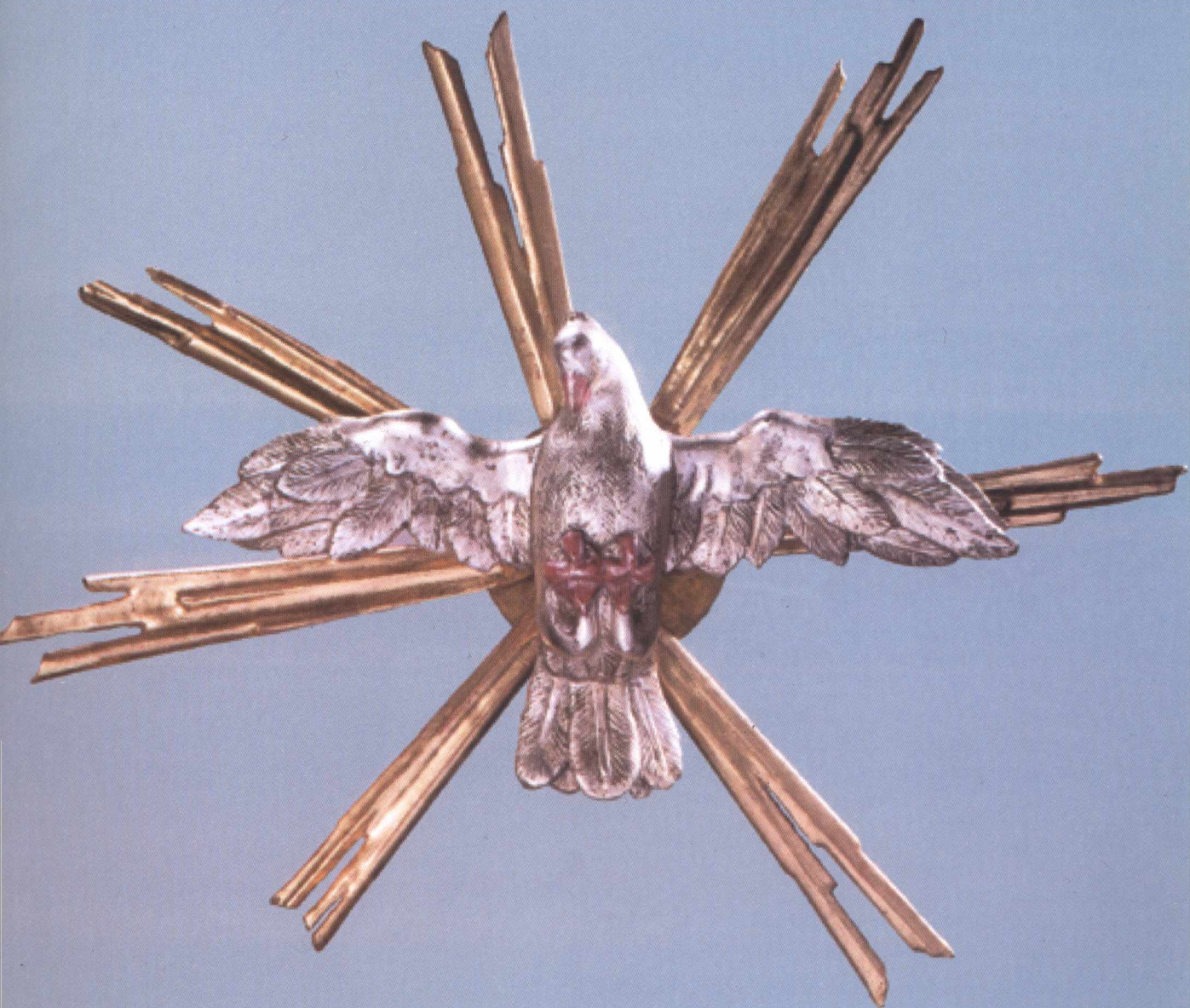

Lelkipásztor

Evangelikus
Lelkészi Szakfolyóirat

75. évfolyam

2000/1.

TARTALOMJEGYZÉK

MÉCSÉS A TE IGÉD

Szabóné Mátrai Marianna: Levéltörédek.....1

TANULMÁNYOK

Czenhe Miklós: A Lelkipásztor keletkezésének 75. évfordulójára (1924-1999).....2
Christian Möller: A lelkigondozó egyház4
Ferenczy Erzsébet: Mustármag
Kísérlet a konfirmáció rendszerének megújítására. III. rész7

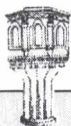
KITEKINTÉS

Nagy Gyula: Egyházi Világhíradó XI. évfolyam 1. szám12
Az evangélium a harmadik évezred küszöbén.
Fordította: *Szűcsné Pröhle Livia*17
Harmati Béla László: Szentlélekkalamb dicsfényekkel Balról20

FIGYELŐ

Gáncs Péter: Evangélium „zsidóknak először”?!21
Bányai Béla: Vezetői és testületi konfliktusok és megelőzési lehetőségük
a pszichiáter szemszögéből23
Marschall Marcell – Koczor Zoltán – Koczor Tamás: Hatékonyságnövelés
az egyházi szervezetek újragondolásával26
Hinni és szolgálni. *Sümeghy József* nyugalmazott lelkésszel beszélget *Zügn Tamás*28

AZ IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Schermann Gábor: Vízkereszt ünnepe utáni 1. vasárnap31
Mesterházy Zsuzsanna: Vízkereszt ünnepe utáni 2. vasárnap32
Gáncs Péter: Vízkereszt ünnepe utáni 3. vasárnap33
Varsányi Ferenc: Vízkereszt ünnepe utáni 4. vasárnap34
Isó Zoltán: Vízkereszt ünnepe utáni 5. vasárnap35
Lupták György: Igehirdetés. (Elhangzott Kiskőrösön, 1999. október 31-én
az evangélikus imaházban, ökumenikus istentiszteleten).....37
Kersti Rantasalo (Helsinki): Igehirdetés. Elhangzott a Kelenföldi templomban
1999. szeptember 12-én (Mt 6,25-34).....38

*Megtaláltok engem, ha kerestek
és teljes szívvel folyamodtok hozzám -
így szól az Úr. (Jer 29,13)*

LEVÉLTÖREDÉKEK

Zsoltárrészletnek néznénk, pedig a Biblia első, teljes terjedelmében ránk maradt levelének darabja a 2000. év igéje. Jeremiás küldte a levelet Babilóniába. A foglyoknak címezte. A nép előkelőbb rétegének, amelyet az első menetben Babilóniába hurcoltak. A véneknek, papoknak, prófétáknak és az egész népnek szól az üzenet. Magas rangú diplomáciai küldöttség utazik Babilonba, velük küldi a próféta a levelet. Meglepőek tehát a körülmények, a forma, de legfőképpen a tartalom.

Jeremiás mondanivalója sohasem illett az épp uralkodó közhangulathoz. Sohasem azt mondta, amit mindenki. Sem azt, amit illett, sem azt, amit vártak. „Halljátok az Úr igéjét!” – kezdte, és máris sorjázta a váratlan, kellemetlen, bosszantó és kényelmetlen gondolatok. Ebből nem vonhatjuk le azt a következtetést, hogy az Úr igéje mindig ellenáramlatot jelent az elfogadottal, a várttal szemben. Ez inkább kötözködő, elégedetlen, a békétlenségben örömet leelő emberekre jellemző. Vagyis *ami „szembehelyezkedik”, az még nem az Úr igéje.* Jeremiás küzdött az Úr igéjéért és az Úr igéjével. Érte, hogy meghallja tisztán és világosan akkor is, ha ellentétes mondanivaló harsogó zajából kell kiszűrnie és megkülönböztetnie. De legfőképpen vele küzdött, mert egyáltalán nem könnyű vállalni, hogy a próféta egyedül az Úr igéjétől függ. Nem divatos szelektől. De szembeszéltől sem. Egyedül az Úr igéjétől. Nem hiszem, hogy ez a küzdelem megszűnt volna. Hogy aktualitását és érvényét veszítette volna. Nem hiszem, hogy adatik ige, az Úr igéje anélkül, hogy tolmácsolói feszülten figyelnének abba a bizonyos egyetlen irányba. A hamis prófétát nem az jellemzi, hogy kívánságra prófétál. Sokkal inkább az, hogy társadalmi és politikai széljárásról tájékozódik. Egyikük uralkodó szélén, másikuk ellenszélén. A próféta az igéért küszködik és az igével. Nem ritkán az igét küldő Úrral.

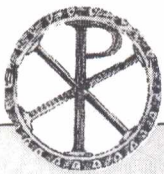
Jeremiásnak most végre pozitív mondanivalója van. A baj csak az, hogy épp negatívan illik gondolkodni. Ez a levél tartalmazza a jól ismert üzenetet: „Fáradoztatok annak a városnak békességén, ahová fogságba vitettelek benneteket, és imádkoztatok érte az Úrhoz, mert annak békességétől függ a ti békességetek.” Ez az intés akkor hangzik el, amikor a magukra valamit adó emberek mind egy függetlenségi mozgalom megszervezéséről álmodnak vagy azért dolgoznak. Hallatlan

népszerűtlen lehetett a próféta intése. Más kérdés, hogy egy higgadt megfontolás is arra intene, amire az Úr igéje: nagy vesztélybe sodorhatja a foglyokat – velük a fennmaradást, a túlélést – egy szabadságmozgalom.

Azonban nem a higgadt és építő magatartásra int Jeremiás egyedül. Nem ennyi a mondanivalója. Visszatart a forrófejűségtől, és buzdít valamire. Valamire, ami mindig kevésbé népszerű, mint a forrófejűség. Az Urat keressétek, méghozzá teljes szívvel. Ez a jövő záloga. Ez a túlélés és a megmaradás – minden mozgalomnál inkább, minden csoportosulásnál, higgadt vagy forrófejű politizálásnál inkább. Milyen unalmas! – fut át a fejünkön. Pedig csak akkor unalmas, ha összekeverjük kegyes frázisokkal. Ha azt hisszük, az Urat keresni egyenlő ragadós, mézes-mázos, semmit sem jelentő, buta és unalmas szövegek ismételtetésével – hol szószékéről, hol asztal mellől, hol képen, hol nyomtatásban. Az Urat keresni, szaváért és szavával küzdeni a próféta legizgalmasabb, legtöbb erőt, felkészültséget és tájékozottságot igénylő feladata. Jól tudjuk a Jeremiást követő időből, valóban ez volt, csak ez volt a megmaradás útja. A harmadik évezred küszöbén újra kellene tanulnunk a próféta kemény, küzdelmes és minden szellemi kapacitást igénylő munkáját: keresni az Urat, teljes szívvel hozzá folyamodni, küzdeni az igéért. Mert egyedül ez a megmaradás útja.

Dr. Johnson (angol költő, 1709-1784) 1745. január 1-jén és azután majdnem minden Újév napján írt egy imádságot. Egyébként gyors és termékeny író volt. Ezek a pár soros imádságok mégis hosszú órák alatt születtek. Küzdött értük. Lépjünk az új évezredbe az ő szavaival: „Mindenható Isten, akinek kegyelme folytán életem ismét egy évvel meghosszabbodott, add meg, hogy ez a kegyelem ne legyen hiábavaló rajtam. Ne azért nőjön éveim száma, hogy bűnöm is növekedjék, inkább add meg, hogy éveim előrehaladtával egyre tisztább legyek gondolkodásomban, egyre józanabb vágyaimban és egyre engedelmesebb törvényed iránt. Ne engedd, hogy a világ gondja elsodorjon tőled s azt se, hogy a kor gonoszsága hullámaival elborítson. Hanem tartsd meg hűségesen és növeld szeretetedet irántam, és ha hazahívsz, fogadj be az örökkévaló boldogságba, Jézus Krisztus, a mi Urunk érdeméért. Ámen.”

Szabóné Mátrai Marianna

Czenthe Miklós

A Lelkipásztor keletkezésének 75. évfordulójára (1924-1999)

A magyarországi evangélikus művelődés számos ponton kötődik a modern kultúra jellegzetes műfajához, az újságírásához. Csak példaként felhozva egy-kettőt: Az első Magyarországon nyomtatott újság, a Rákóczi szabadságharc hírlapja, a *Mercurius Veridicus* ritkaságszámba menő példányai közül az 1710. évi három szám az Evangélikus Országos Könyvtár őrizetében van, mely oda feltehetően a tudomány- és művészetpártoló Prónay, Radvánszky, Podmaniczky-családok egy tagja jóvoltából kerülhetett. *Bél Mátyás* alapította az első rendszeresen megjelenő magyarországi újságot Pozsonyban Nova Posoniensia címmel (1721-1722). Ugyancsak pozsonyi volt a számos lap szerkesztésében közreműködő *Karl Gottlieb Windisch* (1725-1793): *Preßburger Zeitung*, *Ungarisches Magazin*. Evangélikusnak született *Ráth Mátyás*, az első magyar hírlapíró, a Magyar Hírmondó (1780-1783) kiadója, későbbi győri lelkész.¹

Maga a protestáns és evangélikus újságírás múltja is számos érdekes elfeledett lapot rejteget. A lapok fajtái közül a főbbek: 1./ szélesebb rétegekhez szóló, országos terjesztésű néplap, 2./ tudományos és teológiai lapok, 3./ missziós és evangelizációs lapok, 4./ gyülekezeti híradók. A tudományos és teológiai folyóiratok közül megemlítem a *Protestáns Tudományos Szemlét*, mely 1859-től a neves gondolkodó, Ballagi Mór szerkesztésében jelent meg. A *Protestáns Pap* gyakorlati szakközlönyt Lágler Sándor kölesdi evang. és Kálmán Dezső kölesdi ref. pap adta ki 1880-tól. Az igényes *Ösvény* c. folyóiratot a Luther Társág jelentette meg 1912-től, Kovács Sándor szerkesztette, azonban az I. világháború után egyre ritkább jelent meg.

Trianon a magyarországi evangélikusok életében is gyökeres változást hozott. Három teológiája közül kettő a határon kívül került, gyülekezeteinek nagyobb része elveszett és evvel együtt az evangélikusok egyik fő bázisának számító háromnyelvű Felvidék teljes területe. A súlyos helyzetbe került evangélikus egyház a háború utáni években új utakat keresve, szervezetét újjászervezve megerősödve került ki a történelem viharából. Az 1924-es évben kezdett működni és magas színvonalat ért el a *soproni evangélikus teológiai fakultás* és ebben az évben alakult meg az evangélikus megújulás talán legismertebb intézménye, a *Fébé Evangélikus Diakonissza Nőegylet*.

Az egyházi megújulást a két világháború között egymás után megjelenő, új egyházi lapok is mutatták. A teológiai és ébredési lapok nagy része a *Dunántúlon* jelent meg, ami meg-

alapozta az egyházunkban máig érzékelhető dunántúli hangsúlyt és kezdeményezőkézséget. Az 1924-es év végén, 75 éve jelent meg az azóta egyfolytában megjelenő, legnagyobb múltú egyházi lapunk a *Lelkipásztor*. Keletkezésének körülményei jellemzőek erre a korra. Nem központi helyen, hanem egy világtól elzárt, a déli trianoni határszélre szorult kis sváb faluban, *Magyarbólyon*, *Vértesi Zoltán* evangélikus lelkész kezdeményezése és szinte magánvállalkozásaként indult ez a lap. Vértesi Zoltán, ez a múlthatlan érdemeket szerző, lelkes pap, 1881. január 20-án, Zalaistvádon született és 1903-ban avatták lelkésszé a Dunántúli Kerületben.² Szülei Vértesi Sándor evangélikus lelkész és Czipott Amália. Atyai nagyszülei Fröhwrth István és nemes Joó Zsuzsanna nemeskéri lakosok.³

A *Lelkipásztor* I. évf. 1. száma 1924. nov. 30-án jelent meg, advent első vasárnapján. A címlapon szerepel, hogy a szerkesztőség és a kiadóhivatal Magyarbólyban, Baranya megyében található. Vértesi Zoltán „több érdemes lelkész közreműködésével szerkesztette és adta ki. A folyóirat elterjedésével párhuzamosan szerzői köre is fokozatosan bővült, először csak a környékről, a Dél-Dunántúlról, majd később fokozatosan az egész országból jelentkeztek írásokkal lelkészek. Vértesi Zoltán a 7. számtól kezdve társszerkesztőnek nyerte meg *Kemény Lajos* budapesti esperest, de a felelős szerkesztő továbbra is ő volt. A lap „*Magyarhoni evangélikus gyakorlati folyóiratként*” határozta meg magát. A szerkesztő, Vértesi Zoltán, köszöntőjében így vall programjáról: „*A lelkek Főpásztorának programja a „Lelkipásztor”-nak is programja. ... Röviden kívánunk szólni s e reménytelennek látszó, sötét magyar éjszakában, ezer sebből vérző magyarhoni evangélikus egyházunk, híveink s a magyar hazánk érdekében annál többet cselekedni!*”

A *Lelkipásztor* első évfolyamának régi, töredezett, sárguló lapjait forgatva céltudatos szerkesztői törekvés bontakozik ki előttünk. A lelkészek gyakorlati tájékozódását szolgálta a kezdetől meghonosított állandó *rovatok* rendszere. Ezek voltak: I. Előfóhászok, énekek, II. Egyházi beszédek és írásmagyarázatok, III. Alkalmi beszédek és elmélkedések, IV. Képek és idézetek a Szentíráshoz, V. Lelkész teendői. Egyházi és Iskolai Élet, VI. Törvények és rendeletek, VII. Irodalom és művészet, VIII. Kérdések és feleletek, IX. Szerkesztői üzenet. A logikus és áttekinthető, gyakorlatias beállítottságú lapszerkezetnek kö-

¹Kuszák István: *Ráth Mátyás az első magyar hírlapíró*, Győr: A Harangszó kiadása, 1940

²Evangélikus Országos Levéltár (EOL), Dunántúli ordinációs könyv 1783-1905, 268 v.

³Vértesi Zoltán: *Magyarbóly cv. egyházközség és filiái története*, Pécs 1940, 48

szönhető, hogy számról számra nőtt az előfizetők és az írásaikat beküldők száma. A lapot, mely a szó szoros értelmében alulról jövő kezdeményezésként indult, olvasói, a vidéki lelkészek írták, éltették. A szerkesztő így fordul az egyházhoz: „Kérem egyházam főhatóságát, s a Nt. Esperes urakat, ha érdemesnek tartják, hogy e lap fennmaradjon, szíveskedjenek ezt támogatni.” (V.Gy. esperesnek) „Hálásan vettem szíves tudósítását, hogy esperesége minden lelkésze kész ez egyedüli magyar evangélikus gyakorlati egyházi lapot előfizetésével s szellemi termékeivel támogatni.”

Az egyházi év alkalmaira írt prédikációkon kívül a lap fő érdekessége a címmel megegyező gyakorlatiasság és nyitottság az egyház és a társadalom fontos kérdéseire. Az ún reggeli levelek írója így fordul a szerkesztőhöz: „Mint evangélikus magyar ember, szeretem az őszinteséget, a világosságot, a haladást s azt szeretném, hogy sok bajjal küzdő megcsontott gyülekezeteinkben s iskoláinkban, a Krisztus fundamentumán felépült ev. egyház s a magyar haza érdekében, öntudatosabb élet lüktetne.”⁴ Ezek sokszor a kor politikai témáit szólaltatják meg. Az egyik reggeli levél a magyarosítást propagálja, oldalakon keresztül hozza a történelmi és egyházi példákat e mellett.⁵ Maga a szerkesztő közli egy március 15-i ünnepi beszédét, melyben a hazafias érzéseket élesíti.⁶ Szerkesztői üzenetében arra buzdítja olvasóit, hogy: „Pártoljuk elsősorban magyar szerzőink műveit és kiadványait, hogy a hazai ev. irodalmat megerősítsük s magyar lelkeinket megmenthessük.”⁷ Ezt a buzgalmat az egyházi irodalom terjesztésénél is látjuk. Így szól a hirdetés: „Evangélikus testvérek, pártoljátok a Luther Társaság könyvkereskedését.”

A lap a gyakorlati szempontból fontos egyházi alkalmak és témák kifejtését vállalta. Felsorolta az egyházat érintő állami törvényeket és rendelkezéseket. Ismertette a teológiai és egyháztörténeti irodalom legújabb darabjait. Elbúcsúztatta a nevezetes, elhunyt lelkészeket, püspököket (Gyurácz Ferenc, Scholtz Gusztáv). Közölt egyházi tisztségviselők, felügyelő, presbitérium beiktatásakor mondott beszédet. Szól a kallódó gyermekek és az ifjúság védelméről, az evvel kapcsolatos teendőkről. Foglalkozik lelkészek úrvacsorájával és házasságkötésével. Ismerteti egy új kiadású lelkészi szolgálati napló előnyeit. Vértesi Zoltán szerkesztő reformáció ünnepe alkalmából „Luther, mint az emberiség jóltevője” címmel ír tanulmányt.⁸ Három pontban foglalta össze, hogy mit hozott az emberiségnek a reformáció: 1. lelkiismereti szabadságot, 2. Igaz szellemi műveltséget, 3. A házasság tisztaságát. A lap ismerteti Turóczy Zoltán

⁴Lelkipásztor I.évf. 1.sz., 24

⁵Lelkipásztor I.évf. 2.sz., 28-36

⁶Lelkipásztor I.évf.4.sz., 11-19

⁷Lelkipásztor I.évf.4.sz. 35

⁸Lelkipásztor I.évf. 11-12.sz., 35-43

I. évf.

1924. nov. 30.

1. sz.

LELKI PÁSZTOR

MAGYARHONI EVANGÉLIKUS GYAKORLATI HAVI FOLYÓIRAT

Több érdemes lelkész közreműködésével,
szerkeszti és kiadja:

VÉRTESI ZOLTÁN

magyarbólyi ev. lelkész.

TARTALOM.

Beköszöntő.

Ev. magyarok főhása. Férlíkarra. Szöveg s dallam Hammer Gyulától.

Templomi előfohászok. Imák vallásos estélykor. V. től.

Advent 1. és 2. vasárnapi beszédvázlatok, V. S. M.

Advent 3. vasárnapi beszéd Sch. M.

Advent 4. vasárnapi " V. Z.

Karácsonyi

Betlehemi mezőség és istálló. Ford. Hoffmann Ernő.

Karácsony eredete. Néhai Poszvez előadása után V. Z.

Képek s idézetek a szentíráshoz.

Reggeli levél. Evangelizálásról. Irta: Predikátor.

Törvények, rendeletek. Irodalom Kérdések-feleletek. Hirdetések. — Feltűnjük b. figyelmét a szerkesztői üzenetre.

Szerkesztőség

MAGYARBÓLY, Báranya-m.

Előfizetési ár: egy hóra 1 1/2.

egész évre 18 aranykorona.

E SZÁM ÁRA 25.000 KORONA.

ózdí lelkész „Evangélikus öntudat” c. konfirmációs tankönyvét.⁹

A lap I. évfolyamának végén a szerkesztő így vall a kezdeti szándékokról: „Félve, nehéz viszonyok között, ámde szinte belső lelki kényszer hatása alatt indítottuk útnak az egyedüli evangélikus magyar homiletikai gyakorlati folyóiratot. ... Lapunk független evangélikus, magyar szellemű lap.”¹⁰ A szerkesztő, Vértesi Zoltán lapja révbe érkezett, mikor a harmadik évfolyamtól kezdve a dunántúli püspök, Kapi Béla átvette a főszerkesztést és minden kerületből egy-egy szerkesztő képviseltette magát: Kardos Gyula, Duszik Lajos, Kemény Lajos és Vértesi Zoltán. A lap jó minőségű papíron jelent meg, cikkeinek szerzői neves egyházi szaktekintélyek voltak, mint pl. a soproni teológia professzorai. A lap a szerény és hősi kezdetek után megindult a legjelentősebb magyar lelkészi szakmai folyóirattá válás útján.

⁹Lelkipásztor I.évf. 11-12.sz. 46

¹⁰Lelkipásztor I.évf. 11-12.sz. 47

A lelkigondozó egyház

Előadások az Evangélikus Hittudományi Egyetem Posztgraduális Tanfolyamán I.
(1999. június 21-24-ig)

1. Tapasztalataim a pluralisztikus népegyházzal

Lelkészi szolgálatom idején talán azok a látogatások voltak a legérdekesebbek, ugyanakkor a legmegterhelőbbek is, amikor olyan emberekkel találkoztam össze, akiket azelőtt sohasem láttam a templomban. Néha véletlenül kerültem kapcsolatba ilyen emberekkel, néha egy jelzést kaptam valakitől, hogy nézzek be ehhez vagy ahhoz. Miután megtört a jég, gyakran egészen meglepő beszélgetésekre került sor. Egyfajta egyház nélküli, néha az egyház ellenében létező hitet tapasztaltam meg, miközben a könyvszekrényben ott láttam a rongyosra olvasott Bibliát, és olyan hitet találtam, amelyen csak álmélkodni tudtam. Amikor az ilyen látogatások alkalmával szóba hoztam azt, hogy nekem is vannak kritikus kérdéseim az egyházzal kapcsolatban, csalódást éreztem. Az emberek annak az intézménynek a képviselőjét látták bennem, amelyért lelkészként kezeskednem kell, amelybe bele lehet kötni, és amelynek értésére lehet adni, hogy miért létezik hit egyház nélkül, vagy éppen az egyház ellenében. Érdekes beszélgetésekre éppen akkor került sor, amikor hagytam azt, hogy egyházi hivatalomat kritikusan szemléljék, mint például az az idősebb férfi, aki teljes lelki nyugalommal értésemre adta: „*Elégedett vagyok az Istenemmel.*” Amikor aztán visszakérdeztem: „*És az Ön Istene elégedett Önnel?*”, izgatottságot éreztem rajta. Mozgásba lendült. E beszélgetés után nem láttam többször a templomban, mint azelőtt, de ahányszor csak találkoztunk az utcán, újra és újra visszatért erre a kritikus kérdésre: „*És az Ön Istene elégedett Önnel?*”

Az ilyen és hasonló látogatások alkalmával, amikor olyan emberekkel találkoztam, akik láthatóan hívők egyház nélkül is, Jézusnak azokra a szavaira kellett gondolnom, amelyeket a kapernaumi főemberrel való találkozásánál mondott, aki Izraellel való viszonya alapján pogányoknak számított: „*Senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izraelben.*” (Mt 8,10) Ahogyan Jézus sem akarja e szavaival Izrael népét háttérbe szorítani, úgy ezekben az emberekben sem éreztem, hogy az egyház elenségei akartak volna lenni. Annak ellenére, hogy hitüket istentisztelet, úrvacsora és gyülekezet nélkül élték meg, egyúttal hangsúlyozni tudták, hogy egyházra, lelkészre, óvodára stb. szükség van még akkor is, ha ők maguk úgy gondolják, hogy ebből semmi hasznuk sincs. Ugyanakkor, ha a templom hangjait éppen javítják, és nem szólalnak meg, felhívják a lelkészi hivatalt, és megkérdezik, mi történt az egyházzal.

Amikor gyakorlati teológiai docensként a wuppertali Teológiai Főiskolára kerültem, a bergi vidék olyan városát ismertem meg, amelyről azt mondják, hogy ott az emberek esernyővel (a sok eső miatt) és énekeskönyvvel (a szinte velük született ke-

gyesség miatt) születnek. Mindenesetre annak a városnak egy ismert fia (*Friedrich Engels*) is ilyen kegyes légkörű szülői házból származott. Amikor Friedrich Engels Londonban elfordult az egyháztól és a hittől, és *Karl Marx*-szal a kommunizmus gondolatával kezdett foglalkozni, édesanyja levelet írt neki Wuppertalból: „Bárcsak soha ne találkoztál volna ezzel a *Karl Marx*-szal! A ti rendszeretek sohasem fog működni addig, amíg bűn van az emberek között.”

Ebből a kegyességből Wuppertalban a mindennapi életben ma már csak kevés érzékelhető. Egyre inkább érvényesülnek ugyanis a szabadegyházak és a szekták, amelyekből Wuppertalban több mint 200 található. Hit egyház nélkül – ez itt gyakori, hiszen az egyházra mint elvilágiasodott, közösség nélküli, hideg, hitetlen, szekuláris intézményre tekintenek. Éppen ezért a legkegyesebbek léptek ki az egyházból, akik hitüket kis szabadegyházi közösségekben, házi csoportban, az egyháztól távol élik meg. Egyházak természetesen vannak – evangélikus és katolikus egyaránt –, amelyek rendelkeznek számos templommal is. Ezek a templomok azonban gyakran ijesztően üresek, néha fáradt gyülekezetek és kimerült lelkészek igazgatása alatt állnak, akik vágyódva gondolnak vissza a Harmadik Birodalom nagy idejére, az egyházért vívott harcra, vagy a 19. század ébredési mozgalmaira. A két nagy egyház nélkül hiányozna a szabadegyházak számára az a súrlódási felület, amelyen felforrósíthatják magukat. Az egyház nélküli hitnek elég gyakran szüksége van az egyházra az ő hitével, hogy önmagát előtérbe tudja állítani.

Amikor Heidelbergbe kerültem, azt láttam, hogy ebben a városban éppen úgy virágoznak a szabadegyházi és karizmatikus csoportok, mint az ezoterikus és antropozófikus, vagy hasonló nevekkkel jellemezhető hitű közösségek, amelyek egyház nélkül élnek. „Hit egyház nélkül” – ez a helyzet egy olyan egyetemi városban, mint Heidelberg, egyre inkább szinte természetesen tűnik számomra, jobban, mint ahogyan ezt lelkészi szolgálatom alatt, vagy a wuppertali időben gondoltam. A két nagy egyház egy átkaroló hadmozdulat áldozata, amelynek egyik oldalán a szabadegyházi-karizmatikus-pünkösdi jellegű csoportok, másik oldalán vallási-ezoterikus-szekuláris közösségek állnak. Vallási és egyéb lehetőségek tömkelege áll rendelkezésre. Az ember azt választhatja, milyen vallási ajánlatra a piacon éppen szüksége van.

Egyház a piacon

Hogyan reagáljon az egyház ebben a helyzetben? Kegyesebbé kell válnia, és nyisson a pünkösdi mozgalmak felé? Legyen pluralisztikusabb és nyisson az új vallások felé? Legyen politikusabb és tekintse magát az állam partnerének? Legyen

gyógyítóbb és nyisson a pszichoterápia, annak különböző irányai felé?

Nagy érdeklődés kísérte az EKD¹ zsinatán *Peter L. Berger* amerikai szociológus „Pluralisztikus ajánlatok: Egyház a piacon” (Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt Nr. 46, 1993. nov. 12., 19. old.) című referátumát, amelyben azt ajánlotta, hogy az egyház ma, a lehetőségek százainak pluralisztikus piacán ne burkolózzon a tradícióba, és ne hagyja, hogy bármilyen módon gettóba zárják. Ne is alkalmazkodjon azonban egyszerűen ehhez a piachoz, mert akkor nem lehet majd megkülönböztetni a többi divatos ideológiától és elfogadható társadalmi intézménytől. Éppen ezért Berger azt ajánlja, hogy az egyház maradjon nyitott a világ számára a piacon, valamint legyen kész, hogy mindazzal, ami ott várja, kapcsolatba kerüljön. Az óra parancsa az őszinte párbeszéd, hiszen az ember sohasem marad ugyanolyan egy őszinte párbeszéd után, mint amilyen előtte volt. A keresztyénség történetében a saját értékek mindig a másokkal történt párbeszéd, vita során kristályosodtak ki. Ilyen volt például a klasszikus antik kultúrával, a középkorban az iszlám vallással, vagy ma Dél- és Kelet-Ázsia vallásaival való találkozás. A mai helyzet a kínáló lehetőségek felgyülemzése miatt természetesen különbözik a korábbiaktól. Ma szinte „világnézeti szédülés”-ről lehet beszélni. Berger ebben új lehetőséget is lát. „Annyi alternatíva áll ma rendelkezésre, hogy egyikre sem tekintenek úgy, mint aminek mindent legyőző hatalma van.”

Berger előadásának olvasása közben állandóan Pál apostol jutott eszembe, ahogyan az athéni piactéren az istenek oltárait végignézte, és megállt az ismeretlen isten oltára előtt, hogy bizonyosságot tegyen az athénieknek arról, hogy ki ez az ismeretlen isten (ApCsel 17). Pál tehát megtalálta azt az űrt, amelyen keresztül a halottak feltámadásáról szóló üzenetet mintegy becsempészte a piacra. Az egyháznak a lehetőségek százainak piacába valahogy így kellene bekapcsolódnia, így kellene reklámoznia a keresztyén világnézetet. Az természetesen kérdés, hogy mi óvja meg az egyházat attól, hogy „világnézeti szédülés”-be kerüljön, különösen a protestáns egyházat, amelynek végzetes hajlama van arra, hogy minden új mozgalom után fusson, így végül egyfajta „másnaposság” lesz úrrá rajta. Vizsgáljuk meg most ezeket a veszélyeket az Evangélikus Egyház néhány új fejlődési vonalán.

Annak érdekében, hogy az egyháztól messzire sodródott, vagy abból kilépett embereket nyerjen meg, az Evangélikus és a Katolikus Egyház egyaránt reklámcégek alkalmazásába kezdett, amelyek feladata az egyház „termékeinek” reklámozása volt. A Rajnavidéki Evangélikus Egyház kölni egyházközössége a *Laux & Partner* reklámcéget 2,8 millió márka értékben reklámkampány indításával bízta meg. A reklámcég első plakátjai már meg is jelentek. Egyik közülük különösen heves vitákat váltott ki. Ezen a plakáton egy ágyban két férfi volt látható. Felül: „Isten a szeretet.” alatta: „De néha számunkra egy kicsit idegen.” Úgy néz ki, hogy ezt a plakátot be kell vonniuk, de a cég egy másik plakátja már a televízióban is látható volt. A plakát egy üres templomot ábrázol, amelyben egyetlen idősebb asszony látható. Az oltárnál nagyobb betűkkel kifüggesztve a mondat: „Kezdetben volt az Ige”, alatta: „Nem tartottuk meg”. Legalul pedig: „Evangélikus Egyház, avatkozz be!” Az egyház tehát ismét bekapcsolódott a párbeszédbe, mégpedig visszataszító, csak reklámokban hatásos szlogenekkel. Az egyház nyelve teljesen világias nyelvvé, sőt vásári

hangoskodássá vált, hogy ezáltal a lehetőségek százainak pluralisztikus piacán a Peter Berger által kívánt párbeszéd létrejöhesse.

A média első reakciói a kölni reklámfogásokra ugyanazt a jelenséget mutatták, amely az egyház reformkísérletei esetében az elmúlt 30 évben újra és újra jellemző volt: Azok, akik az egyháztól távol voltak, nevettek, és a gúnyolódások özönét zúdították ezekre a próbálkozásokra; azok pedig, akik közel voltak az egyházhoz, összezavarodtak, és megrendülve szintén elfordultak. Mielőtt a kölni reklámprobálkozások valóban elindulnak, úgy néz ki, hogy kudarcra vannak ítélve, amit Pál apostol Róm 7,19-ben így ír le: „Hiszen nem azt teszem, amit akarok: a jót, hanem azt cselekszem, amit nem akarok: a rosszat.”

Hasonló a helyzet a dél-hesszeni egyházban „Igazi” címmel megjelent hatásvadász egyházi lappal is, amelynek immár két száma jutott el minden háztartásba. A lap egyik számának címlapján egy önmagát edző futó látható, benne pedig az új egyházi elnök, *Steinacker* otthonosan, pulóverben. E 3,8 millió márkát felemésztő tervről azóta is folynak a viták, amelyben az evangélikálok egészen elzárkóznak, és harcolnak a primitivitás ilyen mérvű megjelenése ellen, amelyet egyébként mások azzal indokolnak, hogy egyházon kívülieknek készülnek a reklámok, ezért megengedhető, hogy azok kissé primitívebbek legyenek.

Ezeknek a reklámoknak a szabadegyházakba sodródott emberekhez is szólóniuk kell. Éppen ezért vett részt az EKD is sok millió márka beruházásával abban a „*Pro Christ*” elnevezésű evangélizációs akcióban, amelynek keretében Németország, Ausztria és Svájc számos kisebb-nagyobb csarnokába és nagytermébe sugározták az amerikai baptista *Billy Graham* Essenben tartott evangélizációit, amelyeken estéről-estére Jézus Krisztushoz való megtérésre szólította fel az embereket, akiknek aztán előre kellett jönniük, hogy megszámlálják őket. Ez az egész akció olyannyira a szabadegyházi színvonalon zajlott, annyira a baptista és hasonló jellegű gyülekezetek összegyűjtését és létszámuk növelését célozta meg, hogy önkéntelenül is feltettem magamnak a kérdést, hogy miért vett részt az evangélikus egyház ekkora összeggel benne.

Az okot abban a jelszóban látom, amelyet az amerikai szociológus, Peter Berger az EKD zsinatának lelkére kötött, vagyis nyíltan álljon ki a piacra, és „mindazzal, ami ott várja, kerüljön kapcsolatba”. Amennyire helyes ez a követelés a maga általánosságában, annyira problematikusá válik részleteiben, ha alaposabban szemügyre vesszük az egyház helyzetét a lehetőségek százainak pluralisztikus piacán a második évezred végén. Az egyház egyrészt szeretne jelen lenni a világnézetek piacán, másrészt úgy tekintenek rá, mint a régi idők maradványára, ennek láttán pedig napirendre térnek felette. Vagy még rosszabb esetben: az egyház szeretne mások és a világ számára egyház lenni, így aztán úgy kezelik, mint azt a nyulat, amely a mesében a két sün között halálra hajszoja magát. A népegyházi nyúl balra fut, médiumok és reklámügynökségek várják és hirdetik neki, hogy elérkezett a multikulturális társadalom, a népegyház számára azonban sajnos még nem jött el az idő. A népegyházi nyúl jobbra fut, ott a szabadegyházak és evangélikál ügynökségek hirdetik neki, hogy a Szentlélek kézzelfoghatóan jelen van közöttük, és nagyon meg kell erőltetnie magát, ha valamit kapni akar még belőle. Az egyházi adókból tehát milliókat adnak ki a „*Pro Christ*” akciókra, amelyek csak abban segítettek, hogy a szabadegyházak a markukba röhögtek, hiszen még fizettek is nekik azért, hogy a népegyház

¹Evangelsche Kirche in Deutschland: A Németország területén élő lutheránus, református és uniált tartományi egyházak közössége.

nagy halastavában hancúrozzanak, zsákmányukat pedig még haza is vihetik gyülekezeteikbe. A nyúl aztán megint balra fut, így aztán ott is szegényebb lesz azzal a néhány millióval, amelyeket a reklámcégeknek azért ad ki, hogy plakátokon megjelenő jelszavaikkal hűséges egyháztagokat ijesszenek meg, a távolabb lévőket pedig még inkább gúnyolódásra ösztönözzenek. Ugyanezt *Wolfgang Schmidbauer* pszichoterapeuta szavaival a következőképpen fejezhetjük ki: Olyannak tűnik nekem ma az Evangélikus Egyház, mint egy tanácstalan segítő, aki *Dietrich Bonhoeffer* követésében csak másokért és mások kedvéért szeretne élni, és magát mindenhol kiadja, minden lehetséges vitába kész belemenni, azonban magát ezáltal annyira kiadja, hogy kiég, és a végén annyira száználmassá válik, hogy az emberek otthagyják és a világ felé fordulnak. Legalábbis az Evangélikus Egyházat így látom ma Németországban, amely magát „népegyházként” reklámozza, amely mellett azonban messze nem áll már a nép. Éppen ezért meg tudom érteni, hogy oly gyakran találkozunk a „Hit egyház nélkül” jelenségével, azaz a hittel, amely valahol az egyház peremén vagy azon kívül támad. Mindezek ellenére természetesen akad példa arra is, hogyan keres kapcsolatot ez a hit az egyházzal; természetesen nem egy magát elaprózó, kiégett egyházzal, hanem egy belsőleg strukturált, az evangélium örömhírét sugárzó, és így párbeszédre kész és nyitott egyházzal.

Hit, amely egyházat keres

Két olyan példát szeretnék elmondani, amelyek megmutatják, hogyan keresi az egyházat, mint közösséget az a hit, amely az egyháztól távol támadt.

1. „Istenről beszélni veszélyes. Tapasztalataim keleten és nyugaton” (Freiburg, 1984., 120. old.) című naplójában *Tatjana Goricseva* 1981. március 4-én ezt írja:

„Oroszországban mindenféle reklám és apologetika hiánya ellenére is a legjobbak önzölnének a megkötözött, mozdulatlan, a világra nem reagáló egyházba. A nyugati egyház minden, az idővel lépést tartani akaró igyekezete ellenére egyre több embert veszít el. Mintha a Lélek és az erő elszállt volna innen. A nyugati egyházra nehéz időszak köszöntött, nehezebb, mint a keletre. Az egyház mindenütt a kereszt útját járja. Csak Oroszországban látható azonban, hogy a kereszt győz. Itt viszont minden el van rejtve, nem lehet felismerni.”

Amikor *Tatjana Goricseva* 1981-ben ezeket a sorokat írta, éppen fél éve tartózkodott nyugaton azután, hogy a leningrádi KGB kiutasította azért, mert a Szovjetunióban keresztyén nők csoportjait gyűjtötte maga köré, és mindenféle üldöztetés ellenére megvallotta keresztyén hitét. *Tatjana Goricseva* azelőtt öt évvel még ateista volt, filozófiát tanult, és érdekelte mindaz az új, amit a Szovjetunióban a vallási piacon kínáltak. Így került bele egy jócsoportba is, ahol meditációjához mantraként a Miatyánk szövegét kapta, egy olyan szöveget, amelyet soha azelőtt nem hallott. Alaposan elmeditált ezen a szövegen, és többet nem tudott tőle szabadulni. Tudni akarta, hogy honnan származik ez a szöveg és hol meditálnak még rajta. Ez a törekvés hozta őt össze fiatal keresztyénekkal, akik vele együtt imádkozták a Miatyánkot, és még többet meséltek neki a keresztyén hitről. Ezekkel a keresztyénekkal együtt keresték a kapcsolatot az ortodox egyházzal, hogy ott bekapcsolódhassanak a szent liturgia ünneplésébe, gyónjanak, megkeresztelkedjenek, stb. Naplójában *Tatjana Goricseva* megindító módon mondja el mindezt, és összehasonlítja keleti egyházi tapasztalatait azokkal a tapasztalatokkal, amelyeket a nyugati egyház-

ban szerzett. Éppen ez vezette őt azoknak a soroknak a megírására, amelyekben láthatóan nemcsak az oroszországi egyházért aggódik, hanem a nyugati egyházért is.

Tatjana Goricseva a hamburgi *Kirchentag* rendezvényen szerzett tapasztalatairól is beszámol, ahol sok olyan fiatal találkozott, akiknek felszínessége kellemetlenül érintette őt. Annak ellenére, hogy a rendezvényt *Kirchentag*-nak hívják, a hitről és az egyházzal csak kevés szó esett. *Goricsevát* ez egy nagy szovjetunióbeli Komszomol-találkozóra emlékeztette. Ezen a *Kirchentag*-on megismerkedett a német pacifizmussal, és jónak találta, hogy a békéért akarnak küzdeni. Orosz keresztyének számára azonban nyilvánvaló, „*hogy belső béke és szabadság nélkül nem létezik külső béke sem.*” Mindenekelőtt az sajnálatos, „*hogy a nyugat nem érti, mekkora értéke, megújító és sugárzó ereje van a szenvedésnek. Örömtől sugároznak azok a mártírok, akik odaadták életüket Krisztusért. Az üldözött orosz egyház tapasztalata egyértelműen megmutatja, hogy a szenvedés nem távolít el Istentől, éppen ellenkezőleg: közelebb visz hozzá.*” A nyugat igazi veszélye az, hogy az aktivizmus és a nyugtalanság maga alá temeti az egyéniséget, így az elveszik. Ez az, amit *Goricseva* a *Kirchentag*-on erősen érzékelt, ahol a masszából nehezen lehetett emberi arcokat kivenni, ahol nehéz volt a hívás mögött emberi hangokat, a jelszavak mögött gondolatokat felfedezni.

A nyugati egyházért való aggodás *Goricsevánál* azonban nem marad ennyiben. Nem is játsza ki a szerinte jobb keleti egyházat a szerinte rosszabb nyugati egyházzal szemben. Inkább ezt írja naplójában 1981. március 21-én:

„*Heuréka! Megtaláltam a megoldást: Nem azok boldogabbak, akik láttak, hanem akik hisznek azoknál, akik először láttak, aztán hisznek. Így nyugaton az igazi keresztyéneknek boldogabbaknak kell lenniük, mint nekünk, akik Oroszországban jutottunk hitre. Mi ott, mint Tamás, megérintettük sebeit, és most már halhatatlan testét. Éreztük Istent, és megértettük, hogy Ő valóságosabb, mint az egész minket körülvevő világ. Itt azonban alig találkozom olyan emberrel, akinek ehhez hasonló tapasztalata lenne. Ennek ellenére talákoztam igazán hívőkkel.*”

A kételkedő *Tamás* és a Feltámadott húsvéti találkozására (Jn 20) való utalással *Tatjana Goricseva* azt akarja mondani, hogy könnyebb Krisztusban hinni és egyházának tagjává válni, ha megsebzett testét olyan valóságosan érezheti az ember, ahogyan az a szenvedő orosz egyházból lehetséges. Ezzel szemben Jézus a valódi boldogságot azoknak ígérte, akik nem látnak és nem éreznek, mégis hinni tudnak (Jn 20, 29). Úgy gondolom, hogy *Goricsevának* az a véleménye a nyugati keresztyénekről, hogy nem hagyják magukat ellökni a magát elaprózó népegyháztól annak száználmas helyzete ellenére sem, nem is maradnak meg csupán az egyház kritizálásánál, hanem újra és újra azt az örömet keresik az egyházban, amely a hierarchia gyengeségei, a teológia minden szüklátókörűsége ellenére megtalálható, és megsokszorozható, például: a keresztség öröme, amelyet gyakran az egyháztól egészen távol álló emberek is szeretnének átélni; a házi csoportok öröme, ahol istentiszteleti közösség jön létre; az istentisztelet öröme, amely bár szegényes lehet, egy régi ének vagy imádság által a hit öröme ragyoghat fel benne. Az egyházban lelt ilyen és hasonló örömek az egyház nélküli hit számára a hívő közösség keresésében kapcsolópontokat jelenthetnek. Ennek az örömmel a másik oldala lehet az a szenvedélyes törekvés, hogy szembeszálljunk a régi és új babonákkal, amelyek az emberi méltóságot lábba tapossák, ugyanakkor csábítók is az ember számára.

2. Az egyházat kereső hit másik példája ősrégi, mégis mindig elgondolkodtató. Az Apostolok Cselekedeteiben Lukács először Saul helyzetét vázolja fel, akit a Feltámadott húsvéti fénye Damaszkusz kapui előtt leterít, majd mint a saját múltját elfeledett embert a keresztyén Anániához küldi. Ebben a megtérési történetben, amelynek során Saulból Pál lesz, az a meglepő, hogy itt a hit teljes mértékben egyház nélkül, kizárólag a Feltámadott fényes, kétségbevonhatatlan jelenléte által jön létre. Éppen ilyen meglepő, ApCsel 10-ben is, ahogyan Kornéliusz, a pogány százados esetében szintén egyház nélkül jön létre a hit, egyedül Isten cselekedete által, amelyben Kornéliusz látomásban azt a feladatot kapja, hogy lépjen kapcsolatba egy bizonyos Simon Péterrel, aki valahol egy tengerparti házban, egy Simon nevű tímárnál található. Így vagy hasonló módon támad újra és újra az egyháztól messze távol jézushit, hogy saját utat törjön magának a szentek közösségéhez.

Természetesen már Lukácsnál, az Apostolok Cselekedeteiben megrendítő azt látni, hogy milyen nehezen tudnak a keresztyének az egyházban az ilyen egyház nélküli hittel bármit is kezdeni. Éppen Anániásnál válik ez nyilvánvalóvá, aki ellenáll Isten látomásban adott parancsának, hogy elmenjen Júdas házába, és ott felkeressen egy tarzuszi Pál nevű embert, akit a keresztyének legkegyetlenebb üldözőjének ismert. Az Úrnak újra és újra meg kell győznie Anániást, hogy ne féljen: „Menj el, mert választott eszközöm ő...” (ApCsel 9,15). Péter esetében is hasonló a helyzet, akit egy sajátos látomásban

arra indított az Úr, hogy menjen egy pogány százados házába, és Krisztus evangéliumát ismertesse meg vele. A látomás, amelyben Péternek része van, kiváltja belőle a legnagyobb ellenállást, hiszen „a föld mindenféle négy lábú és csúszómászó állata, és az ég mindenféle madara” ott volt előtte, amelyeket aztán még meg is kellene ölnie és ennie, ami ellen Péter határozottan tiltakozik: „Semmiképpen nem, Uram, mert soha nem ettem semmi közönséget vagy tisztátalant.” A látomásbeli hang azonban nem enged még akkor sem, ha úgy látszik, hogy egy keresztyént megtéríteni nehezebb, mint egy pogányt. „Amit az Isten megtisztított, azt te ne mond tisztátalannak!”

Az, amit a két történetben látunk, a keresztyénség ősi, és mindig új veszélye, hogy saját egyházaiba és gyülekezeteibe bezárkózva mindarra a munkára, amelyet Isten messze Damaszkusz kapuitól az egyház nélküli hit ébresztésével végez, azt mondják: „Nem létezik, ami nem szabad, hogy létezzen.” Az egyetlen dolog, ami e veszélyben megóv, egy olyan spiritualitás, amely nyitott, és újra és újra megnyílik a meglepetések felé, amelyeket az egyház Ura a Szentlélek erejében tartogat. Ahhoz pedig, hogy ez a nyitottság megvalósuljon, arra a két szóra van szükség, amelyekkel Isten Damaszkuszban az aggódó Anániás küldetését kijelölte: „Menj el!”

Fordította: Wagner Szilárd
teológiai hallgató

Kísérlet a konfirmáció rendszerének megújítására

Mustármag

III. rész

Az alábbiakban ismertetem azt a konfirmációs munkaprogramot, melyet a Rich Melheim lelkész és munkatársai által kidolgozott szisztéma ismeretében és fölhasználásával állítottam ill. állítok össze.

Cél

Megteremteni a szeretet és gondoskodás légkörét ahhoz, hogy megszólalhasson a szeretet üzenete. Lehetőséget teremteni arra, hogy Isten Lelke egy életre szólóan megérintse a fiatalokat. A cél tanítás és hitre hívás, lélekformálás. A cél áldást és ajándékot közvetíteni a fiataloknak, családjaiknak és a gyülekezetnek. A ma élő szenteknek, Isten gyermekeinek hit-története is megszólal a fiatalok előtt, mert ennek nagyobb ereje van, mint bármilyen „információnak”. És egy-egy keresztyén felnőtt, mentor bizonyágtétele, gondoskodó figyelme és szeretete az eszköz arra, hogy a fiatalok otthonra találjanak a gyülekezetben.

A módszer

A módszer lényege a lelkész munkája mellett a mentorok szolgálatára alapozott kiscsoportos előkészítés.

A mentor

A konfirmandusok között szolgáló hívő, felnőtt keresztyének feladata inkább a hit-ébredés, lelkigondozás, mint a tanítás. Inkább arra koncentrálnak, hogy Isten szeretetét megélték és megéreztesék, nem annyira arra, hogy beszéljenek róla. Az ő küldetésük, hogy a szeretet kontextusát biztosítsák az evangélium tartalma számára. Elsősorban nem tanítóként szolgálnak, hanem lelkigondozóként, szószólóként, mentorként.

Segítenek feldolgozni, megérteni és életre váltani azt a „tananyagot”, amit a lelkész tanított.

A kiscsoportvezető vagy mentor olyan személy, aki szereti Istent, szereti a gyerekeket és kész arra, hogy gondoskodó szeretettel vegyen körül öt-hat fiatal egy iskolaéven keresztül. Elkötelezi magát arra, hogy együtt tanuljon, imádkozzon, játsszon és szolgáljon a konfirmandusokkal. Nem a tanítás tartalmáért felelős, hanem azért, hogy segítsen megteremteni a személyes gondoskodásnak egy olyan légkörét, amelyben a kiscsoportban együtt levő fiatalok hétről hétre meg tudják osztani egymással gondjaikat és örömeiket, együtt tudnak imádkozni és feldolgozni azt az anyagot, amit tanultak.

A mentorok „munkaköri leírása”

A mentor vagy csoportvezető egy olyan gondoskodó személy, aki szereti Istent, szereti a gyerekeket és kész arra, hogy egy iskolaév idejére bekapcsolódjon 5-6 fiatal hitbéli növekedésének elősegítésébe. A vezetők azt vállalják, hogy együtt tanulnak, játszanak és szolgálnak a rájuk bízott fiatalokkal. Felelősek azért, hogy segítsenek megteremteni a személyes gondoskodás, támogatás, lelkigondozás légkörét. Nem felelősek a tanítás tartalmáért, hanem a bizalomnak azt a légkörét igyekeznek megteremteni, amelyben a fiatalok a kiscsoportokban együtt tudnak imádkozni, megosztják egymással örömeiket és fájdalmaikat, és elmélyítik a tanultakat.

Isten országába nem lehet „oktatással” bevezetni a gyereket. „Oda kell szeretni” őket Isten közelébe. Ez a szolgálata a csoportvezetőknek. Azzal, hogy idejüket és szeretetüket áldozzák, fontos szerepet töltenek be a gyerekek életében és segíthetnek abban, hogy a gyülekezethez kötődjenek. A vezetők a következő szolgálatra kötelezik el magukat szeptembertől májusig:

Tanítási alkalmak: Minden pénteken részt vesznek az előkészítő órákon és vezetik a kiscsoportos megbeszélést. A kátét a lelkész tanítja, a kiscsoportok egy-egy jelenettel, szemléltető képpel, interjúval járulnak hozzá a tanítás tartalmához. Ezek előkészítésében a vezetők segítenek. A megbeszélés a munkafüzetek közös kitöltése alapján történik, ennek anyagát a vezetők mindig előre megkapják.

Szolgálati alkalmak: Kéthavonta egyszer a kiscsoport valamilyen szolgálatot végez, pl. egy szeretetotthonban, gyermekotthonban, kórházban vagy idősek látogatásával a csoport saját elképzelése alapján. Ez az egyik pénteki konfirmációs óra keretében történik a csoportvezetők irányításával.

Közösségi alkalmak: Kéthavonta egyszer a kiscsoport egy olyan közösségi alkalmat szervez magának, amelynek célja kifejezetten a közösség erősítése. Ez is egy pénteki óra keretében kerül sorra a csoportvezetők segítségével.

Megbeszélések: Havonta egyszer a csoportvezetők és a lelkész megbeszéli a problémákat, megosztják egymással tapasztalataikat és előkészítik a következő hónap óráit.

Ha a csoportvezetők nem tudnak részt venni valamelyik alkalmon, gondoskodnak arról, hogy valaki helyettesítse őket. Bátorítják a fiatalokat az istentiszteleteken való részvételre. Ötleteikkel, javaslataikkal, visszajelzéseikkel hozzásegítenek a program alakításához.

A kiscsoport

A kiscsoport rendszerint egy felnőtt csoportvezetőből (vagy házaspárból, ha lehetséges), gyermekükből (ha lehetséges) és 4-5 másik gyerekből, konfirmandus társból (lehetnek barátok, barátnők) áll. Ahol erre lehetőség van, jó, ha a csoportvezetők a szülők közül kerülnek ki. Hiszen a gyermekéért mindenre kész egy szülő, és szívesen vállal áldozatot, elkötelezettséget érte. Emellett a szülő-gyermek kapcsolatot csodálatosan elmélyítheti egy ilyen közösség. De ha erre nincs lehetőség, a gyülekezet hívó, elkötelezett tagjai is vállalhatják ezt a szolgálatot. Egy-két fiatal is besegíthet az ifjúsági csoportból a gondoskodásban a jelenetek, interjúk, poszterek készítésében, a szolgálati alkalmakban.

Jézusnak egy tizenkét fős kiscsoportja volt. Mégis úgy tűnik időnként, hogy ez túl sok volt. Honnan gondoljuk, hogy mi többet „elbírnak” kamasz gyerekekből, mint amennyit Jézus „elbírt” felnőttekből? Jézusnak egy hároméves konfirmációs

programja volt tizenkét tanulóval. A végén az egyik elárulta, a másik megtagadta, a többi elfutott és hagyta meghalni őt.

Amikor nagycsoportban tanítunk, a csendesebb gyerekek gyakran elvesznek a „tömegben”. A gyerekek különleges szükségleteire legtöbbször nem tudunk figyelni. A hangosabb gyerekek minden figyelmet maguknak igényelnek. Egy kiscsoportban mindenki jobban ismer mindenkit. A bizalom sokkal gyorsabban kialakul. Aki nincs ott, hiányzik a többinek. A felelősségvállalás nagyobb szerepet kap. Sokkal könnyebben kialakul őszinte beszélgetés. Mivel minden feladatot közösen oldanak meg, a lassúbb, nehezebb felfogású gyerekek nem érzik kellemetlenül magukat, és nem kerülnek hátrányba.

A nagycsoportban nehéz fegyelmet tartani, nehéz a gyerekek figyelmét lekötöni. Ebben a rendszerben a közös tanítás után a gyerekek elmennek a kiscsoportokba, ahol változatos, kreatív módszerekkel földolgozzák a hallottakat.

A lelkész

A lelkész azt végzi, ami a legfontosabb feladata a konfirmációs oktatás során: az oktatást. Nem neki kell fegyelmeznit, nem neki kell földolgozni a megtanultakat az összes gyerekekkel, nem neki kell megválaszolni minden lelkigondozást igénylő kérdést, amely legalább minden ötödik gyerekben felmerül minden órán. Az ő feladata, hogy megtervezze és „vezényelje” azt a sokszínű együtttestet, amelyben a tanítás egésze hétről hétre összeáll.

A struktúra

Ez a konfirmációs rendszer négy alapvető oszlopon nyugszik: tanítás, imádság, szolgálat és játék. Minden hónapban rendszerint három tanítási óra van. Havi egy alkalom (rendszerint a hónap első hetében) vagy közösségi, vagy szolgálati alkalom. Ezeknek a tartalmát a kiscsoportok saját maguk választják ki a felkínált lehetőségek közül.

1. A tanítás

Az óra elején valamennyi konfirmandus együtt van (7. és 8. osztályosok) a bevezetésnél és a tanításnál, amit a lelkész tart. A tanítást a kiscsoportok beszámolója egészíti ki, akik a témával kapcsolatban szemléltető posztereket, jeleneteket és interjút készítettek. Ezután a kiscsoportok külön-külön félrevonulnak, megosztják egymással gondolataikat és örömeiket, és földolgozzák a hallottakat, megtervezik a szolgálati és közösségi eseményeket. Az óra végén még egyszer összefoglaljuk a témát (közösen vagy kiscsoportban), azután áldással bocsátjuk a gyerekeket útjukra.

2. Az imádság

Nemcsak az óráknak fontos része az imádság, hanem legalább évente négy-öt külön alkalmat is tartunk, „imaistentiszteleteket”, melyeknek a meditáció és az imádság áll a középpontjában. Ezekre olykor a szülőket, családokat is meghívjuk.

A meditáció és a kontempláció régóta fontos szerepet játszik a keresztyénség imádságos gyakorlatában, és a gyerekeket is szeretnénk bevezetni ebbe. Egy életre szóló ajándékot adunk a gyerekeknek azzal, ha a mai zaklatott, hangos, zajos világban megtanítjuk őket arra, hogy mit jelent elcsendesedni. Hogy szükségük van arra, hogy rendszeresen megteremtsék maguk körül a csendet, a nyugalmat, olyan pillanatokat, amikor meg tudják hallani Isten csendes szavát, amikor a Lélek meg tudja

érinteni szívüket. A meditatív imádság a gondolkodást, fantáziát, érzelmeket, vágyakat használja eszközül arra, hogy az imádkozó hitében elmélyüljön, szívében változások történjenek, és megerősödjön abban az elhatározásban, hogy Jézust akarja követni. A meditáció képessé tesz arra, hogy átéljük az elmélyült személyes találkozást Istennel. A meditatív imádságot használjuk az órák befejező részében a tanultak elmélyítésére.

3. A szolgálat

Miért van szükség arra, hogy egy konfirmációs programba beleépítsük a közösségi élményeket és a szolgálati alkalmakat? A kérdésre adott válaszuk fogja meghatározni, hogy milyen jelentőséget tulajdonítunk ezeknek az alkalmaknak. A válasz pedig hitünk lényegével függ össze. A keresztyén hit nem csak egy része, kis szelete az életünknek, hanem egész lényünket meghatározó, életünk minden területét átalakító életforma. Az egész embert, a teljes embert határozza meg, és csak közösségben lehet megélni. Számunkra, evangélikus keresztyének számára hitünk és életünk lényege Isten kegyelme. Mielőtt tudtuk volna, mielőtt döntöttünk vagy bármit is tettünk volna, Isten ismert, és kiválasztott minket, Jézust halálba adta értünk. Ez az igazság a szíve keresztyén hitünknek és mindaz, amit teszünk, mondunk, amit az életünk jelent, mind ettől függ. Isten teremtett világában mindnyájan felelősséggel tartozunk. Isten minket, életet nyert gyermekeit használja fel arra, hogy ebben a világban az életet munkálja. Egymásra bízott minket Isten és ránk bízta a világot. Hitünkől egyenesen következik, hogy Isten iránti hálánkat a szeretet cselekedeteivel fejezzük ki.

A konfirmációs oktatás egyik célja, hogy a fiatalokat beépítse a gyülekezet közösségébe. Igazi közösségformáló ereje pedig a közös élményeknek van („együtt éltünk át valamit, amire még évek múlva is emlékezni lehet”) és a gyülekezetbe csak az épült be igazán, aki szolgál is. Isten országában mindenkinek megvan a maga szolgálata. Ennek felismerése és vállalása nélkül a hit halott.

4. A játék

Évente négy alkalmat (ezek közül egyik a legelső óra) kifejezetten a közösség építésének szentelünk. Ezeknek lényege a bizalom kiépítése, egészséges viszony, jó hangulat, megfelelő légkör teremtése a kiscsoport tagjai és csoportvezetőjük között. A legelső alkalom nagyrészt ismerkedéssel telik, a többi (közös kirándulás, játék, videó megtekintése valamelyik családnál stb.) a csoport saját döntése szerint alakul.

A csoportvezetők havonkénti megbeszélése a lelkésszel lehetővé teszi a tanítási folyamat kiértékelését, a tapasztalatcsereit, információk áramlását, és minden felmerülő kérdés megbeszélését.

A lelkigondozás

A fenti struktúrának az a célja, hogy a ma olyan sok veszélynek kitett serdülő fiatalokat a szeretetnek, oltalomnak és gondoskodásnak olyan légkörével vegyük körül, hogy abból megérezzék: a gyülekezetben, Isten közelében a legjobb helyen vannak, és életükhöz itt kaphatnak egyedül igazi segítséget. A konfirmáció az élet szolgálata, „életmentés”, „szívátültetés”. Az élet igazi célját, értelmét akarjuk megmutatni a ránbízottaknak. Isten szeretete emberek közvetítésével jut el hozzánk. A csoportvezetők szolgálata az, hogy személyes törődésükkel, gondoskodásukkal, minden egyes fiatal számára

olyan környezetet teremtsenek, amelyben a hitoktatás, a szolgálat, a közösség, az istentisztelet, egymás kölcsönös támogatás a hitük és életük természetes részévé válhat.

A „tanmenet”

Évi 32 órával számolva (kb. 8 hónap) a következő terv szerint oszlik el az anyag:

20 tanítási óra

4 „ima-alkalom” istentiszteleti formában

4 közösségi alkalom

4 szolgálati alkalom

Az egyik év anyaga egyházismeret és üdvösségtörténet.

A másik év anyaga Luther Márton Kis Kátéja.

A két évfolyam A és B éves vetésforgóval együtt tanul.

„A” év:

Egyházismeret és üdvösségtörténet

1. hónap: Egyházismeret

1. *Közösségi alkalom* – ismerkedés, kiscsoportok kialakítása
2. Evangélikus keresztyén vagyok – Luther és a reformáció
3. A Biblia és az életem – bevezetés a Biblia használatába
4. Az imádság és az életem – bevezetés az imádkozásba

2. hónap: Egyházismeret

5. *Szolgálati alkalom*
6. Helyem a gyülekezetben – bevezetés a gyülekezet életébe
7. A templom és az életem – bevezetés az istentiszteleti életbe
8. „*Ima-istentisztelet*”: Ki vagyok én? – elfogadom önmagam

3. hónap: Üdvösségtörténet

9. *Közösségi alkalom*
10. Teremtés
11. Bűneset
12. Az ígélet gyermeke! (Ábrahám – Izsák)

4. hónap: Üdvösségtörténet

13. *Szolgálati alkalom*
14. Az ígélet gyermeke! (Jákób – József)
15. Mózes és a vándorlás
16. Józsuétól a királyokig

5. hónap: Üdvösségtörténet

17. *Közösségi alkalom*
18. Költészet, imádságok és bölcsesség
19. A próféták hangja
20. „*Ima-istentisztelet*”: Mi az életem célja? – szeretni akarok

6. hónap: Üdvösségtörténet

21. *Szolgálati alkalom*
22. Jézus a próféta
23. Jézus a pap
24. Jézus a király

7. hónap: Üdvösségtörténet

25. *Közösségi alkalom*
26. Cselekedetek könyve és az ősegyház

27. Pál levelei
 28. *Ima-istentisztelet*: Mire hívott el Isten? – imádság a pályaválasztásért

8. hónap: Üdvösségtörténet

29. *Szolgálati alkalom*
 30. Apostoli levelek
 31. Jelenések könyve
 32. „*Ima-istentisztelet*”: Helyem a családban – hálaadás a családért és könyörgés a családi sebek gyógyulásáért
Megjegyzés: Általában a hónap 1. alkalma a közösségi vagy szolgálati alkalom, ez évenként változhat aszerint, hogy az 5 hetes hónapok és az ünnepek hogy alakulnak.

„B” év: Luther Márton Kis Kátéja

1. hónap: Tízparancsolat

1. *Közösségi alkalom* – ismerkedés, kiscsoportok kialakítása
 2. Megpihenni Isten szeretetében: 1-3. parancsolat
 3. Az élet parancsolatai: 4-6. parancsolat
 4. A másik és önmagam védelmében: 7-10. parancsolat

2. hónap: Apostoli Hitvallás

5. *Szolgálati alkalom*
 6. Isten a Teremtő
 7. Isten a Megváltó
 8. Isten a Lélek

3. hónap: Miatyánk

9. *Közösségi alkalom*
 10. Imádkozzunk! – a Miatyánk bevezetése, első kérés
 11. Isten országa és akarata – második és harmadik kérés
 12. „*Ima-istentisztelet*”: Megbocsátás, megbékélés

4. hónap: Miatyánk

13. *Szolgálati alkalom*
 14. A kenyér és a bocsánat – negyedik és ötödik kérés
 15. Remény és bátorság – hatodik, hetedik kérés, doxológia
 16. „*Ima-istentisztelet*”: szabadíts meg a gonosztól – a tinédzser kísértései

5. hónap: Kereszttség

17. *Közösségi alkalom*
 18. A jó hír: Isten magához ölelt – meg vagyok keresztelve!
 19. Több mint víz – az újjászületés fürdője
 20. Szent vagyok – naponkénti megtérés

6. hónap: Kereszttség

21. *Szolgálati alkalom*
 22. Örök életem van!
 23. Az egyház tagja lettem – küldetésem van!
 24. „*Ima-istentisztelet*”: hálaadás a kereszttségért

7. hónap: Úrvacsora

25. *Közösségi alkalom*
 26. „Ez az én testem és vérem” – az úrvacsora szerzése
 27. „Az én emlékezetemre” – találkozás Jézussal
 28. „*Ima-istentisztelet*”: szülők és gyerekek közös gyónása

8. hónap: Úrvacsora

29. „Igyatok ebből mindnyájan” – közösségben Isten családjával
 30. „Bűnök bocsánatára” – gyónás
 31. „Éretted” – az öröm és a hálaadás vacsorája
 32. „*Ima-istentisztelet*”: Konfirmációra készülök – szülők és gyerekek közös könyörgése a Szentlélekért

Megjegyzés: A munkaterv összeállításánál szándékosan helyeztem a legnagyobb hangsúlyt a szentségekre. Konfirmandus korukig a korábbi hittanos és gyermek-bibliakörös tapasztalataik révén a gyerekeknek vannak már ismereteik a Tízparancsolatról, Hiszekegyről és Miatyánkról, a szentségekről azonban szinte semmi. A gyakorlatban sokszor előfordul, hogy a konfirmációi oktatás végére „kifutunk az időből”, és egy-két órában „elintézzük” a kereszttség és úrvacsora kérdését. Mivel a magyarországi gyakorlatban a konfirmáció az első úrvacsoravétel alkalma is, különösen fontosnak tartom, hogy egy teljes félévet szánjunk a szentségek tanítására.

Példaképpen egy „*ima-istentisztelet*” rendjét olvashatjuk az alábbiakban.

KI VAGYOK ÉN?

A legelső órán amellet, hogy ismerkednek egymással, a lel-késszel és a csoportvezetőkkel a gyerekek, szembesülhetnek ez-zel a legfontosabb kérdésükkel: Ki vagyok én? Tulajdonképpen egy imádságos alkalommal, „imaórává” alakíthatjuk ezt az el-ső találkozást, amelyen a gyerekek lehetőséget kapnak arra, hogy egy kicsit végiggondolják életüket és megerősítést kap-nak abban, hogy Isten szereti, és úgy, amint vannak, elfogadja őket. A fiatal serdülők hajlamosak arra, hogy csak a rosszat lássák saját magukban, és arra vágnak, hogy mások legye-nek, jobbak legyenek. Ezen az órán bátoríthatjuk őket arra, hogy hálásak legyenek Istennek önmagukért, Istentől kapott ajándékaikért és elfogadják önmagukat úgy, amint Isten meg-alkotta őket.

I. BEMUTATKOZÁS

Miután üdvözlöttük őket, sorra bemutatkozik mindenki. A név és iskola mellett választ adhatnak a következő kérdésekre:

Nevez meg egy olyan személyt, aki segített neked abban, hogy közelebb kerülj Istenhez. (Akit először láttál imádkozni, ígét olvasni, aki tanított téged ezekre, vagy elhozott a temp-lomba, megkereszteltetni, mikor kicsi voltál aki most ideho-zott stb.)

Vagy: Nevez meg egy olyan eseményt, ami fontos volt hi-ted szempontjából.

II. ÉNEK

Próbáljunk egy-két olyan ifjúsági éneket választani, amit a legtöbbben ismernek.

III. KEZDŐ IMÁDSÁG

Az asztalon közepén helyezzünk el egy Bibliát, amely Gen 1,26-31-nél van nyitva, egy gyertyát és egy tükröt. Előre kér-jünk meg valakit imádkozásra és az ige olvasására. Imádság előtt gyújtsuk meg a gyertyát és álljuk körül az asztalt (ha van, akkor az oltárt).

Vezető: Istenünk, Atyánk!

Azért vagyunk itt, hogy beszéljünk Veled, és azon

gondolkozzunk, hogy milyen szerepet töltesz be az életünkben.

1. *Imádkozó:* A Bibliából megtanultuk, hogy Te teremtettél minket, és azt is, hogy minden, amit teremtettél, az jó. El akarjuk hinni ezt, de néha olyan nehéz elfogadni, hogy mi jók vagyunk.
2. *Imádkozó:* Szeretnénk jobbak lenni, mások, mint amilyenek vagyunk, jobbak, csinosabbak, okosabbak, népszerűbbek, magasabbak, alacsonyabbak, soványabbak, kövérebbek, beszédesebbek vagy csendesebbek, és boldogabbak; de olyanok vagyunk, amilyenek.
3. *Imádkozó:* Segíts nekünk most az imádság alatt egy kicsit jobban megtanulni, hogy megbecsüljük saját magunkat, és arra gondolni, hogy úgy van jól, ahogyan Te teremtettél minket. Ámen

IV. IGEOLVASÁS (Gen 1,26-31 parafrázis)

Vezető: Isten olyannak teremtett minket, amilyenek vagyunk. Lehet, hogy nem könnyű elfogadnunk önmagunkat, de az ige arról akar meggyőzni bennünket, hogy Isten jónak teremtett mindannyiunkat.

1. *olvasó:* Isten azt mondta, teremtsünk embert és asszonyt a mi képünkre és hasonlatosságunkra, uralkodjanak a tenger halain és az ég madarain, az állatokon, mind az egész földön és mindenben, ami a földön csúszik-mászik.
2. *olvasó:* Isten megteremtette őket, és ők valóban nagyon hasonlítottak Istenre, férfivá és nővé teremtette őket Isten.
3. *olvasó:* Isten megáldotta őket és azt mondta nekik: „Nézzétek, nektek adom a növényeket és a gyümölcsfákat...” És úgy lett. És Isten lenézett mindarra, amit teremtett, különösen a férfira és nőre. És látta, hogy valóban nagyon jó. Ez Isten ígéje.

Mind: Istennek legyen hála.

V. IRÁNYÍTOTT MEDITÁCIÓ

Vezető:

Most hunyjátok be a szemeteket és engedjétek szabadon a fantáziátokat. Képzeltben egy kis sétára indulunk...
(*Szünet...*)

Képzeld el, hogy egy úton mész. Miközben lépkedsz, hirtelen eszedbe jut, hogy valamit keresel. Az egyetlen dolog, amire emlékszel, az az, hogy ez a tárgy egy kertben van. Egyszer csak éppen előtted megpillantasz egy fakerítést egy nyitott kapuval és belépsz rajta. Ez a kert! Képzeld magad elé... *Szünet...*

Elindulsz az első ágyás mellett, keresed a tárgyat... Aztán mész tovább, sorról sorra... (*Szünet...*)

Végül valami megcsillan a földön, lehajolsz érte és fölveszed: egy kulcs! Ez az, amit kerestél, de nem tudod hova való, mit lehet kinyitni vele. De aztán megpillantod a kertészt, aki feléd tart, kezében egy doboz van. Mosolyog és átnyújtja neked. „Ez a tiéd” – mondja – „ajándék Istentől”. Gyorsan beleteszed a kulcsot a zárba és kinyitod a dobozt. Kiveszed belőle az ajándékot és ránézel. Egy tükröt! Micsoda ajándék ez? Vajon miért ad Isten neked ajándékba egy tükröt?... (*Szünet...*)

(Kb. 30 másodperc múlva szóljunk nekik, hogy nyissák ki a szemüket.)

VI. A CSOPORT VÁLASZA:

Vezető: Mit látunk, amikor belenézünk egy tükörbe? Saját magunkat. Csak saját magunkat. Köszönjük meg Istennek és dicsérjük őt az AJÁNDÉKÉRT: ÖNMA-GUNKÉRT.

(*Fiúk, lányok, vagy jobb és baloldal felváltva mondják*)

Bal oldal: Istenem, Te rám nézel és látod, hogy jó vagyok.

Jobb oldal: Segíts nekem látni a jót, amit Te látsz bennem.

Bal oldal: Én sokszor csak a hibáimat látom, a hiányosságaimat, a kudarcaimat.

Jobb oldal: Segíts nekem látni a jót, amit te látsz bennem.

Bal oldal: Te a szívembe nézel és igazán engem látsz, nemcsak a külsőmet.

Jobb oldal: Segíts nekem látni a jót, amit Te látsz bennem.

Vezető: (felveszi a tükröt az oltárról):

Most körbeadjuk ezt a tükröt. Mindenki kézbe veszi. Nézz bele és közben csendben, magadban imádkozz így: „Istenem, segíts elhinni, hogy úgy van jól, ahogy megalkottál engem.”

(*Lehetőség: Ha tudunk szerezni annyi kicsi tükröt, ahányan vannak, miután végigment a kör, kihívhatjuk őket, és mindenki kap egyet emlékeztetőül arra, hogy Isten szemében mindenki nemcsak jó, hanem nagyon jó. Ha ez nincs, folytassuk az alábbiakkal.*)

VII. EGYÉNI CSENDES IMÁDSÁG

Vezető:

Most arra kérlek titeket, hogy töltsünk el néhány percet csendes imádsággal. Mondjátok el Istennek csendben mindazt, ami a szívetekben van.

(Ha esetleg kaptak kis tükröt, belenézhetnek, miközben imádkoznak arra emlékezve, hogy Isten nagyon jónak látja őket. Hagyjunk erre 3 percet. Azután közös imádságra hívjuk a csoportot.)

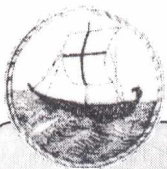
VIII. CSOPORTOS ZÁRÓ IMÁDSÁG

Együtt: Köszönjük, Istenünk az ajándékot: saját magunkat. Ha mások akarunk lenni, mint akik vagyunk: jobbak, szebbek, erősebbek, népszerűbbek, magasabbak, alacsonyabbak, soványabbak, kövérebbek, vagy könnyebben barátkozók, emlékeztess minket arra, hogy nagyon, nagyon jók vagyunk pont úgy, ahogy vagyunk. Emlékeztess arra, hogy azokat is Te teremtetted, akik körülötünk vannak. Őket is úgy szereted, amint vannak. Köszönjük neked az ajándékot: a többieket. Köszönjük neked az ajándékot: saját magunkat. Ámen

Jézus egyik példázatában a mustármaghoz hasonlította a mennyek országát, amely parányi kis mag, de hatalmas fává lesz, amikor felnő. Amikor a konfirmációra készítjük a fiatalokat, az a célunk és azért imádkozunk, hogy a szívükbe hullott magból, bármilyen kicsi is az, élet születhessen. Amit itt hallanak és átélnek, egész életük során tovább növekedjen, és egykor elnyerjék az élet teljességét. Hogy Isten szeretete úgy ragadja meg őket, hogy annak többé nem tudnak ellenállni.

Ezt egyedül Isten Szentlelke képes elvégezni bennük, de a mi szolgálatunk eszköz lehet ebben. Ehhez kérjük Urunk erejét és áldását.

Ferenczy Erzsébet

EGYHÁZI VILÁGHÍRADÓ

1999. október 21. – november 20.

Köszöntjük az évezredfordulót! Szívünkben és ajkunkon Krisztus nevével lépünk át ebbe a határ-évbe, amely a második és harmadik keresztyén évezredet választja el egymástól.

Ha eközben a mai világra nézünk, csak zűrzavar, céltalanság, félelmek és a pillanat örömeinek élő szabadosság, szekularizálódás, helyi háborúk, ember-százmilliók kegyetlen szenvedése vesz körül bennünket a hatmilliárdra nőtt, emberlakta Földön.

Ha szűkebb környezetünkre, a kontextusra és magunkba nézünk, társadalmunkban súlyos megosztottság, egyházunkban égető gondok vesznek körül. Magunkban pedig sok kishitűség, félelem a jövőtől és vétkeink, gyarlóságunk tudata rémítenek. Itt-ott fölviannak ugyan a reménység fénysugarai (Augsburg). De legyőzik-e ezek számtalan gondunkat, félelmeinket, látva a saját vétkeinket és erőtlenségünket? Pál apostollal kell vallanunk: „Én nyomorult ember! Ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?”

Az évezredes határkőnél – jó és még több rossz hír között – azonban mégis a bizalom és reménység erői győzhetik le félelmeinket! Isten kétezer éve történt testté lételeének csodája és Isten Fiának értünk történt kereszthalála-feltámadása kell, hogy magukra vonják tekintetünket! E két világtörténelmi eseményből ma is a rendíthetetlen hívő bizalom és reménység erői áradnak az embervilágba és a saját szívünkbe. Mert világunk sorsa, egyházaink és népünk, a népek jövője, személyes sorsunk a világtörténelem feltétlen Urának a kezében vannak. „Aki tulajdon Fiát sem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyne ajándékozna nekünk vele együtt mindent?” Igen, mindent, amire – jó és rossz hírek, félelmeink és gyarlóságaink ellenére – szükségünk lesz majd az új évezredben is.

(A híranyag lezárása: 1999. november 20.)

I. EGYHÁZI VILÁGSZERVEZETEK

EVANGÉLIKUS VILÁGSZÖVETSÉG

(Új egyháztörténelmi esemény
Augsburgban)

Augsburg/Ágosta – kevesen tudják – Európa egyháztörténetének egyik legnevezetesebb városa. Már az ókori római birodalomban, *Augusta Vindelicorum* néven – jelentős központ volt, ahol keresztyének is éltek. Itt szenvedett, már 304-ben, vértanú-halált Krisztus-hitéért Szt. Afra női mártír. A középkorban, a város közelében fekvő Lech mezején győzték le Nagy Ottó császár csapatai a kalandozó magyarok seregét. A 13. szá-

zadtól kezdve itt tartották a német-római császárság birodalmi gyűléseit. Ezért tanácskozott itt a birodalmi gyűlés 1530-ban is, amikor a reformáció hívei – Luther számkivetése miatt Melanchthon vezetésével – végső kísérletet tettek a szakadás megszüntetésére a pápaság és a reformáció között, és aláírták az *Ágostai Hitvallást*, egyházunk alapvető reformációi hitvallását. A *Confessio Augustana* a reformáció kezdetétől fogva a keresztyén egységre törekvés hatalmas, történelmi dokumentuma, amely még Luther véleménye szerint is elment a végső határokig az egyház egységének megőrzése érdekében.

Ami tragikusan kudarcot vallott csaknem ötszáz évvel ezelőtt – a Tridenti Zsinat (1545-1563) végül is kiközösítette a római egyházból a reformáció gyű-

lekezeteit –, annak a *helyreállítására* történt meg az első döntő lépés Róma és a reformáció egyházai között 1999. október 31-én, ugyancsak Augsburg/Ágosta városában! *Csak ezen a történelmi háttéren értjük meg igazán annak az eseménynek a beláthatatlan egyháztörténelmi jelentőségét, amiért „Augsburg I” (1530) után most „Augsburg II” (1999) is bevonult az egyház kétezeréves történetébe.*

Magáról a nagy eseményről világszerte bőven hírt adtak az egyházi és a világi sajtó és az elektronikus médiumok. Ezeket a beszámolókat ezért itt nem ismételjük meg. De fontos elsőnek kiemelnünk az esemény igazi megítéléséhez azt, amit *dr. Konrad Raiser*, az Egyházak Világtanácsa főtitkára mondott az aláírást követő egyik sajtókonfe-

rencián. Ez volt az első eset több mint 400 év óta – mondta –, hogy a Vatikán visszavonta a reformáció egyik egyházára kimondott exkommunikációt és aláírt egy ökumenikus dialógusból létrejött teológiai megegyezés-dokumentumot a megigazulástan centrális kérdésében. „Lezárva az egyháztörténelemnek azt a fejezetét, amely a múltbeli kölcsönös elítélésekkel foglalkozott, a Közös Nyilatkozat szabaddá tesz minket arra, hogy az ökumenikus mozgalom időszerű egyes problémái felé forduljunk.” Valóban, Augsburg I. 1530-ban a szétválás első színhelye volt. Augsburg II. viszont 1999 reformáció ünnepén az első döntő lépés a keresztyén egység felé vezető teológiai dialógus útján – ebben foglalhatjuk össze a jelentőségét annak, ami az 1999. év reformáció ünnepén történt Ágosta történelmi városában.

Az aláírás közös szertartása és ünnepsége, amelyen nemcsak a római katolikus és evangélikus egyház magas rangú vezetői, hanem más egyházak hivatalos delegátusai és Németország neves politikai vezetői is részt vettek, a római katolikus Szt. Ulrik – Szt. Afra-templomában kezdődött és a közös átvonulás után az evangélikus Szt. Anna-templomban fejeződött be. II. János Pál pápa pedig az ünnepséggel egy időben Rómában azért imádkozott, ami Augsburgban történt, és kijelentette: A Közös Nyilatkozat „mértőrdő a végleges kiengesztelődés nehéz útján”.

Ugyanakkor természetesen azt is világosan kell látnunk, amit Manfred Kock, a Protestáns Egyházsövetség (EKD) Tanácsának elnöke, az ünnepséget követő sajtókonferencián így fejezett ki: A Közös Nyilatkozat aláírása még nem jelenti az egyházközösséget a két nagy egyház között. Teológiailag ez a történelmi „első lépés” a keresztyén egység nehéz útján, amelyet további teológiai dialógusoknak és gyakorlati lépéseknek kell majd követniük, elsősorban az úrvasorai közösség helyreállításával.

(lwi de – ENI – epd-w – Zdz)

(A Közös Nyilatkozat aláírásának világviszhangja)

A nagyszámú személyes, színes élménybeszámoló és augsburgi tudósítás után sorra érkeztek a jelentések a világökumené egész területéről, a Közös Nyilatkozat fogadtatásáról.

Norvégiában a nemzeti Nidaros-

székesegyházban, Trondheimben, az evangélikus és a római katolikus egyház együtt ünnepelték meg közös hálaadó istentiszteleten az aláírást. A székesegyház szószékéről a két egyház vezető püspökei együtt hirdették Isten ígését a hatalmas evangélikus-római katolikus gyülekezetnek.

Franciaországban, amely erősen római katolikus többségű ország, a párizsi történelmi Notre Dame székesegyházban a két egyház együtt tartott ökumenikus hálaadó istentiszteletet október 31-én. Ezen J. M. Lustiger, Párizs érseke, és Michel Viot, a Franciaországi Evangélikus Egyház püspöke, együtt végezték a szent szolgálatot.

Az Amerikai Egyesült Államokban az Evangélikus-Lutheri Egyház (ELCA) vezető püspöke, G. Anderson püspök kijelentette: Ez a „teológiai áttörés” a jövőben további megegyezésekre vezet majd el; s egyúttal fölhívta a gyülekezeteket a történelmi esemény római katolikusokkal együtt tartandó, közös megünneplésére.

Argentínában először a római katolikus püspöki konferencia székhelyén együtt mutatták be a Közös Nyilatkozatot a közvéleménynek, majd november 3-án az „El Redentor” (Meváltó) evangélikus templomban közös ökumenikus istentiszteleten adtak hálát a megegyezésért Buenos Aires római katolikus érseke és az Argentínai Evangélikus Egyház vezetői.

A dél-afrikai Namíbiában október 31-én az ország három nagy evangélikus templomában tartottak a római katolikus egyház részvételével közös ökumenikus-hálaadó istentiszteletet az augsburgi eseményekkel egy időben.

Németország – a reformáció megindulásának országa – volt az egyetlen olyan ország a világ-ökumenében, amelyben az üdvözlő és hálát adó megnyilatkozások nagy száma mellett jelentősebb kritika is megszólalt a Közös Nyilatkozattal kapcsolatban. Egy 1998 kezdete óta elindított és időközben 243 protestáns teológus aláírásával ellátott teológiai nyilatkozat azzal vádolta meg az Evangélikus Világszövetséget, hogy a Közös Nyilatkozat nem foglal világosan állást olyan teológiai vitakérdésekben a megigazulás-tannal kapcsolatban, amelyek még ma is fennállnak a két egyház között. Sok ellen-nyilatkozat után legutóbb az Egyesült Evangélikus Egyház

októberi zsinata is visszautasította ezt a támadást, és megalapozatlannak nyilvánította az említett dokumentum kritikáját, amelynek aláírói jórészt az uniált és a református tartományi egyházakhoz tartoznak. Ez a Nyilatkozat – hangzik a zsinat állásfoglalása – nem végeredmény, hanem olyan ökumenikus teológiai közeledés kezdete, amely reménység szerint gyorsabb teológiai haladást tesz majd lehetővé a két egyház teológiai dialógusában az eddiginél.

(lwi de – ENI – epd-w)

(Európa evangélikus egyházi vezetőinek tanácskozása Meissenben)

„Az evangélium a harmadik évezred küszöbén” – ez volt a központi témája annak a nemzetközi tanácskozásnak, amelyet Európa evangélikus püspökei Budapest után (1996) másodízben a németországi Meissenben rendeztek meg szeptember 26-30. között, 42 európai evangélikus egyház mintegy 60 vezető személyiségének részvételével.

A megnyitó előadást dr. Ishmael Noko EVSZ-főtítkár, az első főreferátumot (Az egyház jövője és a jövő egyháza) Volker Kress drezdai püspök*, a másodikat pedig dr. P. O. Brunstäd norvég teológus (A jövő nyelve) tartották. A két reggeli bibliatanulmányt Brebovskyné Pintér Márta lelkész és a tanzániai dr. W. Niwagila vezette. A záróistentisztelet szolgálatát dr. Christian Krause püspök, az EVSZ elnöke végezte.

Az egyházvezetők tanácskozásának sajtónyilatkozata kiemeli: Európát a történelem Ura az évszázad véres küzdelmei, szenvedései után gazdagon megajándékozta, és összetörte a kontinentet megosztó, az egyházakat szétszakító „vasfüggönyt”. Ugyanakkor azonban Európa egyházai nagyon súlyos kihívások előtt is állnak. A hit és az egyházaság nem magától értetődő értékek többé Európa keresztyén társadalmaiban. De Európa nem is az a hely ma már, ahol a világ sorsáról döntenek. Világosan kell látnunk – bizonyos előnye mellett – a globalizáció súlyos következményeit, továbbá az erkölcsi normák hiányának, az erőszak és a gátlástalan liberalizmus terjedésének a megrontó hatását a társadalmakban, az emberi kapcsolatokban. Európa egyházainak ezért mindenképp az evangélium jó híre hirdetőinek kell

* Az előadás szövegét a 17. oldalon közöljük.

lenniük – összefogva egymással – a társadalmakban. Igazi otthont, közösséget, hitet és szeretetet, reménységet kell adniuk a közeledő új évezred modern, boldogtalan emberének és békét a békétlen világnak. Hálával és reménységgel üdvözölte a meissenai püspöki konferencia a *Közös Nyilatkozat* történelmi eseményének előkészületeit. Tagegyházaikat pedig föl hívták egymásnak, de főleg a kisebbségi sorban élő egyházaknak a segítésére.

(lwi de)

EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA

(Az EVT delegációjának körútja Közép-Amerikában)

Az Egyházak Világtanácsának delegációja dr. Konrad Raiser főtitkár vezetésével október hónapban látogatást tett tagegyházaiban, *Costa Rica, Honduras, Haiti és Kuba* területén. A látogatás során a delegáció megbeszéléseket folytatott az említett országok tagegyházainak vezetőivel az egyházak helyzetéről a közép-amerikai térségben és a négy ország állami vezetőivel is az egyház szolgálatáról a társadalomban.

Október 12-én a delegáció találkozott Kubában *Fidel Castro* párt- és államelnökkel is. Az estétől hajnali 3 óráig tartó találkozón – közölte az EVT Genfben – *Fidel Castro* (73) nagy érdeklődést tanúsított különösen is *Aquinoi Tamás* teológiája és filozófiája iránt. A hosszú tanácskozás tényét a nemzetközi média nagy érdeklődéssel fogadta. A genfi ökumenikus delegáció egyébként a Kuba-i Ökumenikus Egyháztanács meghívásának tett eleget, amelynek küldöttségé 1995-ben járt az EVT genfi központjában.

(epd-w)

VATIKÁN

(II. János Pál Indiában és Grúziában)

A pápa november első felében két nagyjelentőségű látogatást tett az indiai szubkontinensen és az ortodox Grúziában, a Kaukázusban.

India a világ második legnépesebb országa, egymilliárd lakosával. A keresztyén egyházak elenyésző kisebbséget alkotnak a hatalmas állam területén, bár a keresztyénség (Tamás apostol) a

hagyomány szerint már a legelső századokban megjelent a félszigeten. Ma az egyházak helyzete nehéz, mivel a hindu fundamentalista-nacionalista csoportok támadásai, alatt élnek.

II. János Pál pápa ünnepi misét celebrált Új-Delhiben és találkozott India legfőbb állami vezetőivel is. Korábban elképzelhetetlen módon, a hindu tradíció szerint mezítelen lábbal fölkereste *Mahatma Gandhi*, a népéért mártírhálált halt nagy államférfi síremlékét, és koszorút helyezett el a ma uzóleumban. A vendégkönyvbe pedig ezt a Gandhitól vett idézetet írta: „Egyetlen kultúra sem maradhat fenn, ha arra törekszik, hogy kizárólagos legyen!”

Grúzia volt novemberi útjának következő állomása –, egy igazi „ortodox ország”, ahol mintegy 40 ezer római katolikus él. Itt a pápát *Sevarnadze* államfő és *II. Ilia* ortodox pátriárka fogadta a repülőtéren. A pápa által celebrált misén az ortodox egyház megtiltotta híveinek a részvételt. Ugyanakkor a két egyházfő közös felhívást intézett „a béke megőrzésére a Kaukázus térségében”, Csecsenföld közvetlen szomszédságában.

(ENI)

(A Vatikán védőszenet keres az Internet-világhálózat használói számára)

Hírügynökségi jelentések szerint a svájci római katolikus püspöki kar sürgette a Vatikánt, hogy nevezzen meg egy védőszenet, aki örökös majd a világot egyre inkább behálózó Internet működése és használói fölött. Erre azért is nagy szükség lenne – közölte a svájci püspöki kar szóvivője –, mivel az Internet működése számára *nincsen semmilyen erkölcsi tekintély és norma-rendszer*, ki van szolgáltatva az erkölcstelen, pornográf anyagok szabad közlésének, a gyermekek és fiatalok súlyos kárára.

Hírek érkeztek azonban arról is, hogy

a Vatikán már a múlt év eleje óta keresi azt az egyháztörténelmi személyiséget, aki a legfőbb erkölcsi tekintély, az Internet védőszenetje lehetne. Sokan gondolnak ilyen vonatkozásban *Sevilla püspökére, Szt. Izidorra* (6. század), aki Etimológiák (Szómagyarázatok) című, 20 kötetes hatalmas művében az ókori világ ismereteinek az első enciklopédiáját állította össze. A francia „Le Matin” napilap szerint a Vatikán azért sem sieti el a döntést, mert arra vár, hogy az államok törvényhozása milyen intézkedéseket tervez az Internet szolgálatának erkölcsi védelmére, az Internet rohamosan növekvő, sok százmillió felhasználója védelmében.

II. A VILÁG EGYHÁZAI

NÉMETORSZÁG

(A Német Egyesült Evangélikus Egyház őszi zsinata)

A nyolc evangélikus tartományi egyház, 11 millió német evangélikus egyházzal, október közepén *Braunschweigben* tartotta ez évi zsinatát. Ezen határozottan állást foglalt minden olyan uniált és református oldalról jövő javaslat ellen, hogy szűnjön meg az evangélikus tartományi egyházak önálló szervezete és legyen az csupán egy munkaközösség a Német Protestáns Egyház-szö-

vetség (EKD) átfogó nagy szervezetében. A Német Egyesült Evangélikus Egyház (VELKD) eddigi több évtizedes eredményes munkája bebizonyította – állapította meg a zsinat – hogy a VELKD szolgálata milyen jelentős volt a lutheri-reformatori teológia művelése és a gazdag evangélikus egyházi tradíciók megőrzése területén, és hogy erősítette, gazdagította az egész EKD munkáját. „Egy erős VELKD teszi igazán erőssé az EKD munkáját is” – hangzott el a zsinaton.

A zsinat új istentiszteleti rendeket fogadott el a konfirmandusok és a fiatalok számára, új stílusú és a fiataloknak is vonzó egyházi énekekkel és zenével.

A braunschweigi zsinat dr. Christian Knuth schleswigi püspököt választotta meg nagy többséggel a VELKD új vezető-püspökévé a nyugalomba vonult dr. Horst Hirschler hannoveri püspök után.

(Zdz – epd-w)

(Váltás a Bajor Evangélikus Egyház élén)

A legnagyobb területű, 2,7 millió hívőt számláló Bajor Evangélikus Egyház, amely hazai evangélikus egyházunk testvér-egyháza az október 31-i ünnepi, reformációi istentiszteleten vett búcsút nyugalomba vonuló püspökétől Münchenben. Hermann von Loewenich püspök több mint öt éven át vezette a tartományi egyházat. Különösen sokat tett azért, hogy az egyház hangja erőteljesen megszólaljon a német társadalom mai kérdéseiben. Ökumenikus szolgálatát a búcsúzáskor külön méltatta Friedrich Wetter, München bíboros-érseke, társadalmi szolgálatát pedig E. Stoiber, Bajorország miniszterelnöke.

Utódját, Johann Friedrich (51) püspököt november 21-én, a nürnbergi St. Lorenz-templomban ünnepi istentiszteleten iktatták be tisztségébe. A püspök kijelentette: tovább akarja építeni az ökumenikus kapcsolatokat a római katolikus egyházzal, és „hídépítő” kíván lenni – püspök-elődeihez hasonlóan – a társadalomban is, a gyülekezetek és a szegények, a hátrányos helyzetűek között.

(epd-w)

(Az egyház almafákat ültet a reménység jeléül az évezred-fordulón)

Az észak-hesseni Schwaben-stadt-

ban 24 kis almafa-csemete elültetésével kezdődött meg több száz protestáns gyülekezet mozgalma, hogy az új évezred kezdetén a hit reménysége jeléül almafa-csemetétet ültessenek el. Ez a szimbolikus cselekmény erre a reformátor Luthernak tulajdonított, híres mondatra utal: „Még ha holnap el is pusztulna a világ, ma még egy almafácskát ültetnék el.” (Ez a szimbólum egyébként megtalálható Fasori Gimnáziumunk lépcsőházában is, újra-felavartása napjától kezdve.)

(epd-w)

(Három ismert protestáns folyóirat összeolvasásának terve)

A VELKD említett braunschweigi zsinatán Horst Hirschler ny. püspök ismertette azt a tervet, hogy az új esztendőben egyetlen folyóirattá egyesül a német protestáns egyházi sajtó három ismert, nagy folyóirata (Evangelische Kommentare, Lutheranische Monatshefte – Zeichen der Zeit és a Reformierte Kirchenzeitung). Az új folyóirat címe előre láthatóan ez lesz majd: *Evangelische Monatshefte – Zeichen der Zeit*. Szerkesztősége Berlinben lesz, és első száma valószínűleg 2000 októberében jelenik meg.

(epd-w)

NAGYB-RITANNIA

(Új Ortodox Teológiai Intézet Cambridge egyetemén)

Cambridge világhírű egyetemének teológiai fakultásán az eddig is működő anglikán, római katolikus, egyesült református és metodista önálló Teológiai Intézetek mellett most egy újonnan alapított Ortodox Teológiai Intézet kezdte meg működését. Az új teológiai intézmény a keleti ortodox egyházak teológiájának és életének az alaposabb megismerését kívánja lehetővé tenni. Egyfelől a keleti ortodox klerikusok és laikusok teológiai továbbképzését segíti (jelenleg is egy dél-koreai ortodox szerzetesnő, egy indiai és egy görög ortodox lelkész kezdte meg posztgraduális tanulmányait). Másfelől lehetővé kívánja tenni más egyházak teológusainak és laikusainak az ortodoxia teológiájának és egyházi életének alaposabb megismerését.

(ENI)

SZLOVÁKIA

(Szlovákia egyházai segíteni kívánják a roma kisebbséget)

A szlovák egyházak bejelentették, hogy széleskörű segítséget kívánnak adni az ország mintegy negyedmillió roma kisebbségének egyfelől szociális helyzetükben, másfelől a lakosság növekvő ellenszenvé miatt a szükséges társadalmi integrációban.

A Szlovák Ökumenikus Egyháztanács, amely az ország evangélikus, református, ortodox és más, kisebb egyházait egyesíti, már az elmúlt három évben 18 roma vonatkozású segélyprogramot szervezett meg, missziói és szociális feladatok ellátására. Az elmúlt ősszel pedig egy külön ökumenikus bizottságot állítottak föl egy három évre terjedő, szélesebb körű további segélyprogram kidolgozására a roma lakosság érdekében – jelentette be Radovan Grollmus evangélikus lelkész, aki az egyháztanács tikára. „Minden egyháznak aktívabbá kell lennie egyfelől az evangélium hirdetésében, másfelől a szociális segítő munkában” – mondta.

A római katolikus egyház, amelyhez a lakosság háromnegyede tartozik, ugyanakkor azt tervezi, hogy egy országos külön püspökséget állít fel a szlovákiai roma lakosság lelkipásztorlására és szociális segítésére. A terv most a Vatikán jóváhagyására vár.

(ENI)

ALBÁNIA

(Női diakónus-papok az ortodox egyházban?)

Közismert a keleti ortodox egyházak jelenlegi éles tiltakozása a nők papi ordinációja kérdésében. Ez volt az Egyházak Világtanácsán belül a keleti és a nyugati tagegyházak közt kialakult feszültségeknek az egyik oka a legutóbbi években. Ezért keltettek feltűnést azok a sajtójelentések, amelyek arról számoltak be, hogy Anastasios, Albánia ortodox érseke, női diakónus-papokat szentelt fel a múlt év október elején.

Anastasios érsek Genfben közzétett nyilatkozatában kijelentette, hogy támogatja a nőknek a diakónus-papi fokozatra való fölszentelése javaslatát és „megfelelő időben” felveti majd ezt a kérdést

az ortodox pátriárkák és érsekek előtt is.

Anastasios érsek, a világszerte ismert és az Egyházak Világtanácsában is rendkívül aktív szerepet játszó ortodox egyházi vezető, az EVT legutóbbi szeptemberi ülésén arról szólt: Albániában, a legsúlyosabb kommunista egyházellenesség évtizedei után, az egész egyház életét alapjaiban újjá kell építeni.

Az albán keresztyénség egy új „apostoli korban” él ma, amikor a legégetőbb szükség lenne a nők sokoldalú, aktív szolgálatára az egyházi élet egész területén.

(ENI)

TÖRÖKORSZÁG

(A konstantinápolyi Ökumenikus Ortodox Patriarchátus új képviselője az Egyházak Világtanácsa genfi központjában)

A konstantinápolyi Ortodox Ökumenikus Patriarchátus hivatalosan bejelentette, hogy a pátriárka *Benedict Joannou* (32) archimandritát nevezte ki állandó képviselőjévé Genfben, az Egyházak Világtanácsának központjába.

Joannou archimandrita teológiai tanulmányait Athénban, Münchenben és Párizsban végezte; jelenleg Ciprus egyetemén fejezi be teológiai doktori stúdiújait. Elődje, *dr. Georgios Tssetsis* protopresbiter, 30 éven keresztül volt az Ökumenikus Patriarchátus közismert képviselője a genfi ökumenikus világgözpontban.

(ENI)

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

(Állami szankciók Kína ellen a vallásszabadság megsértése miatt?)

Az Egyesült Államok parlamentje a múlt évben törvényt (*Religious Freedom Act*) fogadott el – amint erről már hírt adtunk – a vallásszabadságnak az egész világon való védelme érdekében. A törvény értelmében az USA kormánya szankciókkal sújthatja azokat az országokat, amelyek „súlyosan megsértik a vallás szabadságát”.

Az Egyesült Államok kormánya nemrégiben *öt olyan országot* nevezett meg, amelyekben a vallásszabadság jelenleg súlyos sérelmet szenved: Kína, Irán, Irak, Myanmar (Burma) és Szudán.

A szankciók a diplomáciai kapcsolatok csökkentésétől vagy megszakításától bármilyen gazdasági segélynyújtás megtagadásáig terjedhetnek. Az új törvény ezeken túlmenő intézkedésekre nem ad lehetőséget. Ezért például Szudán és Myanmar esetében, valamint más, ezen a listán még szereplő országokkal kapcsolatban (Afganisztán és Szerbia), amelyekkel jelenleg az Egyesült Államoknak nincs diplomáciai kapcsolata, az említett szankciók aligha érvényesíthetők. Az egyetlen ország az előbb felsoroltak közül, amely ellen az Egyesült Államok gyakorolhatná az említett büntető szankciókat, jelenleg csupán Kína, a világ legnépesebb és gazdasági világhatalmat jelentő országa. De ebben az esetben akadályt jelent, hogy egyidejűleg az USA javítani törekszik a kapcsolatait a jelen helyzetben Kínával.

(ENI)

INDONÉZIA

(Iszlám vallási szervezet vezetője Indonézia új államelnöke)

Október végén a hatalmas szigetország parlamentje az országos választásokat követően nagy meglepetésre nem a legtöbb szavazatot kapott politikai párt vezetőjét, *Megawati* asszonyt, hanem Indonézia legnagyobb iszlám szervezetének elnökét, a súlyosan beteg *Abdurrahman Wahidot* (59) választotta meg új köztársasági elnökké. Wahid, Indonézia új elnöke, a jelenlegi feszült helyzetben a mohamedánok és a keresztyének között a túlnyomóan mohamedán

lakosságú országban, *éles ellenzője az „iszlám államnak”*. Az iszlám egyik mérsékelt, az erőszakot vallási kérdésekben ellenző szárnyához tartozik, mint a „Nemzeti Ébredés Pártjának” a vezetője.

(epd-w)

AUSZTRÁLIA

(Női püspökök a jövőben Ausztrália anglikán egyházában is?)

Az ötödik kontinens anglikán egyháza 12 évvel ezelőtt – heves viták után – döntött úgy, hogy nőket is felszentel a diakónus-lelkészi szolgálatra, és 7 évvel ezelőtt fogadta el a nők pappá szentelését is. Jelenleg arról folyik a vita az Ausztrál Anglikán Egyházban, hogy a három fokozatú egyházi rend közül a harmadik, a püspöki szolgálatra való felszentelést is el kell-e ismerni a nők számára?

Dr. Muriel Porte, a zsinat erre a kérdésre kijelölt bizottságának nem ordinált vezetője, azt reméli, hogy ez a javaslat a legközelebbi zsinaton hivatalosan is megvitatásra és döntésre kerül, és a szükséges háromnegyedes többség esetén 2004-ben már egyházi törvénnyé lesz az ottani anglikán egyházban. Ebben az esetben – az Egyesült Államok, Kanada és Új-Zéland után – az Ausztráliai Anglikán Egyház lesz az Anglikán Világközösség *negyedik tagegyháza*, amely törvényerőre emeli a nők felszentelését a püspöki tisztségekre is. Ausztrália anglikán egyházában egyébként jelenleg 70 felszentelt női lelkész végez egyházi szolgálatot diakónusi és papi fokozatban.

(ENI)

Az evangélium a harmadik évezred küszöbén

Az LVSZ európai tagegyházainak vezetői konferenciája

Az egyház jövője, a jövő egyháza

Volker Kreß tartományi püspök 1999. szeptember 27-én Drezdában elhangzott előadása

Az előadásom témájában rejlő kérdésre egymaga senki nem adhat kielégítő választ. Az evangélium és az egyház a földön mindig konkrét helyhez kötött. Egyházunk igencsak eltérő helyeken van jelen. Mindannyian, akik itt vagyunk, más és más körülmények közül jövünk. Az egyház jövője és a jövő egyháza kérdésében csak a magam helyéről kiindulva foglalkozhatok állást. Így tehát mindaz, amit mondok, a szó jó értelmében véve relatív. Abból a relációból, vagyis tapasztalat- és feltételrendszerből ered, amely az egyházat Németország keleti felében jellemzi. De még itt is, ha valaki mást kérdeznének a jövő egyháza és az egyház jövője felől, bizonyos, hogy az enyémtől eltérő véleményt hallanának. Így hát nem tehetek mást, mint hogy belátásom és ismereteim arányában hozzászóljak egy valamennyiünket foglalkoztató vitához.

1. Az evangélium nehéz helyzete

1.1. Németország keleti fele 1989-ben és tíz évvel később

A nemzeti szocializmus és a rá következő „létező” szocializmus különbözőképpen gondoskodtak arról, hogy Németország keleti felében a keresztyénség számottevő mértékben háttérbe szoruljon. Különösen az NDK fennállásának négy évtizede okozott mély és hosszantartó törést a népegyházi hagyományok terén. Hogy ez csak és kizárólag a „létező” szocializmus nyíltan kimondott vallásellenességének következménye, még további vizsgálódások tárgyát képezheti. Hivatali elődöm, az általam nagyra becsült szászországi tartományi püspök, dr. Johannes Hempel emlékezetes mondata szerint „a Német Szocialista Egységpárt csak azt hozta felszínre, ami az emberek szívében már amúgy is ott volt”. Kihívó mondat ez, amelyen szintén hosszan lehetne vitatkozni. Szerintem azonban rámutat egy fontos dologra. Ez a mondat a maga módján egy olyan szellemi szükségletet nevez meg, melyet a németországi evangélikus egyház feltehetőleg a felvilágosodás korától örökölt. A hit gyökerei nem túlságosan mélyek. A német típusú evangélikus népegyházban lényegében a konfirmáció teremti meg a kapcsolatot az egyházzal. Az átmenet rítusa, amely egyébként egybeesik az általános iskola elhagyásának időpontjával, nagyobb szerepet kap itt, mint a hitben való megerősítés és a beépülés a gyülekezetbe. Az ifjúvá avatás bevezetésével és állami nyomással történő támogatásával az NDK-ban már az 50-es évek elején sikerült elválni ezt a ke-

véssé teherbíró összekötő szálát. Bár Németországnak ezen a felén a lakosság 25 százalékának még van vallási kötődése, az életkorporamias aggodalomra ad okot. A népesség 75 százaléka ugyanis legalább két olyan korosztályt foglal magába, amelynek még soha semmilyen kapcsolata nem volt az egyházzal. Fogalmuk sincs arról, mit jelent egyáltalán Krisztus és a kereszt. Németország nyugati felén néhány évvel ezelőtt az EKD, a Németországi Evangélikus Egyház még közzé tehetett egy írást, amely a következő hatásos címet viselte: *Az egyház mint idegen haza*. Ott, ha mégoly sokan vannak is, akik eltávolodtak a hittől és az egyháztól, még mindig lehetett és lehet valamiféle távoli emlékképpel számolni az egyház és a hit dolga- it illetően. Ezért van mit kezdeni a nyugati országrészben a jel- szóval: „ideje újra belépni az egyházba”. Nálunk keleten a lakosság 75 százalékánál az *egyházzal mint elveszett hazáról* beszélhetünk csupán. Nem újra belépésről, hanem egyáltalán belépésről, első belépésről van tehát szó, ami szinte ijesztően nehéz missziói feladatot és kihívást jelent. Az új évezred küszöbén alapvetően az a kérdés foglalkoztat bennünket, miként tudjuk átadni csodálatos hitünket a következő nemzedéknek.

1989 őszének néhány izgalmas hónapja a felületes szemlélő számára cáfolni látszott a fenti fejtegetést. Az NDK összeomlásának drámai heteiben a templomok egy csapásra megteltek mindenütt. A felületes szemlélő úgy értelmezte ezt, mint a hit iránti érdeklődés hirtelen újraéledését. Erről azonban 1989 őszén nem volt szó. Azokban a hetekben, hónapokban a templom volt az egyetlen hely, ahova az emberek betérhettek, hogy politikai szabadságvágyuknak hangot adjanak. A templomok biztosították ezt a helyet, bár ez sem volt problémamentes. De erről most ne beszéljünk. Az a tisztességes megfogalmazás, hogy „nem voltunk hősök, de tehetetlenek sem”, talán a legőszintebben foglalja össze ama izgalmas hónapok tapasztalatait. A drámai hónapok végén Lipcsében például egy tüntetés alkalmával a következő transzparensfelirat volt olvasható: „Hála neked, egyház”. Tíz év elmúltával már aligha emelne magasba bárki is hasonló feliratot. Az élet új, általunk örömmel üdvözölt minőséget nyert. A visszaáramlás a templomokba mégsem következett be. Akik józanul gondolkodtak, nem is várták ezt. Annak a legalább két generációnak az élete, amely megszokta, hogy egyház nélkül is egész jól meg lehet lenni, ebben a tekintetben a már jól begyakorolt módon megy tovább. A fogyasztói társadalom értékrendje pedig csak hozzáteszi a magáét.

Mindebből az következik, hogy evangélikus egyházunk ma vitathatatlanul olyan pontra érkezett, amelyet leginkább a „korszakváltás” szóval jelölhetünk. Ez a komoly szó azt fejezi ki, hogy a hit és az egyháziasság már nem adódik magától. Kéményen meg kell harcolni érte. Hogy a ránk bízott emberekből

elkötelezett egyháztagok válnak-e vagy sem, ma már nem lehet közömbös számunkra. A jövő egyházának Krisztus teste mellett elkötelezett tagokért küzdő egyháznak kell lennie.

1.2. Szekularizáció és vallás

Az első pontban leírt folyamat mélyreható szekularizációhoz vezetett. Itt, Németország keleti felében meg vagyunk győződve arról, hogy ez a folyamat az ország nyugati tartományaiban a mind felületesebbé váló fogyasztói társadalom következtében – ha fokozatosan is – éppúgy teret nyer. A szekularizáció sok jelentésű, sokat vitatott fogalom. A szekularizáció, ha nem is jelent feltétlenül ateizmust, az egyházzal való lemondást igen. De akkor hogyan kezelhetők az esetleg meglévő vallásos igények?

A szekularizációs folyamat közepette mind gyakrabban halljuk, hogy az ember ennek ellenére „menthetetlenül vallásos lény”. Erről is hosszan és részletesen lehetne vitatkozni. A vita eredményét alighanem az is befolyásolná, mit is értünk „vallás” alatt. Ahhoz azonban nem fér kétség, hogy az embereknek vannak vallásos igényeik. Így esik meg, hogy sokan mint valami szupermarketben sétálgatnak a vallásos lehetőségek piacán, hogy azután kiemeljék a nekik leginkább megfelelő darabot. Az a benyomásom azonban, hogy a vallásos igények ilyen kielégítése nem jelenti egyúttal a személyes élet valódi alakítását. E tekintetben egyértelmű különbséget kívánok tenni „hit” és „vallás” között. A keresztyénség vonatkozásában joggal mondják, hogy a hit nem jelenti azt, hogy olyan dolgokat tartunk igaznak, amelyeket mások nem tartanak annak. Legalábbis nem ez jelenti elsősorban a keresztyénséget. A keresztyén hit mindenekelőtt egy különleges, a Szentírás által meghatározott életmód mellett döntést jelent. Márpedig ha ez így van, a magam részéről nem tulajdonítok túl nagy jelentőséget a szekularizáció közepette oly nagyra tartott vallásos igényeknek. Krisztus lényegéhez hozzátartozik, hogy ha belép valakinek az életébe, az nem jelenti feltétlenül az élet megkönnyítését. Azt hiszem, ez most nem igényel további fejtegetést, előadásom második részében egyébként is visszatérek rá. Tudásom jelenlegi állása szerint mindenesetre azt vallom, hogy a szekularizáció, noha hordoz bizonyos vallásos igényeket, alapjában véve leírja az emberek belső állapotát, azt az állapotot, amelynek tudatában egyháznak kell lennünk. A vallás legjobb esetben is csak ideig-óráig javíthat valamit az emberek kedélyállapotán. Életet meghatározó elkötelezettség nem válhat belőle. A jövő egyházában pedig elkötelezettségre van szükség.

1.3. Misszió és intézmény

A fent említett „korszakváltás” értelmében szükségszerű, hogy „misszió” alatt ne csupán valamiféle szimpátia felkeltését értsük az egyház iránt. Krisztus testének tagjává válásról, keresztségről, az egyházzal és az egyházban életről kell, hogy szó legyen. Ennek ellenére újra és újra tapasztaljuk, hogy vannak emberek, akik egyfajta rokonszenvet éreznek irántunk, mégsem kívánnak egyházunk tagjaivá válni. Egy fiatal szárszországi lelkész beszélgetésünk során valahogy így fogalmazott egy évvel ezelőtt: „Jó kapcsolatom van az emberekkel. Érzem, hogy sokan kimondottan becsülnék. Azt azonban nem tudom

elérni, hogy bejöjjenek a templomba.” Természetesen vannak meglepő jelenségek. Szenteste előtti napon a drezdai *Frauenkirche* építési területe előtt minden évben összegyűlik 10-20 ezer ember a karácsonyi vesperásra. A karácsony esti istentisztelet idején mindenütt megtelnek a templomok. Különösen az egyházzene vonz nagyszámú és változatos névtelen közönséget. Ám mindez nem vezet el az egyház iránti elkötelezettséghez. Említésre méltó számban legalábbis nem vezet oda. Az egyház viszont nem lehet meg intézmény nélkül, amely a vidéki gyülekezetnél kezdődik és tart a tartományi és az országos egyházon át egészen az egyházi világszervezetekig. Sokszor az az érzésem, hogy az egyház egyik legnagyobb belső szervezeti kísértése újabban a kongregacionalizmus vonzereje. Ha már az egyházon belül is gondjaink vannak, hogyan várhatunk mást azoktól, akiket meg akarunk nyerni magunknak?

A misszió és az intézmény közötti feszültség feloldására máig nem tudott senki használható tervet kidolgozni. Ám ha a jövő egyházáról és az egyház jövőjéről akarunk gondolkodni, ezt a kérdést nem kerülhetjük meg.

A Krisztus testének elkötelezett tagjává válás, a krisztushit és a vallásos szükségletek megkülönböztetése, valamint a misszió és az intézmény közötti feszültség – ezek azok a kérdések, amelyek jellemzik az evangélium nehéz helyzetét.

2. A metanoia lényege

Az eddigiekből véleményem szerint kiderül, hogy az egyház jövőbe vezető útjának alighanem legvitatottabb kérdése az, vajon hozzátartozik-e, a hithez a hívők közössége felé tett elkötelezett lépés, és ha igen, milyen mértékben. A németországi evangélikus egyházban úgy látom, széles körben elterjedt nézet, hogy a „küszöböt” nem szabad túl magasra tenni. Vagyis amennyire csak lehet, kíméljük meg az embereket mindattól, ami nehézséget, vagy adott esetben bosszúságot okoz annak, aki valóban be akar lépni az egyházba. Bizonyára e téren is nagyon eltérőek a vélemények köztünk ezen a konferencián. Személy szerint úgy gondolom, hogy egy kis lábemelés senkinek sem árthat. Ez – képletesen – hozzátartozik véleményem szerint a metanoia, a megtérés lényegéhez.

2.1. Megkötöttség és tág horizont

Márk 1,15-ben maradt ránk Jézus küldetésének összefoglalása. Ebben az evangéliumban, amikor Jézus először szólal meg, ezt mondja: „*Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa: térjetelek meg, és higgyetek az evangéliumban*”. Hogy mit is jelent a metanoia, azaz a megtérés az egyes emberre nézve? Egy bizonyos, Jézus alakjára irányuló életvitelt mindenképpen. Jézusnak ez a felszólítása valami más, mint az ember általános és alighanem ősi vallási szükségletének kielégítése. Nem nehéz megnevezni a Krisztusra irányuló életvitel jellemzőit. Gondoljunk csak a Hegyi beszédre. Krisztus természetesen nem csupán etikai mércét állított az emberek elé, és ez ma sincs másképp, hanem csodálatos módon magával visz bennünket Isten közelébe. Bizalommal és megnyugvással élhetünk vele Isten közelségében. Ez azonban bizonyosan nem megy anélkül, hogy mélyen bele ne nyúlna az életünkbe.

Krisztusnál ugyanakkor felfedezhetünk valami csodálatos

tágasságot is. Számomra például a következő két, egymással figyelemre méltó párhuzamot mutató ige érzékelteti ezt: Máté 12,30-ban ezt olvassuk: „*Aki nincs velem, ellenem van, és aki nem velem gyűjt, tékozol*”. Márk 9,40-ben pedig ez áll: „*mert aki nincs ellenünk, az mellettünk van*”. Megkötöttség és a tág horizont bámulatra méltóan áll itt egymás mellett. E két jézusi kijelentés között találhatjuk meg, mi is az egyház. Mindenesetre nem pusztán száz százalékgig szent és korlátlanul elfogadó emberek közössége. Talán – hogy az Újszövetségnél maradjunk – valahogy úgy van ez, mint az ötezer ember megvendéglése és a tanítványok körében elköltött utolsó vacsora közötti különbség esetében. Micsoda vegyes társaság lehetett ott az ötezer ember megvendéglésekor! Az utolsó vacsora ünnepét Krisztus az övéi között töltötte. Ám az ötezer ember megvendéglésének tág határait az tette lehetővé, hogy volt egy mag. És éppen a mag tudja, mennyi hiányossága van. Tény azonban, hogy az ötezer ember megvendéglésekor már érvényesek voltak úgymond Jézus asztali szokásai és étkezési szabályai. Ez tehát nem volt kötelezettség nélkül való. Az elkötelezettség iránti vágy hozzátartozik a metanoia lényegéhez. Amikor a jövő egyháza és az egyház jövője felől gondolkodom, úgy érzem, nem hagyhatom figyelmen kívül az Újszövetségnek ezt a bizonyosságát.

2.2. Az Örömhír fokozatai

A lutheri hagyomány alapján megszoktuk, hogy különbséget tegyünk törvény és evangélium között. Úgy hiszem azonban, hogy alapvetően törvénytelen időkben már maguk a parancsolatok is evangéliumot jelentenek az emberek számára. Az Örömhírnek fokozatai vannak. Pál apostolnál tett megfigyelésem megerősít ebben a véleményemben.

Pál apostol missziói gyakorlatáról ezen a helyen nem kell részletesen beszámolnom. Mindössze egyetlen, számomra fontos tényre hívnám fel a figyelmet. Pál apostol alighanem egészen sajátos módon vezette el az embereket, akiknek prédikált és akikkel beszélt, a hit valódi mélységéig. Nem szeretném az emberekben feltehetőleg valóban meglévő vallásos szükségleteket rossz színben feltüntetni vagy alábecsülni. Egyik legnagyobb bajunk mégis, hogy a reformatori hit élménybeli és tapasztalati mélysége például nem tartozik a mai ember tapasztalatainak körébe. Az „isteniről”, vagy valami hasonlóról még csak-csak lehet velük beszélni, ám az „élő Isten” számunkra már távoli, idegen valóság. Lutheri hagyományaink alapján a „*was Christum treibet*” („ami Krisztusról szól”) megfogalmazással azt a tapasztalatot írjuk le, hogy a mi hatalmunk semmire sem elég. És ekkor beszélünk a kegyelmes Istenről. A kegyelmes Isten azonban csak annyiban érdekli a mai embert ezen a szélességi fokon, hogy ő minden esetben a „jó Isten”. Ez aztán mindenkinek mást és mást jelent. Hogyan tudjuk akkor – éppen a lutheri tradíció alapján – megértetni az emberekkel azt, ami számunkra az evangéliumot oly felbecsülhetetlenül értékessé teszi?

Ezen a kérdésen gyakran elgondolkozom, amikor Pál 1. Thesszalonikai levelének egy, sokáig csak mellékesen átfutott mondatát olvasom. Pál itt, az 1. fejezet 9. és 10. versében leírja, amit ő megtudott, „mert ők maguk beszélnek rólunk, milyen fogadtatásban volt részünk nálatok, és hogy miként tértek meg a bálványoktól az Istenhez, hogy az élő és igaz Istennek

szolgálatok, és várjátok a mennyből Jézust, az ő Fiát, akit fel támasztott a halottak közül, aki megszabadít minket az eljövendő haragtól.” Úgy gondolom, Pálnál volt valamiféle első megtérés a bálványoktól Istenhez, és ezt követően egy második megtérés Istentől a kegyelmes Istenhez. Valami ilyesmit értek az Örömhír fokozatain. Talán manapság először is a Tízparancsolatot, és ezzel Isten akaratának realitását kellene újra közel hozni az emberekhez. Igazodási pont nélküli korunkban a Tízparancsolatot mintegy örömhírként fogják felfedezni. Mint akik addig mitsem tudtak Istenről, ismerkednek meg, vagy fognak megismerkedni Istennel. Aki ezután megpróbál eszerint és ezzel együtt élni, megtanul arra vágyani, aki jóságosan bánik gyengességünkkel... Ez a kettős lépés véleményem szerint valahogyan hozzátartozik a metanoiához. Lehet, hogy a jövő egyházának sokáig kell majd időznie a Tízparancsolatnál és mindannál, amit életünkre nézve jelent. Nem véletlen például, hogy napjainkban nagyobb hangsúlyt kap a Hegyi beszéd Krisztusa, mint a Megváltó a kereszten. Ám a hit mélységét és Isten mélységét csak akkor foghatjuk fel, ha Istennek és az ő Fiának, Jézus Krisztusnak megadjuk az életünkbe való beavatkozás jogát. Akkor csakhamar megsejtjük, miért van szükség bűnbocsánatra és Krisztus keresztségének csodálatra méltó irgalmára.

2.3. Lényeg és horizont

Az eddig mondottakból kitűnik, hogy a jövő egyháza és az egyház jövője kérdésében döntő számomra, hogyan hozhatjuk az embereket valóban Krisztus közelébe és nem csak egyfajta vallásos közegbe. Természetesen tudom, hogy ezt az egyháznak egyetlen korszakában sem sikerült tökéletesen megvalósítania. Hitvallási irataink joggal tesznek különbséget látható és láthatatlan egyház között, az egyház mint intézmény és a szívekben élő egyház között. Az egyik a valóság, a másik az eszménykép. Az eszményképet soha nem fogjuk elérni, hiszen akkor büszke szentek volnánk. Szerencsére lehetünk olyan bűnösök, akik kegyelmet kaptak. Az a tény azonban, hogy a tökéletes ezen a földön elérhetetlen, nem teszi lehetővé számunkra, hogy a valóságot eszményképpé tegyük. Úgy értem, nem szabad azzal vigasztalnunk magunkat, hogy az egyház mindig is meglehetősen tarkabarka tömeg volt.

Hogy mire is gondolok, azt két, az egyházra vonatkoztatott igen vitatható és bizonyára könnyen félreértelmezhető kifejezéssel szeretném megvilágítani. Elődeink gyakran emlegették az egyházat mint „*gyógyintézményt*”. Napjainkban az egyházat néha „*szolgáltató üzemhez*” hasonlítják. A „*gyógyintézmény*” szó szörnyen hangzik ugyan, de tudjuk, mit értünk alatta. A most és mindörökké fontos Krisztushoz tartozás átadásáról, közvetítéséről van szó. A „*szolgáltató üzem*” kifejezés nem kevésbé szörnyű. De ezt is értjük: az egyházat igénybe veszik bizonyos szolgálatokra. Valójában nem vethetünk semmit egy olyan egyház szemére, amely az embereknek jó szolgálatot tesz. Remélhetőleg ezt tesszük. De a szolgáltatásokat akkor veszi igénybe az ember, ha ilyen vagy olyan okból szüksége van rá, vagy ha szórakozni szeretne. Márpedig ez az egyház valódi feladatához semmiképp sem méltó.

Az egyháznak természetesen tág határok között kell mozognia. Hadd emlékeztessenek még egyszer arra, amit Máté 12,30 és Márk 9,40 összefüggéséről mondtam. A tág határok között

azonban szükség van az életet adó lényegre. A jövőbe vezető út szempontjából a legsürgetőbbnek azt tartom, hogy ezen munkálkodjunk.

Előadásomban szándékosan nem beszéltem az egyház struktúrájáról. Erről is bőven volna mit mondani. Úgy gondolom azonban, hogy az egyház jövője mindenekelőtt a tartalom múlik. Befejezésül szeretném elmondani, hogy – minden itt vázolt nehézség ellenére – bizakodó vagyok az egyház jövőjét és a jövő egyházát illetően. Ez a jövő hála Istennek nem a mi kezünkben van. Gyakran felteszem magamnak a kérdést, mi az, amit az új évszázad, mi több, az új évezred küszöbén a világnak és mindenekelőtt ennek a mind kisebbé és szűkebbé váló Európának adhatunk. Úgy gondolom, három dolgot.

Elsőként említem templomainkat, amelyek Európa majd minden falujában megtalálhatók, ha méretre, szépségre és korra nézve mégoly különbözőek is. A templom még a legvilágiasabb embert is arra emlékezteti, hogy tekintetét a földről felemelheti

a nyitott égboltra. És minden szekularizáció ellenére megérzi, hogy a templom éppen ezért különleges hely ezen a földön.

Másodikként a Tízparancsolatra gondolok, amely egyfajta ősrégi megegyezés az emberek között annak érdekében, hogy a közös életet lehetővé tegyék. Ez a megegyezés Istenről ered. És az emberek lelkük mélyén érzik, hogy az efféle megegyezések nélkül tartósan nem lehet sikeres életet élni.

Végül a csodálatos Miatyánkra gondolok, amely hitünk leg-tömörebb összefoglalása. Aki a Miatyánkot imádkozza, eleget tud Istenről. Ha komolyra fordul a dolog, aligha tudom elképzelni, hogy valaki ne lenne hálás azért, ha mellette vagy felette elmondanak egy Miatyánkot.

Ezért vagyok bizakodó. Minden egyébről bizonyára sokat fogunk beszélgetni, vitatkozni, és remélem, egyet s mást tanulunk is majd egymástól

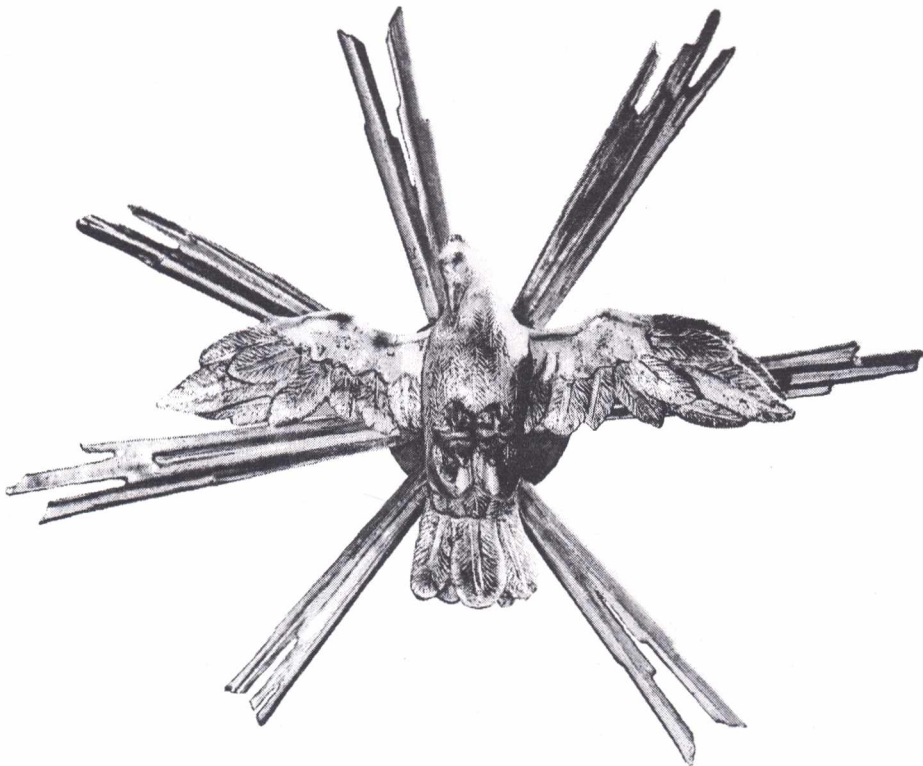
Fordította: Szűcsné Pröhle Livia

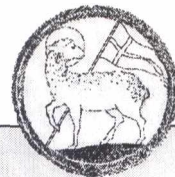
Szentlélekgalamb dicsfényekkel Balfról

A Szentlélek kiáradását szimbolizálja az a madár, amely egykor a balfi templom szószékének hangvetőjét díszítette. Sajnos ma a szószékoltár már csak megcsonkítva, szószékkosár nélkül áll a templomtérben.

Sajnálatos dolog, ha egy templom vagy annak berendezése a történelem viharainak esik áldozatul. Ennél azonban még fájóbb, ha az egyházon belül valósul meg a rombolás. A szószékoltár teológiai és liturgiai jelentését lehet kritizálni és lehet egyet nem érteni vele, de egy dolgot azonban sosem szabad elfeledjünk; műemlékeink, protestáns múltunk öröksége, élő emlékei és tanúvallomásai őseink hitének. Aki megbecsüli és őrzi múltját az biztosabb lábbal tud megállni a jelenben is. Az új évezred küszöbén legyen szimbólum ez a madár; a megtartott érték szimbóluma és egyben felhívás is; vigyázzunk jobban kincseinkre!

Harmati Béla László

„Ha nincs evangéliumunk a zsidók számára,
akkor a pogányok számára sincsen...”

Gerald Anderson

Evangélium „zsidóknak először”?!

Kényes, de megkerülhetetlen téma

Keresztyén körökben sem kevés azok száma, akik eleve feleslegesnek, értelmetlennek, egyenesen irritálóknak tartják a zsidómisszió kérdéseinek újra meg újra történő felvetését. Úgy vélik, hogy ez a kérdés a XX. század végére már aktualitását veszítette. Ismert történelmi okok miatt a zsidóság nem igényli a keresztyénség ilyen jellegű közeledését és szolgálatát, ugyanakkor a világkeresztyénségnek is a sokkal nagyobb missziói kihívásokra kell koncentrálnia korlátozott missziói erejét. Mit számít a néhány milliós zsidóság a milliárdos kínai vagy indiai tömegek mellett?

Meggyőződésem, hogy ezt a kérdést nem lehet ilyen egyszerűen és kényelmesen lesöpörni. Az első missziótörténeti dokumentumnak, az Apostolok Cselekedeteiről szóló könyvnek legelső fejezetében Jézus koncentrikus körökben vázolja föl tanítványainak a világmisszió stratégiáját: „...*tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt egészen a föld végső határáig.*” Jeruzsálem és Júdea, a választott nép iránti felelősségünk nem léphető át egy könnyed mozdulattal, de ugyanakkor nem is szabad kényszeredetten, egyfajta „kötelező gyakorlatként” felfogni.

Most, amikor az új történelmi helyzetben, egyházunk is igyekszik újra megtalálni missziói felelősségét és reális missziói lehetőségeit, nem spórolhatjuk meg a szembesülést a zsidómisszió mai kérdéseivel sem. Erre inspirálnak minket norvég testvéreink is, akik már egy évszázada elkezdtek ezt a munkát itt a Kárpát-medencében is, és most szeretnék folytatni, nem csupán közönyös beleegyezésünkkel, hanem felelős és aktív közreműködésünkkel. Ezért szerveznek már évek óta, ebben a témakörben, hazánkban is lelkészkonferenciákat. Ezért állították részidőben szolgálatba *Endreffy Géza* budaörsi lelkészét, és ezért küldtek ki kettőnket Izraelbe, a jeruzsálemi *Caspari Center* által szervezett missziológiai kurzusra. Itt hallottuk az írásom mottójául vett figyelmeztetést, mely szerint, ha nincsen evangéliumi mondanivalónk a választott nép számára, akkor a pogányság felé sem lesz valódi örömezenetünk!

A következőkben szeretném megosztani az Olvasóval az Izraelben töltött csaknem két hét tapasztalatait, élményeit, melyek itthoni útkeresésünkben is segíthetnek.

Szentföld – a meglepetések földje

Pár évvel ezelőtt, egy utazási iroda által lelkészeknek szervezett, ötnapos körutat már tehettem Izraelben, így illúziók nélkül érkezem, nagyjából már sejtettem, hogy mennyire „szent” ez a színes és ellentmondásos világ. De most mégis igazi meglepetéseket tartogatott számomra ez a kicsiny ország. Öt éve a szabványos és többnyire felszínes turistaprogramot „teljesítettük”, most viszont a *Caspari Center* munkatársainak jóvoltából „mélyebbre evezhettünk”. Nem csupán épületeket, szent helyeket ismerhettünk meg, hanem találkozhattunk emberekkel, különböző vallási közösségekkel, a hétköznapok valóságával is.

Az első meglepetés, amivel nem biztos, hogy az átlag turista szembesül: a keresztyénség szórványhelyzete a Szentföldön. Izrael lakosságának csupán 2 %-a keresztyén! A palesztin keresztyénnel együtt is csak mintegy 210.000 keresztyénnel számolhatunk, akiknek mintegy 80 %-a a keleti egyházhoz tartozik, s csupán mintegy 1.200 evangélikus él a Szentföldön. Ez valóban a só és kovász lehetősége és felelősége!

Itt bizony félre kell tenni minden keresztyén és főleg minden európai felsőbbrendűségi tudatot. A világnak ez a pontja fantasztikus keveredése az ázsiai, afrikai, európai és amerikai értékeknek. Ki tud ebben a kulturális, szellemi és vallási dzsungelben hitelesen és egyértelműen utat mutatni? Erre a kérdésre szemléletes választ adott egyik előadónk, *Calvin Shenk*, aki történetesen amerikai, és egyszerű illusztrációját Afrikából hozta egy mohamedán bölcsességet idézve: „*Életünk során gyakran érkezünk olyan útelágazáshoz, ahol nem tudjuk, merre menjünk. Ha ilyenkor egy élő és egy holt embert fedezünk föl a kereszteződésben, vajon melyiktől fogunk útbiztosítást kérni?*”

Vajon megérik-e rajtunk kereső embertársaink az élet lehetőségét, amit az élő és feltámadott Urunktól kaphatunk, akinek egyik legfontosabb kinyilatkoztatása, teremtő igéje így hangzik János evangéliumában: „*Én élek, és ti is élni fogtok...*” (Jn 14,19) S ez már nemcsak a szentföldi maroknyi keresztyénség kínzó kérdése, hanem hazai szórványhelyzetünk alapkérdése is.

Nem az a feladatunk, hogy minden más vallási, szellemi

irányzat sátáni eredetét görcsös igyekezettel bizonygassuk. Urunk nem attól lesz naggyá, hogy vélt vagy valós ellenfeleit a sárba döngöljük. Alapvető igazság, hogy amikor felkel a nap – minden külső erőszak nélkül –, elhalványulnak, eltűnnek a csillagok. Sokat mondott ebben az összefüggésben egy másik előadónk, a dán *Mogens Mogensen* szemléletes képe, aki éveken át Nigériában tanulta a misszió gyakorlatát. A keresztyénség és az iszlám annyit vitatott kapcsolatát egyetlen illusztrációval világította meg: az iszlám szimbóluma a félhold, mi keresztyének valljuk, hogy Jézus Krisztus a mi napunk, a világ világossága. Időnként ugyan eltakarhatja a hold a nap fényét, de az ilyen napfogyatkozás csak átmeneti, gyorsan tűnő jelenség, és valójában nem kérdés, hogy minden, életet teremtő és fenntartó világosság forrása a Nap! Semmi sem árthat többet a krisztusi világosság továbbadásának, mint az a torz keresztyén gög és arrogancia, ami összekeveri a missziót az agresszióval, a keresztet a karddal. S erről nemcsak az egykori szentföldi keresztes hadjáratok kudarcai beszélnek. Sajnos a mi rendszerváltás utáni évtizedünknek is megvannak a maguk „keresztes lovagjai”, akik tán jót akarva – ezt nincsen jogunk kétségbe vonni –, mégis rengeteget ártottak az újraledő misszió ügyének. Ma hazánkban nemcsak zsidó testvéreink fogadják fenntartással a különböző missziós törekvéseket, hanem missziói lelkészként bemutatkozva nemegyszer fogad óvatos gyanakvás mások részéről is. Sajnos sikerült tíz év alatt devalválni a misszió szó drága értékét, mint ahogy ez korábban megtörtént a diakóniával kapcsolatban. Különbösen *Terray László*, a *Norvég Izraelmisszió* egykori titkára már évekként elzárta a figyelmünket erre a veszélyre. Sajnos igaza lett, a misszió is leterhelt, félreértett fogalomként lett hazánkban.

Kevéssé vigasztalhat minket, hogy a misszió kifejezést magában Izraelben sem tanácsos használni. A *Norvég Izraelmisszió* is évek óta új névvel írja körül munkáját: *Norwegian Church Ministry to Israel*: Izraelnek nyújtandó norvég egyházi szolgálat.

Az igazi meglepetés – találkozás messiáshívő zsidókkal

Az igencsak tarka izraeli vallási paletta talán legkülönösebb színfoltja az a 3-4000 messiáshívő zsidó, akiknek közösségei többnyire keresztyén egyházak épületeit veszik igénybe gyülekezeti alkalmak megtartására. Istentiszteleteiket szombaton tartják, ezzel is kifejezve, hogy nem tagadják meg gyökereiket, hűségesen őrzik zsidó identitásukat. De ugyanakkor vallják, hogy Jézus a Messiás, és természetesen az Újszövetség is a kezükben van. Igazi élmény volt részt venni istentiszteletükön szombat délután, egy jeruzsálemi baptista gyülekezeti házban. Többszázán lehetünk együtt a csaknem kétórás istentiszteleten. Volt sok éneklés, temperamentumos zsidó énekek modern hangszeres kísérettel, igehirdetés, imádság, biznyságtétel, s a legvégén a gyülekezet egy része az öröm és közösség kifejezéséért zsidó körtáncot járt. Minden szempontból tarka volt ez a gyülekezet: bőrszínben, ruházatban, temperamentumban széles volt a színskála. Minden héber nyelven folyt, de fülhallgatón keresztül angol tolmácsolást is biztosítottak. Sajnos nekünk már nem jutott a tolmácsberendezésből, annyi volt az érdeklődő vendég. Előttünk orosz Újszövetséget lapoztak többen is, amin nincs mit csodálkozni, hiszen mintegy 650.000

orosz zsidó vándorolt be ősei földjére az elmúlt években. Ez is a hatalmas, emberileg szinte megoldhatatlan missziói kihívások közé tartozik.

Külön élmény volt, hogy missziói tanfolyamunk egyik résztvevője, *Lisa Loden* maga is a messiáshívő zsidók közösségébe tartozik. Férjével együtt évtizedekkel ezelőtt települtek haza az Egyesült Államokból. A Caspari Center munkatársaként előadást is tartott a zsidók és palesztinok együttélésének, megbékélésének lehetőségeiről. Ez az előadás is jól tükrözte teológiailag is megalapozott, mély Krisztus-hitét. Ez a hit ragyog át énekein keresztül is. Zenész férjével együtt ugyanis kazettákat, CD-eket adnak ki, melyeken zsidó dallamok hordozzák az evangéliumot. Csak egy kis „csemege” ízelítőül: egyik kazettájukon megszólal az Úrtól tanult imádság arab nyelven! Mi ez, ha nem a pünkösdi csoda bábeli világunkban, igazi misszió, a szó legnemesebb élményében?! Zsidó messiáshívők éneklés arab nyelven: „*Mi Atyánk...*”

A növekvő messiáshívő közösségek jelzik, hogy Isten valóban nem mondott le választott népéről. Az evangélium elfogadásának nem előfeltétele valamilyen európai vagy amerikai felekezet „lelki ruházatának” a felöltése. Nem kell, sőt nem is szabad megtagadni az ősi zsidó gyökereket. Komoly meglepetés, sőt kihívás ez a fajta Krisztus-hit az ortodox zsidóság számára, akik eddig azzal vádolhatták Krisztus-hitre térő honfitársaikat, hogy áttérésükkel mintegy elárulják, megtagadják gyökereiket, népiüket, hazájukat. Ez a vád a messiáshívő zsidókra nem alkalmazható. Ezzel együtt helyzetük nem könnyű, hiszen a szüklátóköri keresztyének számára túlságosan „zsidók”, a konzervatív zsidóság számára pedig „keresztyényanusak”. De ők tudatosan vállalják ezt a szoros, keskeny utat, amely talán a jövő útja lehet Izraelben a Krisztust Messiásként elfogadó zsidóság számára.

Létük komoly kihívás a szentföldi keresztyén egyházak számára is, hiszen gyarapodásuk egyetlen keresztyén misszió statisztikáját sem javítja. Pusztán létük alázatra kell, hogy intsen minket, és egyben emlékeztethet Jézus titokzatos kijelentésére, mely szerint a jó pásztornak „*más juhai*” is vannak. Imponáló volt tapasztalni, hogy a Caspari Center munkatársai valóban milyen csendes alázattal segítik, támogatják ezeknek a közösségeknek az életét.

És itthon?

De mindezek után térjünk haza és szembesüljünk a legkényesebb kérdéssel: mi a helyzet itthon ebben az összefüggésben?! Kár lenne tagadni, hogy van bőven előítélet, antiszemitizmus, sajnos keresztyén körökben is, de mindezt felnagyítani, eltúlozni felelőtlen. Az antiszemitizmusra ellenhatásként szerveződnek különböző filozofia és cionista körök, sőt gyülekezetek is. De úgy vélem, hogy ezek egyoldalú rajongása Izrael népe és állama iránt inkább gerjeszti az antiszemitizmust, semmint hogy semlegesíteni tudná azt. Izrael népének üdvörténeti elsősége nem kiváltság, nem rang, hanem sokkal inkább kitüntetett felelősség és lehetőség az őket kiválasztó Úr szeretetének továbbadására.

Nemrégiben egy evangélikus gyülekezetünk által szervezett izraelmissziós konferencián hangzott el egy német előadó ajkáról az erősen vitatható felhívás: „*Áldjuk Izraelt, hogy magunk is áldást nyerhessünk...*” Aligha hiszem, hogy az ilyen rajongó kijelentések valóban a választott nép javát szolgálják.

Német testvéreinknél, az ismert történelmi okok miatt, talán lélektanilag még magyarázható az efféle kompenzációs, jóvá-tételi kísérlet, de ez nálunk, s talán náluk is, többet árt, mint használ az ügynek. Végletek helyett, anti- illetve filoszemitizmus helyett üdvtörténeti összefüggésben kell látnunk Izrael népének küldetését. Valóban közülük, Ábrahám magvából született az, akiben áldást nyerhet a föld minden nemzetsége. De ezért az áldásért nem Izrael népét kell áldani, hanem egyedül Izrael és a keresztyenség Istenét, aki elküldte azt a Jézust, akiben „nincs többé sem zsidó, sem görög... ha pedig Krisztuséi

vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok, és ígéret szerint örökösök.” (Gal 3,28-29) Ennek a jó hírnök a továbbadásával tartozunk a hazánkban élő zsidó testvéreinknek is: alázattal, de hallhatóan, szelíden, de egyértelműen, nem a hódítás hátsó szándékával, hanem a felelős szeretet krisztusi indulatával. A többit pedig bízzuk bátran a zsidóság és a keresztyenség Urára: „...a szél arra fúj, amerre akar...” (Jn 3,8). S végül: soha ne feledjük – HA felkel a Nap, elhalványulnak a csillagok.

Gáncs Péter

Vezetői és testületi konfliktusok és megelőzési lehetőségük a pszichiáter szemszögéből*

Ha eltérünk bizonyos spirituális vonatkozásoktól, az egyházi közösségekre bizonyára ugyanazon vezetés- és csoportlélektani szabályok érvényesek, mint minden más emberi közösségre. Témánk kifejtése érdekében – a teljesség igénye nélkül – három gondolatkör segítségével kívánom mondanivalómat összefoglalni.

- 1./ Milyen vezetéslelektani ismeretek relevánsak az egyházi közösségekben?
- 2./ Mit értsünk lélektanilag konfliktus alatt?
- 3./ Milyen speciális konfliktusok adódnak az egyházi közösségekben és hogyan bánjunk ezekkel?

1./ Milyen vezetéslelektani ismeretek relevánsak az egyházi közösségekben?

Egy vezetési rendszer strukturájában vezetők és szervezetek vesznek részt, mintegy polarizáltak. Ha a kérdést a *szükségletek* oldaláról kívánjuk megvizsgálni, azonnal kiderül, hogy ebben rendszert teremteni nem egyszerű. Itt csupán a szükséglet-hierarchia (Maslow) elméletére szeretnék hivatkozni, mely fiziológiai (élelem, levegő, víz, alvás, ébrenlét, hőmérséklet stb.), szociális a., biztonsági igények: függőség, szeretet, gondoskodás valamint b., (társadalmi: elfogadtatás, társaság iránti igény) és az önérvényesítő szükségletek (önbecsülés, önkifejtés, önmegvalósítás) különített el. Utóbbi *szükségletek* kielégítésére természetesen más emberek kellene, akikkel szemben a dominancia érvényesíthető s így a hatalmi ill. uralkodási vágy kielégíthető. Az önmegvalósítás szükségletében a függetlenség igényét is felfedezhetjük, mely a szükségleteken belül interferál a függőség igényével. A függetlenség vágyából fakad más emberek irányítására törekvésünk is.

A maslowi szükséglet-hierarchiához a magam részéről hozzatném a szellemi (spirituális) szükségletet, mint a piramis csúcán elhelyezkedőt. *V. E. Frankl* szellemi dimenzióként fogalmazza meg, és tartalmaként az értelem kereséséről, a felelősség, szabadság, döntés igényéről beszél. Értelem: életünk célját illetően; felelősség: lelkiismeretünk és Isten előtt; dön-

tés: önmagunk felett; és szabadság: a környezet és ösztönök, valamint az öröklöttség erőivel szemben.

A vezetettek szempontjából elemezve a fentieket, megállapítható, hogy a függőség és az önérvényesítő szükségletek egyidejű jelentkezése gyakran eredményez konfliktust a személyben. Tapasztalat szerint ez az ellentét feloldható vagy jobban kezelhető, ha a vezetetteket is sikerül bevonni a döntések meghozatalába és javaslataikat a vezetés felhasználja.

Szükségleteinket a környezetünkben elégítjük ki. Hogy egy adott környezetben egy személy hogyan viselkedik, nagy mértékben függ attól, hogy ő ezt a környezetet miként látja. Ezzel szemben a környezetről u.i. igen különböző személyes vélemények alakulhatnak ki. Az emberi kapcsolatokban ebből az eltérő látásmódból számos konfliktus adódik.

Az ember sajátos látásmódjával reá specifikus rendet képez le az őt körülvevő világról, s ehhez a sajátos organizációjához szorongással telien ragaszkodik. Ez az organizáltság segíti őt az alkalmazkodásban, sikerességben, s hogy minél jobban elkerülje a kudarokat. Érthető tehát, hogy az emberek körömszakadtig ragaszkodnak bevált organizációjukhoz. Mások cselekedeteinek megítélésében a legtöbb hiba abból adódik, hogy a mi organizációnk alapján vonunk le következtetéseket. Konfliktusaink ebből a törekvésből is adódhatnak. Helyesen akkor járunk el, ha törekedni tudunk arra, hogy megértsük: ő milyennek látja a külvilágot.

Mindezek alapján nem lehet csodálkozni azon, hogy a változások érzelmi feszültséget keltenek és sokszor szinte leküzdhetetlen akadályokat. Törekedni kell arra, hogy a változásra tett javaslatok ne keltsenek félelmet, ne legyenek fenyegetők és tudjuk a döntésbe az érdekelteket is bevonni. A vezetés során hajlamosak vagyunk arra, hogy az intézmény célját, az adott feladat teljesítését tartjuk szem előtt, de az ún. „emberi tényezővel” kevésbé vagy egyáltalán nem foglalkozunk. Az emberi tényezőt a vezetettek önérvényesítő törekvésének figyelembevétele jelenti: minél többet tudni az érintettek problémáiról, életéről – s mindezt jóindulattal sugárzó légkörben.

Vezetéseméletileg fontos fogalom az *effektus törvénye*. Eszerint az emberek azt a viselkedést, mely jutalomhoz vezet, megismétlik, ami nem vezet jutalomhoz, sőt büntetést vonhat

* Előadás a Somogy-Zalai egyházmegye csendesnapján.

maga után, nem ismétlik meg. Egyik leggyakoribb vezetői hiba, hogy a beosztottjait, vezetőket nem jutalmazza meg (pl. elismeréssel, dicsérettel, fontos megbizatással stb.).

A vezető számos esetben sokkal több munkát végez, mint a beosztottja. Nyilván azért, mert a vezető önérvényesítő törekvéseit a hatalom, a pozíció, mások vezetése, a felelősségteljes feladatkör, a kreativitás jelentősen kielégíti. Ha sikerül a vezetőnek önérvényesítő szükségleteit kielégíteni, akkor magasabb aktivitásra lehet készíteni őket! Ha a vezető görcsösen ragaszkodik önérvényesítő törekvéseihez, tekintet nélkül másokra, számos konfliktus forrása lehet ez.

Köztudott, hogy a vezető több munkáért felelős, mint amit önmaga el tud végezni. Ezért vannak beosztottjai, akik segítik őt a munka elvégzésében. El kell tehát érni a vezetőnek, hogy a beosztottjai segítsék őt, ezt pedig a függőség és a függetlenség produktív egyensúlyának megteremtésével lehet elérni. Ehhez bizonyos ismereteket át kell adni a vezetetteknek, az információkat nem szabad visszatartani. Sok vezető teszi ezt meg, hatalma biztosítása érdekében. Vezetői döntések okait is közölni kell a beosztottal. A vezetettek önállóságának biztosítása is eszköz a produktív egyensúly megteremtéséhez. Mindennek a jóakarata és megértés légkörében lehet leginkább érvényt szerezni, amiben a vezetett még hibázhat is. Fontos továbbá az egyensúly megteremtéséhez a következetes fegyelem is. A megértés és a jóakarata légkörében a beosztott ezt elfogadja és hálás is, hogy tudhatja, hol a határvonal, milyen mulasztás fogadható el, és milyen nem. Ez persze a vezetőre lélektani terhet is helyez: viseli a figyelmeztetéssel járó konfliktus lehetőségét és feszültségét. Amennyiben ezt a produktív egyensúlyt megteremteni nem sikerül, valószínűsíthető, hogy a beosztott önérvényesítő törekvései kerülőúton lépnek elő, és konfliktusok forrásává (pl. kompetencia-határok megsértése révén) válnak.

Vezető és beosztott között az irányítás folyamata kommunikáció révén valósul meg. A kommunikáció hiánya a csoporton belül bizonytalanságot és feszültséget kelt. Mivel az organizációnk megőrzésére intenzíven törekszünk, a kommunikáció két személy között gyakran torzul (pl. ellentétes információkat, melyek az organizációkat megingatnák, nem hallunk meg). Mindez szintén konfliktus-forrást jelenthet. Így érthető, hogy sokszor nagyon kevés a lehetőségünk az emberek gondolkodásmódjának megváltoztatására. Sikeresebb lehet, ha a közléseinket kis egységekben fogalmazzuk meg; ha megvárjuk a másik visszajelzését arról, amit hallott, hogy lehetőség legyen annak esetleges korrigálására; s ha figyelembe vesszük az érintett motivációt. Ha a vezetettek lehetősége van a visszajelzés megtételére, az aktív részvétellel az információk anyag kialakításának részesévé válik, s így kevésbé utasítja el azt.

A szociális szükségletek kielégítésének körébe tartozik az *optimális nagyságú csoportok* létrehozása. Pl. egy 100 fős csoportban nem lehet átérezni, hogy valaki fontos tagja a csoportnak. Ha 10 fős csoportokat alakítunk ki, mélyebb kapcsolatok, barátságok tudnak kialakulni, s az egyén máris a csoport 10%-át jelenti. H 2-3 fős a csoport (pl. templomi vagy bibliaórák gyülekezet), a társaság iránti szükséglet nem tud kielégülni. Következésképpen: vádaskodás, bűnbakkepzés, konfliktusok. A csoporton belül felmerülő problémák kezelésének leghatékonyabb eszköze a közös megbeszélés lehet.

A vezetői feladatok közé tartozik az is, hogy a beosztottait *oktassa* a vezető. Újra és újra meg kell, hogy fogalmazzuk: mi-

lyen szabályai és értékrendje van annak a szervezetnek, amihez tartoznak. Az oktatás során a vezetőnek a beosztottak fogalomrendszere alapján kell a céljait megfogalmaznia.

Az elmondottak az egyházi közösségekben előforduló vezetés-lélektani problémákat igyekeztek kiemelni. A vezetőn a lelkeszt, felügyelőt, presbitert kell érteni; a beosztotton a gyülekezet tagjait.

2./ Mit értsünk lélektanilag konfliktus alatt?

A 60-as évek elejétől a pszichológia tudománya kidolgozta a *frusztráció elméletét*. Ennek lényege az, hogyha az ember szükségletei elé valami akadály kerül, mely többé-kevésbé elháríthatatlan, feszültség keletkezik az egyénben, s ez megváltoztatja a viselkedését. A megváltozott viselkedés dühben, agresszióban, elkeseredésben, szorongásban jut kifejezésre, vagy olyan kóros megnyilvánulásokban, melyet a pszichopatológiában pszichiátriai betegségnek nevezünk.

Ha osztályozni szeretnénk a frusztráció formáit, elsődleges és másodlagos frusztrációkat különíthetünk el. *Elsődleges a frusztráció*, ha a motivált viselkedés tárgya hiányzik (pl. a lelkész szolgálni szeretne, de nincs gyülekezte). *Másodlagos frusztráció* esetén a motivált tárgy megvan, de az érvényesülése elé külső és belső, aktív és passzív akadály kerül. A másodlagos külső passzív akadálynál a cél eléréséhez szükséges eszközök hiányoznak (pl. a lelkész szolgálatához van gyülekezet, de nincs templom, paplak, imaház stb.). Másodlagos belső passzív akadálynál belső tehetetlenség áll fenn (pl. van a szolgálathoz gyülekezet, de a lelkész kiégett). Másodlagos belső aktív akadálynál az eredeti törekvéssel szembenálló hasonlóan erős dinamikus törekvés működik (pl. a lelkész szolgálna, gyülekezet is van, templom is, de nem tud elfogadni számos egyházi törvényt vagy előírást). Másodlagos külső aktív akadálynál két szemely ellenérdekeltsége érvényesül (pl. a lelkész szolgálna, gyülekezet is van, de a gyülekezet elutasítja).

A másodlagos aktív frusztrációk képezik a *konfliktus-szituációkat*. Az aktív belső akadály jellemzi az ösztön- és morális konfliktusokat, melyek a papi hivatás gyakorlójánál sűrűn előfordulnak. A frusztráció elviselésének képessége a *frusztrációs tolerancia*, ami azt jelenti, hogy pszichobiológiai egyensúly felborulása nélkül mennyire képes az egyén az akadályoztatást elviselni. Más szóval: minél érettebb az egyén, annál nagyobb a frusztrációs toleranciája.

Konfliktusok esetén az abban résztvevők motivációi a kommunikációkból kielemezhetőek. Érdemes erre a jelenségre odafigyelni. A kommunikatív interperszonális zavar (konfliktus) az egyik személy intrapszichés konfliktusaival is összefügghet, a másik csak azt tükrözi vissza (tükrözési reakció). Végül soron az ember életében a konfliktusokkal történő sokszínű találkozás, s azok átélése, az azokkal való megküzdés alapvető jelentőségű.

Végül a *csoportlélektan* alapvető megállapítása szerint egy csoport csak úgy tud megszerveződni, ha van vezetője. A valódi vezető alfa helyzetben van. A vezető realizálja a csoport célját (pl. hitélet, meditáció, Biblia-tanulmányozás, spirituális élmények stb.). Akik a vezetőt támogatják, gamma helyzetben vannak. Az ellenpólust az ómega helyzetben lévő tag vagy tagok képezik. A vezetést kritizálja, ellene dolgozik és megpróbálja a csoportot más irányba befolyásolni. A vezetővel kapcsolatos semlegesség jellemzi a béta helyzetben lévőket. Ze-

tői feladatok közé tartozik, hogy mozgósítani tudja a béta helyzetben lévőket a csoport céljainak eléréséhez. Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy nincs olyan csoport, ill. nem nevezhető csoportnak, ahol nincs alfa és ómega helyzetben lévő tag. S ha a csoport ki is löki magából az ómega helyzetben lévő tagot, hamarosan másik ómega pozícióba kerülő termel ki. A bipolaritás nélkül a csoport nem tud működni. A csoport feladatai szerint a csoportban különböző szerepek alakulnak ki, a csoportban a tagok és a szerepek között konfliktusok keletkeznek. Ezek próbára teszik a csoport erejét, meg is rendíthetik azt, de a legyőzésük után megsokszorozódik a csoport hatékonysága.

3./ Milyen speciális konfliktusok adódnak az egyházi közösségekben és hogyan bánjunk ezekkel?

A protestáns egyházi közösségekben évszázadok óta kettős vezetés érvényesül: világi és egyházi. Ez a helyzet önmagában már konfliktusforrássá válhat, mivel vezető csak egy személy lehet. Egyházi közösségekben számos esetben előfordul, hogy a lelkész nem vezetésre teremt személyiség. Ennek oka sokrétű. Az egyik ilyen a kontraszelekció, mely a lelkészi hivatás választására készíti az egyént, s mely eleve kizárja a dominanciára törekvő militáns adottságokat. A stúdiumok során a szocializálódás is ilyen személyiség-tulajdonságok megerősödésének irányába hat. Vagyis: kegyes, elnéző, engedékeny, konfliktusokat kerülő, apostoli türelmet mutató, az agresszív feszültséget reakcióképzéssel (azaz ellentettjébe átfordítással) szüntetni próbáló papi személyiséggel identifikál. Máskor a kompenzációs elhárításnak vagyunk tanúi (szeretetszolgálat, építkezések, szakmai karrier stb.). A másik oldalon a világi vezetők általában a vezetésre alkalmas hívő emberek közül szelektálnak ki. Önmagában mindez konfliktusok alapját képezheti. A lelkész a gyülekezet, a lélektani csoport szellemi vezetője, a világi vezető önérvényesítő szükségletéből fakadóan (ti. emiatt lett vezető) ezzel rivalizálhat. A kompetencia-határok világos meghúzása révén lehetne a konfliktusok jelentős részét kivédeni.

A jelen dolgozattal kapcsolatos igény latens tartalma is utal arra, hogy a frusztrációs toleranciánkkal gond van. Jól tudjuk, hogy a személyiség differenciáltságát jelzi, ha a tolerancia magas. Ennek felismerése is segíthet a konfliktus feszültségének elviselésében.

Ide kívánczik, mint lélektani tény, hogy a konfliktusok megszüntetésének legfőbb eszköze a közös megbeszélés. Sikeréhez decentrális és empatikus képességre van szükség. Ha nincs meg és erre egyik vagy másik fél sem hajlik, mi a teendő? Akár egyházmegyei vagy egyházkerületi szinten akadály lenne-e annak, hogy egy békéltető bizottság (valamilyen néven) alakulna, tiszteletre méltó, bölcs és toleráns személyekből, egyháziakból és világiakból, akik a közvetítés feladatát végeznék?

A konfliktustűrő képességnek egy másik vetülete is felismerhető. A gyülekezet, a csoport tagjaival az ún. kényes témák megbeszélése (pl. házassági problémák, drogok és alkohol, gyülekezet életében részvétel, feladatok vállalása, alkalmak látogatása, anyagi támogatás kérdése stb.) sokszor elmarad, mert ezek a témák konfliktusokat váltanak ki. Ide kívánczik az egyházfegyelem kérdése is. Vajon nem éppen ezért periférikus

kérdés? De az emberek igénylik a személyre szabott törődést és figyelmet.

A közösség durván a törvény és a kegyelem kettősségének dinamizmusában működik. A tapasztalat szerint a közösség tagjainak igen kevés az ismerete, még kevésbé tudja helyesen a szabályokat, értékrendet. Tanítjuk-e ezeket? A törvény kellő súllyal történő hirdetésének elmaradása összefügghet a konfliktustűrő képességgel, ill. annak alacsony fokával. Szükségesnek látszik a lelkeszi kar számára *mentálhigiénés csoport* szervezése a frusztrációs tolerancia növelése és a feszültség elabrállása érdekében (pl. imaközösség, esetmegbeszélő csoportok, LMK-n belül ilyen csoportok megszervezése stb.).

Amennyiben az egyházközösséget mint csoportot fogjuk fel, tagjai a csoporttal és a vezetőivel szemben igényeket támasztanak. Az egyház a magasabbrendű szükségletek kielégítésének terepe: a közösség, a szeretet és gondoskodás iránti szükségletek, továbbá az önérvényesítő szükséglet, s legfőképpen a spirituális szükséglet kielégítésének terepe. Ezeknek a szükségleteknek a kielégítése a közösséghez köti a tagokat, ellenben a frusztrálódásuk agressziót, konfliktusokat s később elmaradást eredményez. Érdemes mérlegelni, hogy a legmagasabb rendű szükséglet feleledéséhez, azaz a spirituális szükséglethez a szociális és önérvényesítő szükséglet kielégítése révén is vezethet út (l. a piramis-elvet). Számos esetben a lelkész túlterhelt, a gyülekezetek tagjai csak passzív résztvevői az egyházi életnek. Ez az elmondottak miatt is káros és a trend hibás. Gondoskodás, szeretet, törődés, személyre szabott figyelem, önérvényesítő szükségletek kielégítése érdekében feladatok szétosztása, azok teljesítésének számonkérése, oktatás, jóindulatú, elfogadó, megértő légkör fenntartása a helyes irány.

A Rogers által felvázolt személyiségvonások tudják biztosítani a minimálisra redukálható konfliktusok mellett a hatékony gyülekezetépítő munkát: 1./ kongruencia, azaz őszinteség, hitelesség, ellentmondás-mentesség; 2./ empatikus képesség; 3./ emberséget éreztető elfogadás; 4./ melegség. A szekták éppen azzal aratnak kezdeti sikereket, hogy melegséget, elfogadást sugároznak, és a társasági, közösségi igényt kielégítve kemény szabályrendszert hoznak a belépők tudomására, melynek betartását zsarnokian meg is követelik. Érdemes figyelmünket a csoportok létszáma is irányítani. Az elmondottak alapján egyértelmű, hogy a kisebb létszámú csoportok (biblikörök, énekkarok, egyletek, meditációs csoportok stb.) azok a helyek, melyek a magasabbrendű szükségletek kielégítésének jó alkalmai lehetnek.

Vajon hibának kell-e tekinteni, ha az egyházközösségben konfliktusok keletkeznek? Korántsem. Az élet velejárói, a közösségi élet nélkülözhetetlen elemei, a velük való megküzdés a közösség kohézióját növeli; a közösség értékesebbé válik a tagjai számára. S felszámolásuk során gyakorolhatók a személyiség érettségét növelő rogers-i elvek.

Amennyiben a konfliktus antagonisztikussá válik, heves indulatokkal kísért lesz, veszélyezteti a közösség létét, valószínűsíthető, hogy hatalmi harcról van szó, hogy a vita öncélú s nem konstruktív. Itt is a közvetítő bizottság szerepe válna hangsúlyossá, (pl. a ventiláltatás révén, de visszahívás, lemondás felajánlása által is). Nem szabad szem elől téveszteni azonban sohasem, hogy az ómega helyzetben lévőknek szükség van. Különben a csoport létszerületlen és a szerep megszüntetése a csoport halálával járna. Ide illik az apostol figyelmeztetése: „viseljétek egymást szeretettel” (Ef 4,2).

Bányai Béla

Hatékonyágnövelés az egyházi szervezések újragondolásával

A hagyományos rendek dicsérete

Minden gyülekezetnek van valamiféle szervezetsége. Öröklött sajátunk egy jól kialakított egyházi, gyülekezeti szervezeti forma, amely közösségi döntéseken, és ennek megfelelően közösségi cselekvéseken alapszik. Mindnyájan tudjuk, hogy nem használjuk ki ezt az adottságunkat.

Miközben törvényadta lehetőségünk vagy kényszerünk a testületi döntések gyakorlata, aközben gyakran megteszünk mindent azért, hogy érvényesítsük egyszemélyű hozzáértésünket, vagy megpróbáljuk a közösségi döntéseket úgy alakítani, hogy az a mi igazunkat szolgálja. Ezért a gyülekezetek nagy részében ezek a szervezeti egységek képletessé váltak. Ez sokszor azt jelenti, hogy a meglévő formák látszólagos fenntartásával mégis csak néhány vezető dönt a gyülekezet életéről. Ezzel a gyülekezet rengeteget veszít hatékonyságából, munkájának sokszínűségéből, tartalmasságából. Érdemes olyan tudatos módszereket keresnünk és alkalmaznunk, melyek ennek a helyzetnek megkeresik előnyös hatásait, ezeket erősítik, illetve – éppen ebből a felismerésből fakadó átszervezéssel – egyensúlyt teremtenek.

A kétféle döntési tevékenység előnyeinek számbavétele:

Közösségi döntés	Egyéni döntés
Közösségtudatot formál	Felelősségérzetet növel
Színes vélemények kapnak teret	Hatékony
Nyomonkövethetők a lépések	Rugalmasan illeszkedik a feltételekhez
Számonkérhető	Teljes odaszánást teremt
Kiszámítható az időpontja	Azonnali

A szerzők régóta vizsgálják egyházunk munkavégző tevékenységét a hatékonyság szempontjából. Szervezetfejlesztési munkánk célkitűzése, hogy végletesen formálissá váló rendek újra valódivá, és hogy a működő, de elégtelen hatékonyságú, lassú ügyvitelű közösségek hatékonyabbá, gyorsabbá váljanak. A közösségi döntő-cselekvő szervezetek így nem kényszerű nyüggé, hanem hajtómotorrá lehetnek a rájuk bízott közösségekben. Ez nem csupán az elvégzendő munka megsokszorozódását jelenti, hanem – el nem hanyagolható módon, éppen az identitás felfedezése miatt – javítja a közösségtudatot és a hangulatot.

Az egyensúly dicsérete

Mivel a körülöttünk levő világ egyre nagyobb hangsúlyt fektet a szervezetségből adódó hatékonyság növelésére (vállalati BPR, TQM szervezetfejlesztés stb.), ezért meg kell kérdeznünk, fel tudunk-e használni valamit ezekből a tapasztalatokból?

Ügyelnünk kell arra, hogy nehogy a szervezés rabságába essünk olyan értelemben, hogy szabályozni próbáljuk az egyház valódi kincsét, az evangéliumot, a megtérést, a csodákat és a szent titkokat. Ugyanakkor vétkes könnyelműség lenne azt mondani, hogy az egyházi életben nincs olyan szervezési feladatunk, amely során, éppen a szabályozás révén, hatékonyabb, jobb munkát végezhetnénk.

Speciális lehetőség az egyházi munkával kapcsolatban, hogy feladatvégzésünk, tevékenységünk hiányosságait, kudarcait kegyes magyarázatokkal igazoljuk, mondván: „Krisztust is sokan elhagyták...” vagy „Lám a tizből is csak egy jött vissza...” vagy „Az igehirdetés eredményessége nem a mi dolgunk...” stb. Ezeket a mondatokat természetesen lehet igaznak mondani bizonyos helyzetben, de nem szabad ezzel takarnunk lustaságunkat, ügyetlenségünket. Ne váljon a hiányosság erénnyé!

Az egyházmegyei kísérleti helyszín dicsérete

Vizsgálódásunkban szerencsés lehetőségként adódott, hogy rátaláltunk az egyházmegyei munka tevékenységeire. Mivel az egyházmegye legfontosabb munkaterülete a szervezés, a gyülekezeti munka támogatása, minták keresése, továbbadása, javítása, a kapcsolattartás, rendszerezés és csak programjainak végeredményeként illetve a gyülekezeti munka támogatása révén ér el a szent titkok területére, ezért lehetőséget adhat a bátor rendszerépítésre.

A téma megszólaltatása előtt egy kis bibliai szemlélődés

Ha igaz az, hogy a gyülekezeti létforma sok tekintetben lenyomata a bibliai mentalitásnak, akkor nem közömbös annak vizsgálata, hogy a *rendszerépítés* jellegzetességei hogyan jelennek meg a bibliai mondanivalóban.

A szabályozás elsősorban Isten törvényeiben jelenik meg az Ószövetségben. Az őstörténetben az élet szabályainak körülírásától a Tízparancsolaton át a mózesi szabályokig, rendszerépítés: szabályozás célkitűzésekkel.

Ennek a szabályozásnak egyedi volta azonban leginkább akkor látszik, amikor Izrael népe eltorzítja ezt a szabályozást. Az történetik ugyanis, hogy a szabályozás fontosabbá válik a

célnál, amiért a szabályozás létrejött. Ezzel a torzulással azonban létrejött a rendszerépítési betegségek egyik prototípusa.

Isten küzdelme népével talán éppen ebben fogalmazható meg: jó célokra irányuló rendjeit az övéi kiüresítik. Egyre inkább maga a szabályozás válik céllá, és nem a szabályozás hozza elő a célt. (Természetesen nem mehetünk el amellett sem, hogy a törvény és a szabályok valójában Isten személyes jelenlétének jelei, a kiüresítés tehát éppen ebben fogalmazódik meg: Isten személyes jelenlétét vonja ki a szabályokból.)

Jézus vitái a törvénytudókkal is erre irányulnak. A célt – Isten személyes jelenlétét, mondanivalóját – állítja a középpontba, a szabályozást pedig másodlagosnak tekintti, olyannyira, hogy szívesen szembe fordul a bevett formákkal és provokatív módon koncentráltat az elérendő célra.

Az egyház ugyan egy darabig hordja Jézus lendületét – a Szentlélek segítségével –, ennek kifulladásával azonban újra a szabályozás válik a lényeggé és háttérbe szorulnak azok a célok, amikért a szabályozások létrejöttek. A reformáció annak ünnepe, hogy újra a célra kerül a hangsúly. Ugyanakkor már kijózanodik a rendek kérdésében. Tudja, hogy ekkora szervezet nem működik szabályozások nélkül. Szabályozásában viszont nem csupán a rugalmas, oda-vissza jelző rendszereket erősíti, hanem változásának legfőbb mértékévé teszi a Biblián keresztül megismerhető Krisztust. Ez biztosítja a célokat szem előtt tartó, azt egyre jobban erősítő, mindig reformálódó rendek létrehozását. Rendjeit pedig csak akkor tartja hitelesnek, ha az nem ütközik ezzel a személyes istenkapcsolattal.

A rendszerépítés dicsérete

Rendszerépítésünk legfontosabb célkitűzése a feladatokat végző emberek segítése abban, hogy a feladataikat erejükhez mérten, jóérzéssel végezhesék. Ehhez érdekeltté kell tenni őket a munkák végzésében. A lelkesi fizetés nem engedi meg sem mennyisége, sem elvi háttéré miatt azt, hogy eszközként használjuk fel az ösztönzésben. Az érdekeltséget a munkavégzés örömeiben találjuk meg, hiszen a lelkesi munka hivatásunk. A hivatásunkban a rendezett tervezés, végrehajtás, ellenőrzés és kiértékelés teremti meg az újabb feladatok vállalásához az érdekeltséget. Nem a „mindenki a megfelelő helyre” elv erőltetéséről van itt szó, hanem sokkal inkább ennek olyan megfordításáról, melyben a feladatok elrendezése, a felelőségek szétosztása mindenkiből a legtöbbet hozza ki, és a feladatok végzése közben ez a „legtöbb” hozzájáró a tevékenységhez. Természetesen kialakulhatnak gyenge pontok, de a rendszer önellenőrző funkciója révén ezek jól kompenzálhatók.

Az elgondolás fő jellemzői közé tartozik az, hogy egy-egy tevékenység a saját lehetőségeihez, célkitűzéseikhez igazodhat. Nem általános normát épít ki, melyhez igazodni kell és melynek révén a felsőbbség ellenőrzést végez, hanem az adott helyzetben keresi meg a lehető legjobbat. Ez egyik oldalról nem engedi meg a „nekik könnyű, de bezzeg nálunk” menekülési lehetőséget. Másrészt a folyamat ellenőrzésében megfogalmazott újabb és újabb célkitűzésekben nem szab felső határt sem, lezárva ezzel a fejlődés lehetőségét. Fontos szempontnak tekint az azonban a hatékonyság folyamatos növelését, ami már önmagában is nagy előrelépés a gyakran évtizedekig mozdulatlan – és így egyre romló – gyülekezeti rendszerekkel szemben.

A rendszerépítés legnagyobb előnye azonban az, hogy a feladatokat végzők nem valamiféle külső előírási-ellenőrzési kényszer félelme alatt végzik munkájukat, hanem a feladatokat

maguk kijelölve-ellenőrizve-javítva fejlesztik saját tevékenységüket, illetve alakítanak ki mások számára mintákat.

Példaként hadd említsem a hivatali vizitáció rendszerét! Az eddigi, működő gyakorlat szerint az esperes bizonyos időközönként meglátogatta a lelkesi hivatalokat. A jó hangulatú beszélgetések ellenére az esperes feladata a számonkérés volt. Így ellenőrizte a különböző hivatali egységek meglétét, minőségét, rögzítettségét. Ez olyan rend, amelyet a legtöbben – főképp a gyakorlat miatt – természetes jónak tartanak. Ugyanakkor a lelkes és esperes különös munkakapcsolatba kerül. Az esperes kötelességének tekinti, hogy a hibákra rámutasson, ezért a lelkes jóindulatúan ugyan, de megpróbálja „kipofozni” az ellenőrzött dokumentumokat, egységeket. A vizsgálat után a rendbe hozott eszközök a következő vizsgálatig visszakerülnek, hiszen a lelkes nem látja értékét – ezért romlottak le eddig is –, az esperes is talán csak a rend miatt ellenőrizte, anélkül, hogy végiggondolta volna valaha is értelmességüket.

Lehet-e javítani ezen a rendszeren? A javítások általában a körülmények sávot növelik. Legyen egy teszt, amelyben a számonkérés szélesebb körűvé válik! Ez kétségtelenül növeli a hatékonyságot, de csak az ellenőrzés hatékonyságát és nem a további munka hatékonyságát. Márpedig a hivatali vizitáció célkitűzése nem csak az, hogy a hivatal rendjét ellenőrizze, hanem hogy segítse a hivatali rend olyan alakítását, melyben a legnagyobb hatékonyságát feje ki a gyülekezeti munka irányába. A közös munkát jobban segíti egy másik forma. Én, mint ellenőrzött lelkes egy kérdőívet kapok. Ezt részben nekem, részben a munkatársaimnak kell kitölteniük. A kérdések egy része a szokásos rendekre kérdez rá, különös tekintettel a hivatali hatékonyságra – ez az egyházmegye mostani szervezési iránya. A kérdőívet azonban nem kell visszaadnom. Ezért nyugodtan, akár az őszinte válaszokat is írhatjuk. Rájövünk arra, hogy sok hiányosságunk van. A kérdőív arra is rákérdez, hogy ezt kinek kell kijavítania. Rájövünk azonban arra is, hogy a kérdések sok olyan területét nem érintették gyülekezetünknek, melyek nekünk fontosak. Ezeket mi magunk fogalmazzuk meg. Ezek később, az esperes számára, más gyülekezetek hasonló látogatásához nyújtanak segítséget. Később sor kerül az esperessel való találkozásra, a kérdőív megbeszélésére, a presbiteri körrel való találkozásra, személyes kérdések végiggondolására. A kérdőív és a megbeszélés hosszú időre irányt szab a gyülekezeti munkának.

Csak példaként említettük az esperesi vizitációt, mert ezen mérhető az a fordulat talán a legjobban, ami szándékaink között van. A rendszer kiépítése azonban megpróbálja a teljes egyházi tevékenységi kört felölelni a fenti kitételek figyelembevételével.

A reformáció dicsérete

Szokásos reflexünk – az egység védelmében – tiltakozik az újdonságok ellen. A rendszerszervezés megújulása nem tartja kötelezőnek a régi megszokott rendek kiirtását. Alapjának a hivatalos törvényeket tekinti, számon tartja a meglévő gyakorlatot és szokásokat. Ugyanakkor célul tűzi ki a meglévő rendszerek felülvizsgálatát, használhatóságának ellenőrzését, javítását, új, csatlakozó és egyedi rendszerek kiépítését.

A távlati célok megtartásával hatékonyabbá teszi a feladatvégzést rövid távú feladatsorok kijelölésével. Öntanuló, önjavító logikákat hoz létre. Erre pedig – már csak a reformáció miatt is – elhivatásunk van.

Hinni és szolgálni

Sümeghy József nyugalmazott lelkésszel beszélget Zügn Tamás

Z.T.: *A 2000. esztendő nemcsak fontos időszámítási határkövet jelent, hanem számodra különösen is jelentős ünnepet tartogat. Ha Isten engedi, betöltöd életed 80. évét. Nyugdíjas-ként Sopronban élsz feleségeddel, ám töretlen erővel segítesz továbbra is a gyülekezeti szolgálatokban – sokszor a fiatalokat is megszégyenítő lendülettel és bölcsességgel. Milyen háttérből indultál, hogyan kerültél a lelkészi pályára?*

S.J.: Rábcakapin, a Rábaközben születtem 1920. június 2-án. Édesapám révén pedig a kemenesaljai, ostffyasszonyfai táj nőtt a szívemhez. A józan lutheránus családi nevelés és az egyházi iskolák indítottak el a lelkészi pálya felé. A rajkai elemi iskola elvégzése után a Fasori gimnáziumban jártam az I-II. osztályt. Édesapám korai nyugalomba vonulása után szüleim Sopronba költöztek. 1933 őszétől a Líceum hálás szívű tanulója lettem.

Érettségi után a Hittudományi Karon folytattam tanulmányaimat. A szigorlatot követő németországi tanulmányutamat a világháború húzta át, későbbi svédországi utam tervét pedig szüleim anyagi megsegítésének kötelezettsége miatt nem válalhattam.

1943. július 25-én szentelt lelkésszé Kapi Béla püspökünk az enyingi gyülekezetben. Utóbb Siófokon lakva megismerhettem a Balatonpart missziói szolgálatának minden örömét és nehézségét, ám még az év őszén a soproni Líceumi Diákotthonba helyeztek nevelőlelkésznek.

Z.T.: *Az én generációm csak hallomásból ismeri a háború megpróbáltatásait. Nem lehetett könnyű egy fiatal lelkész életében azokban a viharos időkben.*

S.J.: A háborús események miatt a tanévet 1944 tavaszán bezárták. Ekkor fél évig a Tolna megyei Sárszentlőrincen szolgáltam. A tanév megkezdésére újból a soproni Líceumi Diákotthonba irányított püspökünk. Mire azonban a közeledő front miatt Sopronba vergődtem, a csonka tanévet ismét bezárták. Ekkor az 526-os hadikórházban végeztem helyettesítő táborigazgatói szolgálatot. Szomorú idők fájó emlékei maradtak bennem.

1945 első napjaiban a vadosfai gyülekezet kisfaludi filiájába küldött egyházkerületünk püspöke részben gyülekezeti, részben az Ajkay István egyházmegyei felügyelő, földbirtokos családjába nevelőlelkésznek. Talán én voltam akkor az utolsó „udvari pap”? Kisfaludon éltem át a háborús összeomlást és egy új történelmi korszak születését. A tanulás éveit voltak ezek. Kapi és Túróczy püspökök ezekben az években indítottak el több evangélicizációs szolgálatba is.

1949 tavaszán győri gyülekezetünk egyik hitoktatói állásába küldtettem. Ott örömmel folytattam a már ismert ifjúsági munkát. Az év ádventjén azonban újból Sopronba helyeztek át Túróczy Zoltán az egyik megüresedett vallásanári állás betöltésére.

Soproni hitoktatói szolgálatom mellett országos egyházunk 1950 első napjaiban, Budaker Oszkár otthonigazgató távozása után megbízott a Teológus Otthon igazgatóhelyettesi feladata-

ival. Ilyen minőségben végzett féléves szolgálat alatt közelebbről megismerhettem a lelkésznevelés gondjait, valamint a még ma szolgáló lelkésznevezéket. 1950 nyarán az Otthon Weöreös Imre személyében „végleges” igazgatót kapott. Ekkor költözött Teológiánk és Otthonunk Budapestre.

Még ebben az évben, 1950 őszén a győri diakonissza anyaház igazgató lelkészének hívtak meg. Az addigi igazgató, dr. Nagy Gyula teológiai professzori megbízást kapott. Győrben a diakonissza anyaházi munka mellett konferenciák tartása, valamint a börcsi filia gondozása volt a feladatomban.

Sajnos a diakonissza anyaházakat az állam 1951 november 30-ával megszüntette. A hitoktatói állás megszüntetése után íme, újabb állásmegszűnés! A győri szolgálat után 1953 júliusában az ősi, artikuláris vadosfai gyülekezet hívott meg lelkésznek.

Z.T.: *Életednek több, mint felét, 44 esztendőt töltöttél ott. Milyen szolgálat várt rád és hogyan emlékszel vissza erre a hosszú időszakra?*

S.J.: A 7 falura kiterjedő gyülekezetben szolgálatomban ideje alatt Isten egy új paplak és négy templom építésével bízott meg. Évente 150-170 iskolás gyermek hitoktatása volt a feladatomban. Mindvégig az iskolában folyt a hitoktatás – általában minden megkeresztelt gyermek részvételével.

Volt idő, amikor évente 480-510 szolgálati útra indultam el a paplakról. Egy ideig segédlelkészek is szolgáltak mellettem. Szeretettel gondolok rájuk!

Házasságunkat 1955-ben áldotta meg Túróczy Zoltán püspök a vadosfai templomunkban. Két fiunk és egy leányunk született, akiknek felnevelése, taníttatása akkor nem kevés gondot jelentett. Ma hat unokának örülhetünk.

A hosszú vadosfai szolgálat sok örömet és szeretetet jelentett. A táj hangulata, őseink emléke, az artikuláris múlt, a minden családdal való testvéri, baráti kapcsolat erősen odakötött bennünket a nagy múltú gyülekezethez. Persze a sok egyházi szolgálat, a falusi élet, háztartás, különböző építő-javító munkák elkoptattak két Luther-kabátot és legalább tízszer annyi mellekötényt. Ám öröm volt látni a virágos háztájat, kertet, a filiákban pedig a szép új templomokat, vagy a megkapált répa-földet és kukoricatáblát, a családi kalákában learatott árpát. Ezt is meg kellett tenni.

Örömről mint őrszem figyeltem az elmúlt 50-60 év nemzeti és egyházi történelmét. Szükségét éreztem, hogy 1953 óta nemzetünk vigasztalása és a nemzettudat erősítése céljából minden év március 15-én és István király napján istentiszteletet tartunk.

Z.T.: *Az Evangélikus Életben gyakran olvashattuk lelkipásztori leveleidet. Hogyan illeszkedett bele sokirányú szolgálatodba a levelezés?*

S.J.: Szolgálatomban általában az ige hirdetésén, az évi 380 istentiszteleten kívül háromágú volt: családlátogatás, hitoktatás és lelkipásztori levelezés. Minden 25, 40, 50 éves házassági évfordulót ünneplő házaspárt egy hosszabb, meditatív levéllel

köszöntöttem. Ám sok más esetben is alkalmaztam a lelkipásztori kapcsolattartásnak ezt a formáját.

Z.T.: *Hogyan alakultak az istentiszteleteken kívüli gyülekezetek alkalmak?*

S.J.: Az adott gyülekezeti helyzetben sajnos nem volt lehetőségem, főként az utóbbi évtizedekben, az ifjúsággal úgy foglalkozni, amint az szükséges és elegendő lett volna. Néhány autóbusz-kiránduláson túl jó lett volna még több efféle társasutazást szervezni. Sajnos, ugyanez volt a gond a gyülekezeti szeretetvendégségekkel kapcsolatban is. A gyülekezetekben nem volt ehhez megfelelő helyiség. Komolyabb hiányt jelentett, hogy a szolgálati beosztások miatt a négy nagyobb gyülekezetben a bibliorák tartására csak karácsonytól böjtig volt lehetőség. Jobbára családi otthonokban.

Z.T.: *Több, mint négy évtizedes falusi szolgálat során volt alkalmad megismerni és végigkövetni a falusi élet megváltozását. Hogy látod a vidéki ember hitének, egyházunkhoz való ragaszkodásának alakulását a II. világháború utáni időszakról kezdve?*

S.J.: Falusi gyülekezeteinknek, parasztságunknak megvan a maga sajátos és nagyon nehéz történelmi útja. Ennek során a „pór pórul járt” – kisemmizték, lenézték és becsapták. Létéért közel ezer éve nagyon nehéz és kemény harcot kellett vívnia. Ez az ősi gyanakvás, sokszor ravasz védekezés, a kézzelfogható és látható valóságok tisztelete átöröklődött a mai nemzedékünkbe is. Bölcs szeretettel és türelemmel meg kell hódítani parasztságunkat. Ez a II. világháború utáni nagy ébredési, evangélizációs hullám idején többé-kevésbé sikerült is. Érték a paraszti gyülekezeteinkben a jó értelemben vett tradíció, hagyomány megbecsülése. Az „ősök hitét” értéknek, követendőnek vélik. Természetesen el kell jutni a hitnek személyes meggyőződéssé válásáig. Ezt a Lélek végzi hűséges pásztori, igehirdetői munka által.

Mint a történelmi múltban, a földön élő ember ma is pusztá léteért harcol és számára idegen a kegyesnek látszó „szellemilelki csürés-csavarás”. A parasztember bizalmát, szeretetét tiszta szívvel, tiszta beszéddel, tiszta kézzel, tisztességes életvitellel lehet csak megszerezni. A gazdag-szegény viszony sok-sok kérdést vet fel a teológus részére is. A gögöt, a lenézést nem viselik el. A lelkész szívében sok hitnek és szeretetnek kell lennie falusi híveink felé. Tapintatos szeretetnek...

Z.T.: *Említetted, hogy az ifjúsággal többet kellett volna foglalkoznod, különösen az utóbbi időben. Ezen a nagyon különleges és nagyon igényes munkaterületen nekünk, fiatalabbaknak is van pótolni és újra átgondolnivalónk. Ennek ellenére mindig úgy érzem, hogy szívügyed az egyházi oktatás-nevelés. A mai napig nemcsak végzed a hitoktatást, hanem kiemelkedő figyelemmel kíséred iskoláink ügyét is. Személyes élmények tették ilyen fontossá számodra ezt a munkaágot?*

S.J.: Áldom Istent, hogy őseim sok nemzedékig visszamenően evangélikusok voltak. Azért is áldom Istent, hogy evangélikus iskolákban, hűséges nevelők által evangélikus szellemiséget és hitet szívhattam magamba. Ez nem fanatizmus, hanem egyszerűen egy nagy szellemi kincs megbecsülése. Ma elsősorban a nevelőknek kell sokat tanulniuk. Pedagógiánk ugyanis hármas döntő feladat előtt áll: 1. Nagyon kell szeretni gyermekeinket, tanulóinkat. 2. Imádkoznunk kell értük. 3. A tiszta keresztyén életvitelben példát kell adnunk eléjük! A közvetlen és felelős nevelés azonban nem nélkülözheti a bölcs

szigorúságot. Nem tetszik, hogy hízelgünk a gyerekeknek, a hitoktatás érdekében tetszeni akarunk nekik puha engedékenységgel. A hittan nem játékkora és afféle mellékes, fakultatív oktatás. Emellett azonban hangsúlyoznunk kell a családi élet – és természetesen a házasság – örömeit, szép értékeit, Istentől való rendjét. A családi élet egyházunk történetében megbecsült és óriási értékrend volt. Hiányát láthatjuk és szomorúan tapasztalhatjuk társadalmunk mai életében! Érdemes mélyen átgondolni Krisztus Urunknak a gyermekekkel, ifjakkal való kapcsolatát és nevelésre vonatkozó, pl. Pál apostoli intelmeket! Egyházi iskolákban a hittanórán és istentiszteleteken való részvételt kötelezőnek tartanám.

Z.T.: *Ezzel közel kerültünk az egyházi szolgálatunkkal szemben támasztott egyik legfontosabb igényhez: a korszerűséghez. Igehirdetéseid arról tanúskodnak, hogy gyorsan változó világunkban is aktuális üzenettel tudod megszólítani az igehallgatókat – tradíciót őrző híveket, értelmiségieket éppúgy, mint fiatalokat, gyermekeket. Mi ennek a „modernségnek” a titka?*

S.J.: Legnagyobb gondunk és feladatunk az igehirdetés. Egy életen át alázatos szívvel tanulni kell. A korszerű igehirdetés feladat, de kegyelmi ajándék is. Alapvetően két dolog kell hozzá: Isten előtti mély, igaz alázat, az emberek felé pedig bátor, határozott kiállás. Semmi félelem! Bizonyágtételünkön üssön át a hit meggyőződése!

A korszerű, megszólító igehirdetéshez szükséges, hogy az igehirdető benne éljen a világban. Tanulni kell sokat és sokfélet. Érdeklődni. Szeretet kell ahhoz, hogy a templomba eljövők lelki kenyeret kapjanak abból az igehirdetésből. Fontos, hogy értelmesen, világosan szóljunk. Nem hiába írja Pál apostol: „inkább öt szó értelemmel...” Jól kell megértenünk az alapigét és a „teológiai nyelvet” le kell fordítani a nép nyelvére, lelkiismeretesen alkalmazkodva híveink gondolkodásához.

Egyszer egy jónevű teológus, „kitűnő fej” prédikált az egyik gyülekezetünkben. A szolgálat után az egyik egyháztag csalódva, szomorúan mondja: „Én ebből egy szót sem értettem”. Mélyen megdöbbenett és elgondolkoztatott ez az eset. Sok kudarc során kell tanulnunk az igehirdetést. Ha lehet, minél tovább forgassuk szívünkben az alapigét! Az igehirdetőnek lelki kenyeret, Jézus Krisztust kell adnia a templompadban előtte ülő „kedves testvérnek”. Ma, egy mélységes közöny és iszonyú erkölcsi megrendülés idején nem lehet úgy megmaradni a textus rabságában, hogy Pál apostol így..., Pál apostol úgy... – ez szinte igehirdetői küldetésünk megtagadása.

Ez vezetett mindig igehirdetői munkámban: a szolgálatok hangsúlya a bűnbocsánat és a Krisztusban megjelent kegyelem hittel való befogadására tevődött. Általános alapelv, hogy szolgálatunkból hit támadjon. Ez természetesen jól előkészített igehirdetésekbe és sok-sok imádságba kerül. Jól kidolgozott igehirdetésünket világosan, szépen, érthetően és magyarul mondjuk el! Híveink irtóznak a nyögő, „ö-ző” beszédstílustól. Bátor hangsúlyozással, érthető hangon prédikáljunk! Az érthetetlen hadarás és nyöszörgés nem méltó Isten igéjéhez.

Ha mindemellett a keresztyén erkölcs és életvitel hirdetésére gondolunk – szóval és példaadással -, erőnkön felüli feladatokkal találjuk szembe magunkat. Imádkozzuk csak el Lutherrel az ő sekrestye-imádságát!

Z.T.: *Amióta ismerlek (20 éve), nem voltál hangos szószólója egyetlen egyházpolitikai irányzatnak, csoportosulásnak*

sem. Nem akartad kompromittálni magad, vagy egyéb ok miatt választottad a „semlegességet”?

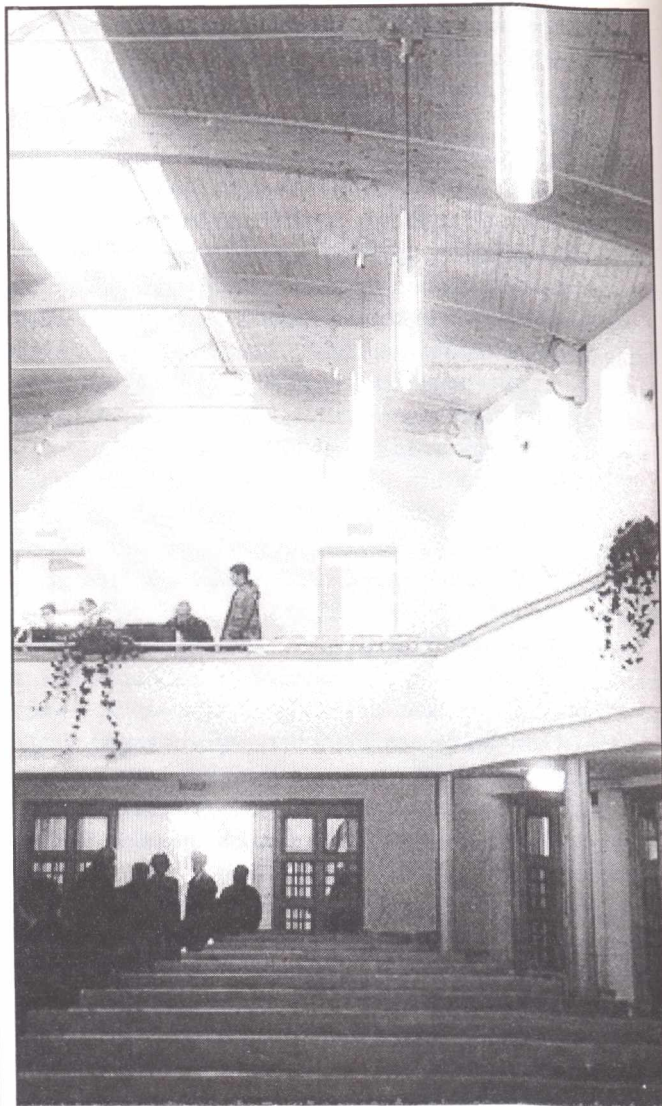
S.J.: Mennyei Gazdánk egyházunkban sokféle munkaterületre hívott el életem során. Igyekeztem lelkiismeretesen, tisztességesen és becsületesen szolgálni mindenütt. Nem voltam jelentős, mérvadó személyiség egyházunkban. Nem voltam semleges, mert egyházunkban semlegesnek és ellenzékinek nem lehet lenni. Egy meditatív élet után, amelyben ott van az oratio és a tentatio is, kialakult egyéni látásom és magatartásom. Fiatalkoromban mély hatással volt rám az irodalmi (népi írók) és történelmi „harmadik út” elmélete. Népünkhöz, egyházunkhoz hű, egyszerű, józan falusi híveinkhez húzódtam. Meghatározta gondolkodásomat evangélikus hitvallási irataink tanítása, ezek egyszerű értelmezése és ökumenikus lehetősége. A különféle irányzatokban és csoportosulásokban az érdekeket, a hiú önzést éreztem. Sok-sok szerencsétlenséget, igazságtalanságot tapasztaltam és különféle manipulációkat. Sok esetben fáj a kegyesnek látszó „csúsztatás”. Az ún. „közösségi mozgalmakkal” nem volt kapcsolat. Üdvös szándékaikat becsültem, de megmaradtam hűségesebbnek egyházunk hitvallásos és történelmünkben megélt életviteléhez. Örültem, hogy történelmünk sötét, szellemileg is kaotikus évtizedeiben egy nagy múltú magyar lutheránus gyülekezetben szolgálhattam. Nem viszkett a fülem mindenféle új, „mai” modern és talán divatos teológiáért. Mi a Szentlélekben az erőnek, józanságnak és szeretetnek lelkét kapjuk. Ő mentett meg attól, hogy ide-oda csapódjak. És természetesen az Üdvözítő Úr világos, egyszerű beszéde!

Z.T.: *Lelkiekben és élményekben gazdag papi szolgálatról tettél bizonyosságot. Életed kikristályosodott tapasztalataként mit üzensz a fiatalabb pályatársaknak, a most induló kollégáknak?*

S.J.: Nagyon szeretem evangélikus egyházunkat. Csak mint lelkész 56 éve szolgálok benne. Küldetésünk értelme, hogy a szívekben hit támadjon. Ennek megfelelően kell hiteles papi életvitelt folytatnunk. Sokan alig várják, hogy megbotránkozhassanak az egyház, főként a papok életén. Nagyon vigyáznunk kell, hogy Üdvözítőnk szavai szerint, mint tanítványai, szeretetünkről legyünk felismerhetők. Többlelkészes gyülekezetekben Isten számon kéri a lelkészek egymáshoz való viszonyát. Gyűlölködéssel, egymás megtagadásával egész szolgálatunk hitelét veszti. Sokszor pontosan ismétlődik a bibliai jelenet: versengés van a papok között. Ki a nagyobb? A Sátán pedig meg akar rostálni bennünket. Nagy a kísértésünk, hogy mérhetetlen hiúság, irigység és túlérzékenység gyengítsen minket. Nekünk is szól Üdvözítőnk intése, amit ellenségeiről, a farizeusokról, írástudókról mondott: „Ők mondják, de nem cselekszik!” (Mt 23,3 a Károli ford. szerint). Isten Szentlelkének csodája, hogy még van Jézusnak egyháza ebben a világban!

Z.T.: *1997 őszétől fiatal lelkészpár vette át az utód nem könnyű szolgálatát Vadosfán és a hozzá tartozó hat filiában. Hogyan telnek most napjaid?*

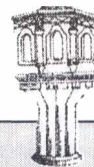
S.J.: Hálát adok Istennek, hogy „még nem írt le”. Soproni családi otthonunkban élve még heti 11 órában végzek hitoktatást és mindenféle helyettesítő szolgálatot, amivel megbíznak. Mindmáig jó egészséget adott a kegyelmes Isten, a Gazda szeretetét pedig szolgálattal hálálhatjuk meg. Ez a lelkészi háladás.

Z.T.: *Adjon az Úr még sokáig jó egészséget Neked, feleségnek, gyermekeidnek és unokáidnak. Egy ilyen gazdag élet teljes élményanyaga nem foglalható bele egy beszélgetésbe. Nincs azonban igazi papi visszaemlékezés valamilyen kedves, tanulságos történet felemlítése nélkül. Van-e ilyen?*

S.J.: Nagyon sok történetet őrzök. Vidámat is, fájót is. Nem is tudom, melyiket mesélem el...

A kemény hatvanas években történt, hogy a magyar-keresztúri templom építési engedélyéért pár év óta megalázottan kilincselnem kellett. A járási tanács építési osztályán most is leráztak: „X. Y. elvtárs beteg”. A vonat indulásáig bementem a kórházba, hogy egy-két betegünket meglátogassam. Elbeszélgettem Pista bácsival. Nagy örömmel fogadták családjával együtt a látogatást. Hirtelen a mellette lévő ágyból egy beteg ezt kérdezi: „Lelkész úr, mi van a keresztúri templomépítéssel?” Meglepődve fordultam oda az ismeretlen beteghez, s miután érdeklődésemre elmondta betegségét, állapotát, hirtelen ezt mondja: „Itt vannak a kérvények?” Nagyot néztem: „Itt vannak”. „Kérem, adja ide őket!” – ezzel elfordult, éjjeli szekrényéből kivette íróeszközét és ott a kórházi ágyon aláírta a templomépítési engedélyt. Az osztályvezető volt! A többi már, ha akadozva is, ment a maga útján. Az osztályvezető mérnök urat azonban kitétték állásából. Isten hatalmasan gondoskodott róla – mégis... – azután. Jó ilyen hatalmas Istenben bízni és Neki szolgálni!

Vízkereszt ünnepe utáni 1. vasárnap

Mt 5,13-16

Az igeszakasz és az ünnep

Krisztus megjelenése és fénye az összefoglaló tartalma Vízkereszt ünnepének és az azt követő vasárnapoknak. „Alapigéje” ennek az időszaknak János evangéliumának bevezetője: az Ige testté lett, és láttuk dicsőségét. Az általános üzenet, amit ad az ünnep: a tőlünk nagyon távoli és számunkra idegen Isten, akit az ember nem láthat úgy, hogy életben maradjon, és aki előtt az ember nem állhat meg, mert nem érheti fel szentségét – ez az Isten számunkra láthatóan, megérthetően és nyilvánvalóan megjelenik. Nyilvánvalóvá válik akarata, szeretete, egyáltalában létezése. Nyilvánvalóvá válik, egyelőre anélkül, hogy megváltoztathatatlanul megítélné az embert. Sőt, végső lehetőség, végső hívás ez Isten részéről: a logika szabályai szerint értelmes, vissza nem utasítható – éppen nyilvánvalósága miatt.

Isten dicsősége tehát megjelenik a világban. Hogyan? Jézus ezen szavai szerint az őhozá tartozó, őt követő (‘imitáló’) ember tanúságtevő életében, amely nyilvánvalóan bemutatja Urát. Megjelenik Isten dicsősége, bemutatkozik Isten a világnak – azaz, hogy népét a saját képére formálja.

A szöveg

Kapcsolódik igénk a boldogmondásokat követő 11-12. vershez, melyben Jézus átvált harmadikról második személyre („boldogok, akik...” formáról „Boldogok vagytok, ha...” formára). Közelebb kerül tehát a hallgatóihoz, illetve szűkül a hallgatósága: 1-10. verseket mint általános tanítást mondja, mely mindenkihez szól, aki odatéved a hegyre. A 11. versből kezdve pedig mintha odafordulna tanítványaihoz – nekik személyesen beszél a tanítványság jellegéről: mi jellemző a tanítvány életére, mire készüljön fel, mi a jó és a rossz számára, mikor tölti be küldetését és mikor nem. Ez a tartalma a 11-12. versnek: boldogok vagytok – tudniillik a tanítványok -, ha üldöznek titeket! Hiszen a régi korok tanítványaival, a prófétákkal is ezt tették – mert ez a tanítványsághoz szervesen hozzátartozik.

Azután folytatta Jézus a *tanítványaihoz* (illetve hallgatóihoz, leendő tanítványaihoz) intézett szavait a tanítványság tartalmáról, jellegzetességeiről:

13. ‘Ha tanítványaim vagytok, akkor ízt adó piciny csapat vagytok a világban’. τὸ ἄλας τῆς γῆς – a sónak alaprendeltetése az íz. Félreérthetetlen a kép: nem „sótlanodik meg” soha – lényegéhez tartozik, s egyetlen feladata az ízesítés és konzerválás (megtartás). Ha megízetlenül – akkor már nem só. Akkor pedig a feladatát tekintve szemét. A világban egyetlen feladata a tanítványnak, hogy ízt adjon, de nincs is más, akinek ez lenne a feladata: Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας ἐάν δε τὸ ἄλασμουρανθῆ, ἐν τίνι ἀλιοθήσεται; („ti vagytok a só... ha pedig sótlanná lesz, mivel sózzunk?!”)

14-15. ‘Ha tanítványaim vagytok, akkor látszódtok, láthatóvá, nyilvánvalóvá váltok a világ számára’. Mint a város, amely

hegyre épült – nem is tud nem-látszódni: οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι („nem tud elbújni a város”): mint a lámpa, amit nem szokás elrejtetni: οὐδὲ καλοῦσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ’ ἐπὶ τὴν λυχνίαν („nincs olyan, hogy meggyújtják a lámpát és fedél alá teszik, hanem a tartóba”).

16. Az egyetlen felszólító mód a sok kijelentő mellett – de folyamánként a megelőző verseknek (különösen a 14-15-nek). Változatlanul a tanítványság jellegzetességeiről van tehát szó, nem parancsokról, amelyeknek valamiképpen engedelmeskedni kell. A képek után egészen nyilvánvalóan és félreérthetetlenül még egyszer elmondja Jézus a tanítványoknak: a tanítványság az emberek szeme elé (ἐμπροσθεν) való. Nem lehet összemosni a 6,1-18 szakasz „Atyád látja, amit titokban teszel...” – gondolatával. Ott a tettek – imádság, böjt, adakozás – személyre mutató dicsőségéről van szó, s attól óv Jézus, hogy tetteinket emberi látszat-érdem szerzéséért tegyük. Itt pedig a tanítványság egészéről beszél – arról, hogy az *megmutatja Isten dicsőségét*. Pontosan azért, hogy amiatt *Isten neve* dicsértessék.

Gondolattöredékek

Milyen merész Jézus! A hegyet sűrű köd borítja; fent, a város utcáin szürke, unalmas, maguk útján igyekvő emberek cipői kopognak a nyirkos, rövid-látótávolságú téln. Ízetlen életük maradékain taposnak, míg hazatérnek szürke kockaházakba, melyeknek ablakai vastagon bedeszkázva. Senki nem tud róluk: a hegy aljában más városok, hasonló ködbe és sötétségbe burkolózva.

Jézus felmegy a hegyre, bemegy a városba, odalép az utcán járókhoz – nehéz megállapítani, hányan hallják, mert rosszak a látási viszonyok, sűrű a köd – és sorra megszólítja őket: só és fény vagytok.

Kiket szólít meg? A tanítványait. Azokat, akik tudják, hogy Jézushoz tartoznak, de a sötétségben élnek, a ködben, mert hát az veszi körül őket (esetleg panaszkodnak amiatt, hogy milyen sötét és köd van). Azokat, akik tanítványok a szívükben, esetleg várják Isten országát, de ezt senki nem tudja róluk. Evangéliumot hirdet nekik. Odalép, és biztat.

Mire? Az életük arra való, hogy legyen, aki megkérdezi: miért szeretik egymást ennyire ezek a keresztyének? Miért nem teszik azokat a természetes dolgokat, amiket mindenki? Miért nem félnek attól, hogy már beköszöntött a 2000. év? Mi jót várnak attól a jövőtől, ami még sötétebbnek tűnik, mint ami most van? Biztatja őket: nem baj, hogy sötét van – a sötétnek az a dolga, hogy legyen. A tanítványnak pedig az, hogy világítsa a fényt, amit kapott, amit meglátott – hiszen láthatóvá lett az ige... Egyéb dolga, haszna, feladata úgy sincs – mit is tethetne mást?

Gondolatmenet

1. Jézus evangéliumot hirdet a hegyen – azoknak, akik hallgatják.
2. Jézus elmondja: mi a tanítványi élet. Titok (félelem) és titkoztatosság (öncél) nélküli fény.
3. E fénynek iránya van: Isten neve dicsértessék!

4. Összefoglalás: igen, sötétség és íz(lés)telenség vesz körül. Engedd hát bátran ragyogni magadban Jézust!
Éneklehetőség: 473, 387, 383, 257

Schermann Gábor

Vizkereszt ünnepe utáni 2. vasárnap

Mt 5,17-19

Exegézis

A kijelölt igeszakasz exegézisének szükségesnek tartom a teljes Szentírás összefüggésében elhelyezni a textust, a pontos fogalomértelmezést, a mély átgondolást. Enélkül a preambulum magyarázatánál különösen is leelkedik ránk a felszínes értelmezés veszélye teológiai szemléletünk függvényében.

17. vers. Számtalan példát találunk arra, hogy Jézus működése során konfliktusba került az írástudókkal, farizeusokkal a törvényértelmezés miatt. Itt megfogalmazást nyer a konfliktus, Jézus válaszol azon vádra, miszerint fel akarja oldani, hatályon kívül kívánja helyezni (καταλυω) a mózesi törvényt, és a próféták tanítását.

A szakasz értelmezésénél Pál és a reformáció alakította törvényfogalmat idevonatkoztatni értelemzavaró lenne. A törvényre itt ne üdvrendi vonatkozásban gondoljunk, hanem Isten akaratának kifejeződésére, mely az egyes ember bensejében kíván hatni. A törvény tehát inkább normaként értendő, ám elentétben a farizeusok felfogásával nem objektíve. Isten kinyilatkoztatása összefoglalásra került a törvényben, de az sohasem azonos a rendelkezéssel magával, *több annál*.

Jézus korának zsidósága számára Isten akaratának összefoglalására a törvény lett a mindent átfogó terminus. A törvény kifejezés (νομος a héber torah szó fordítása) formálisan a Pentateuchost, tartalmilag a mózesi törvényt fedte. Minden Jézus korabeli irányzat az alábbi értelemben egységes volt: a Tórához való állásfoglaláson dőlt el Istenhez és a zsidósághoz való odatartozás, egyúttal a világ sorsa is.

A farizeusi rabbinizmus, amely Jézus napjaiban a zsinagógát uralta, a Tórára úgy tekintett, mint parancsolatoknak és tilalmaknak gyakorlati összefoglalására. Fő kérdés számukra az volt, mi az ami megengedett és mi az ami tilos. Az erkölcsi, kultikus, rituális parancsok között nem tettek különbséget. A 613 parancs és tilalom mindegyikét hagyományozott alkalmazási meghatározással vették körül. Ez a Halacha, azaz a Tóra magyarázata és a szokásjog együtt.

Jézus a törvényt nem az érvényes magyarázó hagyomány szerint értelmezte, sőt magát a mózesi törvényt követeléseiben radikalizálta. Jézus elutasítja a Halachát, mint emberi parancsot és a vének hagyományát. (Mk 7,6-13), mivel rejtve azt az emberi szándékot motiválja, hogy Isten valódi akaratát megkerülje, mintegy kijátssza. A betűhöz ragaszkodtak, a törvény szellemét azonban súlyosan megsértették. Egyetlen példa még a számtalan közül: abban az időben csak kőre volt szabad köpni, mert aki homokra köpött, azáltal sarat csinált, az pedig már munkavégzésnek számított. (ld.: Jn 9,14-16)

Jézusnak a törvényhez való viszonyát a szinoptikus hagyomány konkrétan két helyen foglalja össze, a kijelölt textusban és a nagy parancsolatban (Mt 22, 37-39) Az előbbi lehetetlen helyesen értelmezni az utóbbi figyelmen kívül hagyásával.

A πληρωω ige jelentése betölt, kitölt, kiegészít, teljessé tesz. Jézus követelése totális követelés. A törvényben rejlı

eredeti szellemiség helyreállítása. A teljesség elvárásával lép fel, például a szeretet maradéktalan bizonyítását várja az ellen-séggel szemben is. Goppelt szerint Máténál ez a kifejezés mindig eszhatológiai értelmű, az egész szívből való teljes engedel-messég hozza a beteljesedést az üdvidőre jövendőlvé.

18. vers. A törvény érvényessége erre a világművekre korlátozódik. Isten kinyilatkoztatott akarata érvényben marad a világ végéig, erre utal az ég és föld elmúlása, „ezután” Isten akarata spontán módon fog megvalósulni.

19. vers. Az ióta, vagy vessző arra utal, hogy Isten kinyilatkoztatott akarata teljes egészében érvényben marad.

20. vers. A δικαιοσυνη igazság kifejezés itt nem páli értelemben értendő, ne az Isten által felkínált igazságra gondoljunk, hanem az ember által felismert isteni akarat gyakorlati alkalmazására. Isten országába az lép be, aki őszintén keresi és kész cselekedni is az ő megértett akaratát (Mt 7,21), amely nem azonos a Tóra és a hagyomány betű szerinti megtartásával.

Gondolatok az igehirdetéshez

Az üzenetet meghatározza a vasárnap témája: Isten akarata.

A téma szembesít minket a életünkre vonatkozó alapvető kérdéssel: mi célból vagyunk a világon, mi Isten akarata? Várhatóan vasárnap olyan emberek hallgatják az igét, akik számára ez a kérdés valóban kérdés, mutassunk rá a súlyára. A kérdésre adott válaszunk meghatározza életszemléletünket, magatartásunkat, kapcsolatainkat vertikális és horizontális vonatkozásban egyaránt, sőt helyzetünket a mennyek országa viszonylatában is.

Én így summázom a választ a Szentírás egészének és a legfőbb parancsolatnak a függvényében: Istenünk akarata, hogy az ember személyes szeretetkapcsolatban legyen Ővele, mint Teremtőjével, Megváltójával, Megszentelőjével, és itt a földön szeretetben éljünk emberi közösségben. Ha ez megvalósulna, kiteljesedne közöttünk Isten országa.

Az ószövetségi törvények ehhez adtak irányelvekként. Ám az ember a keretet megtartotta, a tartalmat elveszítette. Könnyebb volt rituális szertartások hosszú sorát végezni, mint Istennek adni a szívüket. Könnyebb volt megfizetni a tizedet, mint igazságos ítéletet hozni, irgalmasság és hűség szerint cselekedni. (Mt 23) Hiába alkották a sok törvényt, az alap volt rothadt, azon pedig ezernyi törvény sem segített. Sőt, a mondás úgy tartja, ahol sok a törvény, ott szaporodik a bűn. A bűn ugyanis a szívből származik, a törvény pedig nem tudja megváltoztatni az emberi szívet, sőt. A törvény csak a külsőségekkel foglalkozik, Isten pedig a szívet vizsgálja, a szív indulatát, szándékát.

Ez ma is így van, könnyebb élni az úrvacsorával, mint szívből megbocsátani az ellenünk vétkezőknek. Áldásul adatott az úrvacsora, de betölti-e értelmét az utóbbi nélkül? Könnyebb olvasni és hallgatni Isten igéjét, mint felkerekedni és meglátogatni a beteg ismerőst, aki magányosan fekszik otthonában. Az ige számunkra mennyei kenyér, de fakad-e belőle élet, ha ellenállunk indíttatásainak? Avagy, ha nem tesszük azt, ami helytelen – „nem lopok, nem lépek félre, nem iszom...” – ez önmagában még elégséges-e ahhoz, hogy igazságunk felülmúlja az ún. farizeusit, vagy csak tartjuk a keretet.

A radikális változtatás utáni igény már több ezer éve megérett, ezt kiáltotta Ezékiel által Isten már jóval Jézus előtt: „Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek: eltávolítom testeiből a kőszívet és hússzívet adok nektek. Az én lelkemet adom belétek és azt művelem veletek, hogy rendelkezéseim szerint éljete, törvényeim megtartsátok és teljesítsétek”. (Ez 36,26-27)

A konklúzió ez: önerőből nem megy, a kegyelem erejére, új szívre, új lélekre van szükség, Isten új teremtésére, megváltására.

Krisztusban jött el Isten szeretetének jóhíre, a bűnbocsánat hirdetése, az újjászületés lehetősége, általa áradt ki a kegyelem. Ezért amikor vasárnap az Atya akarát hirdetjük, erre a Krisztusra kell mutatnunk, aki engedelmes volt mindhalálig, s aki a szívünkbe kér bebocsátást, hogy új életet adjon, Isten előtt kedveset.

„Miután régen sokszor és sokféleképpen szólt Isten az atyákhoz a próféták által, ezekben a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk.” (Zsid 1,1)

Az Ige, akiről Mózes beszélt a népnek, aki a próféták szájával szólt, aki a végső időkben testté lett a Názáreti Jézusban – ugyanaz. Ez az Ige újra és újra vissza kívánja vezetni az embert az alapokig: 5 Móz 10,12-13 – Mik 6,8 – Mt 22,37-39. Isten kinyilatkoztatott akarata nem változik.

A cél a kezdetektől ugyanaz maradt. Ez a cél pedig a *szeretet*. Minden más csak a cél érdekében adatott eszköz. A vallását gyakorló, Isten országa után vágyódó emberhez szólt Jézus akkor ott a hegyen, Vízkereszt utáni 2. vasárnapon is hozzájuk, az istentiszteletet látogató vallásos emberekhez szól elsősorban az üzenet. A tapasztalat pedig azt mutatja, hogy a vallás-gyakorló ember sajnos túl gyakran tévesztette össze az eszközt a céllal, céllá téve azt, ami csak eszközül adatott neki. Ma sincs ez másként, mindannyiunkat fenyeget ez a kísértés. A Biblia ismerete eszköz. Az istentisztelet látogatása eszköz. Az egyház tanításának elfogadása sem a végállomás. Az imádság sem öncélú... *Mert csak egyedül a szeretet a cél, ez az ami számít, végül ez kerül mérlegre.* Amennyiben az írott törvény öncélúvá kezdett válni, Jézus átlépte azt a valódi cél érdekében. Nem az ember van a szombatért, hanem a szombat az emberért. Nem az ember van a törvényért, hanem a törvény az emberért, „hogy őt céljához segítse”. „A föld színén minden az emberért van teremtve, és arra, hogy őt céljához segítse”. (Loyolai Ignác)

Jézus engedelmissége nem szolgálai engedelmisség. Isten soha nem követelte, hogy törvényét, mint kívülről rákényszerített törvényt kövesse bárki is. Az évszázadok folyamán sok szószéki erkölcsprédikáció arra irányult, hogy a keresztyéneket Isten iránti engedelmisségre intse. A remélt eredmény elmaradt, ha az engedelmisséget nem előzte meg az Isten iránti szeretet és hála, mint az Őhöz fűződő kapcsolatunk alapja. Ha nem szeretjük szívünk mélyéből Istent, akkor nem lesz ami engedelmisségre indítsa, ha csak nem a büntetéstől való félelem. Aki pedig félelemből cselekszik, az nem szabad ember, kapcsolata Istenhez inkább szolgálai, mintsem gyermeki. Isten az ő számára Bíró, és nem a Krisztus által bemutatott Atya.

Jézus szabad ember, mert minden tettét a szeretet inspirálja, legmélyebb vágya, hogy betöltse az Atya akarát. Független minden írott törvénytől, a farizeusok, írástudók véleményétől, rokonaitól, apostolaitól, a körülötte lévő egész világtól, mert messze felülmúlta az ő törvényeiket, félredobta értelmetlen hagyományait, mégis szüntelen Isten akarataiban élt. Bennünket is erre a szabadságra akar elvezetni, ezt fogalmazta meg Pál is (Gal 5,13-14).

Az atyai akarat teljesítése, betöltése Jézus számára nem teher, hanem eszköz, amely által műve kibontakozik. Tévednénk, ha azt gondolnánk, hogy az isteni törvényt teherként kell hordoznunk életünkön át. Nem. E törvény elfogadása az út emberségünk kibontakoztatásához, út a lélekben nagykorúsáig, amikor már belülről fakad a krisztusi élet. „Amikor Isten akarata szerint járunk, összhangban érezzük magunkat a világmindenséggel, mint akik a valóságos lét főútjain járnak.” (Spurgeon) Igen, mert Isten ősi törvényei szóbeli kifejeződéséi

a világegyetem erkölcsi törvényeinek. Lényegében nem igényelt volna mózesi kőtáblákat, hogy az ember kőbe vésvé olvassa azt, amit Isten Lelke a szíve mélyén csendesen sugall. Az apostol szava szerint is a törvény nevelőnk Krisztusig, a felszabadult, áldozatkész, megigazult életre a Lélek vezetését követő keresztyén nagykorúsáig.

*Uram, Istenem,
add, hogy a
te illatodat
áraszsam utamon
bármerre járok.
Prédikálás nélkül
hirdesselek téged,
nem nagy szóval,
hanem életem
megragadó erejével,
annak rejtett értékével,
amit teszek,
s annak a szeretetnek
nyilvánvaló melegével,
amellyel szívem irántad viseltetik.*

(Newman)

Mesterházy Zsuzsanna

Vízkereszt ünnepe utáni 3. vasárnap

Lk 9,51-56

A vasárnap homiletikuma

Ez az ú.n. vízkereszt ünnepe utáni vasárnapok ideje a karácsony-epifánia kettős nagy Krisztus-ünnepének befejező-időszaka. Ennek az időszaknak mindegyik vasárnapja az Isten Fiának dicsőségét ragyogja; mindegyik egészen konkrét vonatkozásokban szolgálja karácsony-epifánia misztériumát és egyre tágulóbb horizontban mutatja meg az értünk testbejött Messiás isteni dicsőségének epifániáját a hit szemének látására.” (Jánossy Lajos: Az egyházi év útmutatása. Sopron, 1944. 12. o.)

Jánossy Lajos klasszikus definícióját textusunk sajátos összefüggésbe állítja. A horizont valóban egyre tágul, Jézus átlépi Galilea és Samária határát. Vízkereszt ünnepének missziói kisugárzása átjárja ezt a történetet is. Bár a samáriai falu nem ismeri fel Jézus dicsőségét, fel sem fogja, hogy kit utasít el, de ugyanakkor a tanítványok szeme, megnyílik küldetésük lényegének meglátására. Ezen a ponton kapcsolható textusunk a vasárnap Agenda szerinti mottójához: „Krisztus dicsősége megjelenik a világban”, s ennek alapszíne, alaphangja „Isten szeretete.”

Ebben az esztendőben sajátosan színezi ezt a vasárnapot, hogy egyben az ökumenikus imahét zárónapja is. Textusunk remek alkalmat kínál az őszinte önvizsgálatra: milyen lélek, lelkület, indulat van bennünk? Miért közeledünk egymáshoz? Mindez csak taktika, diplomácia, egy hétre korlátozódó „kampányszeret”? Miért keressük egymást? Össze akarunk fogni a hitetlen, pogány világgal szemben? Vagy látjuk végre, hogy az egység nem öncél, nem hatalmi pozícióink erősítését szolgálja, hanem valódi értelme, hogy krisztusi lelkülettel, hűségesen és hitelesen tölthessük be missziói küldetésünket a világgal? A cél, ahogy Zinzendorf énekében valljuk: „S a világ meglátja végre: Tanítványaid vagyunk.” (ÉK. 266,4).

Textusunkkal kezdődik Lukács evangéliumának külön anyaga. Valódi fordulópont ez: Jézus arcát Jeruzsálem felé fordítja, elindul a kereszttúton a Golgota felé. Tudatosan választja a Samárián keresztül vezető utat, bár jól tudja, hogy mire számíthat a zsidók által megvetett, ellenséges indulatú területen. Előre küldött követei már az első samaritanus faluban kemény elutasításba ütköznek: Jeruzsálemben tartó, zsidó zarándokok számára nincsen szállás. Kettlen a legbelső körhöz tartozó tanítványok közül, Jakab, és meglepő módon „a szeretet apostola”, János drasztikus megtorlásra kérnek jézusi engedélyt: „Szálljon le tűz az égből, és égesse meg őket!” (9,54). Egyes kéziratok szerint indítványukat még ószövetségi érvekkel is megtámogatták: „amint Illés is tette...”

A fejezet elején, az apostolok kiküldésével kapcsolatban, Jézus felkészítette az övéit az elutasítás nagyon is reális esélyére: „Ha valahol nem fogadnak be titeket, amikor kimentek abból a városhól, verjétek le még a port is lábatokról, bizonyítékul ellenük.” (9,5). A Zebedeus-fiak azonban messze túl akarnak tenni a Mester szankcióin, ők azonnali megtorlást, pusztító ítéletet javasolnak. Válaszként dorgálást kapnak, vagy ahogyan a katolikus fordításban olvassuk: Jézus „...rájuk pirított...” Itt ugyanazzal a kifejezéssel találkozunk, amellyel Péter anyósának meggyógyításakor „ráparancsolt a lázra” (Lk 4,39), vagy „ráparancsolt a hullámokra” (8,24), illetve „ráparancsolt a tisztátalan lélekre” (9,42).

A dorgálás csattanója egy kijózanító kérdés, melyet nem minden kéziratban találunk meg, ezért az új fordítás zárójeliesen közli: „Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek...” (9,55). A súlyos kérdés tartalmát érdekesen színezik a különböző fordítások. Luther: „Nem tudjátok, milyen lélek gyermekei vagytok?” Az új német fordítás szerint: „Elfelejtettétek, hogy milyen lélek kell, hogy meghatározza az életeteket?” Az angol fordításban: „Nem tudjátok, milyen lélekhez tartoztok?”

A szószék felé

Ezen a vasárnapon az igehirdető nem tűzhet ki szerényebb célt maga elé, mint hogy az igehallgató gyülekezetet újra a kereszttúra induló Jézus követésére hívja. Ez egyúttal konkrét és szimbolikus határokat átlépő, elutasítást is felvállaló, missziói küldetést jelent. Ez a vasárnap ugyan az idén maximálisan hosszúra nyúló vízkeresztű időszaknak még csak a közepére esik, mégis fordulatra, irányváltásra szólít. Többé nem nézhetünk már vissza a távolodó karácsony tűnő fényére, mert Mesterünk előtt már a felemeltetés, a keresztfá titka tündököl, egész világot átfogó és megváltó távlatok nyílnak.

Vízkereszt ünnepe misszióra, a megjelent világosság továbbadására mozgósít, de tudnunk kell, hogy az igazi keresztény misszió mindig szervesen kapcsolódik a passióhoz. A misszió nem keresztes hadjárat, nem győzelmi menet, hanem reálisan számol az elutasítás, a megaláztatás, a kudarc és szenvedés próbáival. Ez bizony kemény lecke Jézus mindenkori tanítványainak. Az első tanítványok is nehezen akarták megtanulni. Szívesen letörölték volna a térképről a keményszívű falut, de Jézus leleplezi a bennük szunnyadó gyilkos, bosszúálló indulatot. Ez az ószövetségi gondolkozásban még otthonos volt, de Jézus új világában nincsen többé helye.

Jó lenne ezen a vasárnapon magunkat és a ránkbízottakat is őszinte önvizsgálatra hívni: vajon bennünk milyen lélek, lelkület, indulat dolgozik? Attól tartok, hogy tőlünk sem idegen az Ószövetség „szemet szemért, fogat fogért” szemlélete. Sajnos sokan forgatják ma is kardként a keresztet, torzítják agresszió-

vá a misszió szent ügyét. Sokan nem meggyőzni, hanem legyőzni akarják a másikat.

Jézus világossá akarja tenni, hogy csöndes, alázatos megjelenése a világban nem taktikai fogás, nem álarc, nem álruha, hanem küldetésének alapvető tartalma és formája.

Benne valóban az Úrnak az a Szolgája jelent meg, akit Ézsaiás így jövendölt meg: „Nem kiált, nem lármáz, és nem hallatja szavát az utcán. A megrepedt nádszálat nem töri össze, a füstölgő méceszt nem oltja el, igazán hirdeti a törvényt.” (42,2-3). Benne az a szeretet öltött testet, akiről Pál így vall: „A szeretet türelmes, jóságos, a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel.” (1Kor 13,4). Ugyancsak Pál apostol állítja szinte modellként elénk a jézusi magatartást Krisztus-himnuszában: „Az az indulat legyen bennetek, ami Krisztus Jézusban is megvolt: mert ő Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel...” (Fil 2,5-6).

Mi vajon nem tekintjük sokszor megérdemelt „zsákmánynak” mindazt, amit a történelem Ura a rendszerváltást követően visszaadott nekünk? Az elmúlt évtized során vajon nem alakult ki egy anyagi, hatalomra törő, követelőző, egymással is acsarkodó, nem ritkán agresszív kép az egyházakról? Nem beszéltünk túl sokat a négy évtized során átélt sérelmeinkről és túl keveset mai küldetésünkéről és felelősségünkéről? Vajon nem lettünk túl érzékenyek? Nem felejtettük el, hogy a passió és a misszió összetartoznak, bármilyen társadalmi, politikai rendszerben is éljünk?

Jézus ma minket kérdez: *Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek? Nem tudjátok, milyen lélek gyermekei vagytok? Elfelejtettétek, hogy milyen lélek kell, hogy meghatározza az életeteket? Nem tudjátok, milyen lélekhez tartoztok?*

Falvak és városok várnak ránk, pontosabban a ránk bízott szeretetre – más falvak és más városok is...

Gáncs Péter

Vízkereszt ünnepe utáni 4. vasárnap

Mt 14,22-23

1. Valóban Isten Fia vagy

A kenyércsoda után vagyunk. Máté kompozíciójában nincs nagy hangsúly a kenyércsoda utáni váradalmakon, de az erős kifejezés („kényszerítette a tanítványokat”) involválja a feltételezést, hogy valóban királlyá akarták tenni. A földi hatalom nem Jézus útja. Az ő útja a szolidáris szolgálat és az Atyával való lét (kenyér – imádság). Figyelemre méltó mozzanat: meddig tartott a magányos imádság a hegyen? 6-8 óra, esetleg még több?! Lényegileg minden ott végződik és ott kezdődik, Istentel: hálaadás, imádás, feltöltelezés. Ennyire Istennel lenni, azt jelenti már nem akadály a tengeren járás, leküzdeni a leküzdhetlent. És a tanítványi oldal? Utaznak, vitorláznak, eveznek, megbeszélik a történeteket..., aztán amikor meglátnak Jézust a különös helyzetben (kísértet?), egyszerre félnek, és felkiáltanak (sikoltanak?). A csoda utóélete: lehetne király...? rettegni kell tőle...? Csupa-csupa emberi dimenzió. A teszt is az. „Uram, ha te vagy, parancsold meg...” (14,28b). Furfangos találékonyság. Péter azt vitte, amije volt, az emberi szempontokat, a kalandvágyat, a félelmet, csoda-e, hogy nem történt csoda? Az elemekre történő erősebb figyelés nyilvánvalóan

Jézusról veszi el a tekintetet. Az egzisztenciális kényszer is ebben a kontextusban lesz erős. „Uram, ments meg!” (14,30b). Csupa ellentét feszül ezekben a sorokban. A szakrális és az abszolút profán majdnem ötvöződik, de ez nyilván lehetetlen, ezért komplementerei egymásnak. Textusunk íve: a kenyércsoda utántól, az elemek legyőzésén át, a nagy felismerésig való eljutásig: „Valóban Isten Fia vagy!” (14,33b)

2. Jézus úr?

Mielőtt az ősegyház hitvallását idéznénk, vegyük sorra, mekkora út vezetett a felismerésig. Történetek csodák, kisebbek, nagyobbak, tömegesek és intimebbek. Sok embernek megindul a fantáziája, mi hasznot lehetne Jézusból kihozni. Sok ember jóllakik a „potyából”. A tanítványi kísértés sem sokkal különb: vízen akar járni. Miért? Életveszély volna, ami indokolná? Aligha. A semmivel nem indokolható kalandvágy mutatkozik meg. Jó lenne a bizsergető érzés részese lenni: olyat tudok, amit más még nem próbált ki. Életveszélyes kísérletezés Jézus szavával, de nem a teljes ráhagyatkozás értelmében. Afféle okos kompromisszum, figyelek rád, de komolyan (komolyabban!) veszem a realitásokat. Ez a „biztos, ami biztos” lelkület... A köznapi mondás értelmében: soha nem lehet tudni... Jobb lesz vigyázni.

3. Jézus Krisztus ÚR!

Miben mutatkozik meg Jézus Úr volta? Ne menjünk messze, itt van rögtön a kenyércsoda. Úr a fenyegető ínség fölött. Nem illuzionista, nem kvázi segítő, hanem a legtermészetesebb módon segítő. Talán nem félreérthető, ha így mondom, segítő materiális értelemben. A maradék tizenkét teli kosár, anyagi valóságban. Mégsem ez a csúcspont. A csoda egyenes következménye a magányos imádság. Mindent Isten elé! Egyedül Isten előtt, „coram Deo”. Amiről itt szemérmesen hallgat a Szentírás, talán a legfontosabb mozzanat. Csend, adoráció, meditáció, töltekezés. A legáldottabb idő, a legaktívabb „semmittevés”, a mennyei Atyával való komoly dialógus. A nem mérhető erők valóságos áradása Jézus számára. Jézus nem csinál titkot abból, hogy ezekre az áldott órákra neki van szüksége. Az emberpróbáló idők különösen is nyilvánvalóvá teszik, hogy apasztott lelki tőkével nem nagyon boldogul az ember. Jézus csendes imádsága, az imádság „extrém” hosza arról beszél, hogy itt nem lehet kapkodva túljutni a dolgokon. Kell az érlelődés, a teljes odaszánás, a teljes egzisztenciális odaadás. Isten nélkül kegyes aktivitás az ember élete. Az ige most egészen másról tanúskodik. Totális feloldódás a kegyelmes Atya közelében. Feloldódás és feltöltekezés Isten közelében. Innen indul a csodasorozat, amelynek csúcsa majd a kereszt lesz. De addig van néhány epizód, például a tengeren járás.

4. Emberi várakozások

Jézus útja Istentől a tanítványokig vezet. Jézus számára nincs akadály, se időbeli, se térbeli. A hajóhoz a hullámokon keresztül indul. A felismerés félelmetes, de Jézus szavára mégis katartikus. Ezen a ponton lesz izgalmassá az emberi vágy. Olyan akarok lenni, mint Ő. Ki akarom próbálni a lehetlent. Ki akadályozhatna meg a csoda megélésében? Nosza neki a víznek. Számomra sincs akadály. A csordultig való lelkesedés egy darabig tart, de jönnek a fránya hullámok. Szárnyal a hit, de rosszak a laboreredmények, feszít a remény, de a CT ott mutatja azt a kis elváltozást, nem kérdés a bizalom Isten iránt, de az a folt a tüdön... Bizony bőven jönnek a hullá-

mok, és milyen ravaszul sokfélék! A viláért be nem vallanánk, hogy nem teljes szívvel próbálunk hinni, bízni, de annyi minden akadállyá lesz. Mégis kevés a hit! Kevés volt az idő a csendre, imádságra. A nagy elszánás a psziché lendülete a pneuma ereje nélkül. A szangvinikus kapkodás, sodró erejű kudarc csupán, üres karaktercsillogás. A süllyedés, az elveszés érzése nem egyedi. Ki ne élte volna át, hogy elveszíti az eszméletét, az egyensúlyát, a biztonságérzését, az egészségét? Ugye ismerős a pánik imádsága is?! Jaj Istenem... „Uram, ments meg!” (14,30b). A kétségbeesés hite fogalmazódik meg. A magam kudarcra után jön az újabb próba. Uram, rajtad a sor. Nincs idő elmélyedni, legfeljebb elsüllyedni, nincs idő rendezni a gondolatokat, mert az idő nagy úr. Nincs alkalom semmi-re, csak egy alkalmas embermentésre. De ez már nem az én aktivitásom... A mindent föladó ember kétségbeesett kapkodása ez. A lelkigondozói tapasztalat nagyon jól ismeri ezt a „kegyességi” fajtát. Aktuális hit ez a javából. Kipróbálni a hit kockázatos merészségét, és kétségbeesetten vergődni, ha nincs más lehetőség.

5. A nagy felismerés

„Valóban Isten Fia vagy!” (14,33b). Jézus kinyújtott keze a menekülést adta, adja ma is. Ahol Jézus ott van, ott elül a vihar szele, ott véget ér a bizonytalanság és a kiszolgáltatottság. Nagy csoda ez, de erről, remélem, saját élmény- és lelkigondozói szinten is tudunk hitelesen vallani. Igénk valóban viva vox evangélii!

Epifánia negyedik hetében jó volna végiggondolni, ki uralja a lelket, szívemet? Az újszövetségi Szentírás egyértelművé teszi: Jézus az egész kozmosz Ura, kenyér, föld, víz, és emberi életek gazdája is.

Varsányi Ferenc

Vízkereszt ünnepe utáni 5. vasárnap

Jn 3,31-34

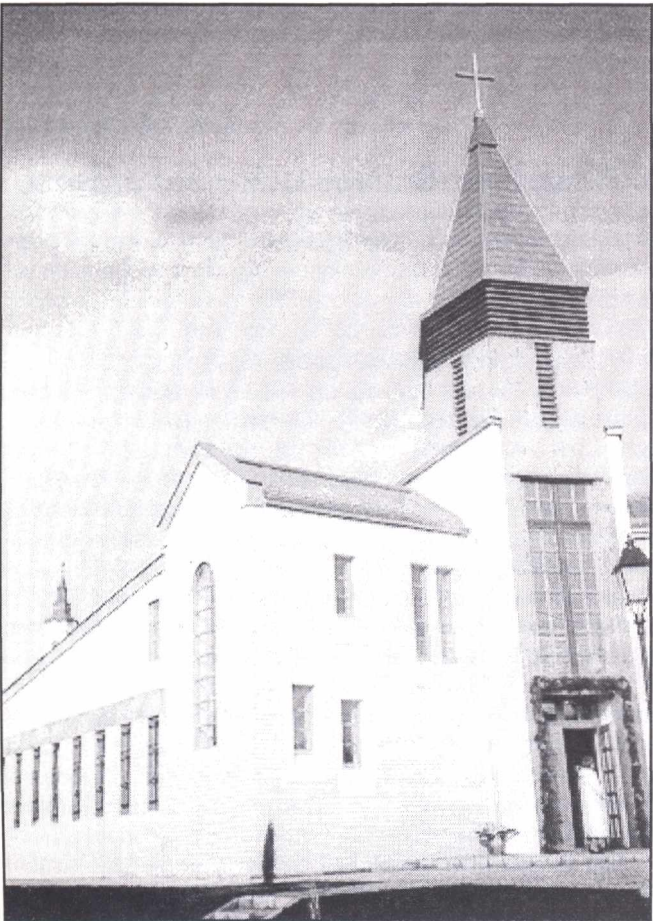
A szövegről

Perikópánk és az utána következő két vers úgy tűnhet, hogy inkább a 12-13. versekkel áll gondolati rokonságban, mintsem az azt közvetlenül megelőzőkkel, hiszen a 12-13. és a 31-34. verseknek is a mennyei és a földi valóság, illetve azok egymáshoz való viszonyulása a témája. A 22-30. versek viszont Jézus, valamint tanítványai és Keresztelő János keresztelési szolgálatairól, és János utolsó tanúságtételéről szólnak. A szövegben érzett bármiféle zökkenő ellenére is alapigénk a helyén van, a megfelelő kontextusban. Már a legrégebbi másolatokban is itt szerepel, ezen túlmenően pedig Keresztelő János Jézusról tett tanúságának a kifejtését találjuk meg benne: Jézus a Messiás, Ő az, aki az erejét, hatalmát a mennyből kapta, Ő a Völegény. Igeszakaszunk közvetlen előzménye Keresztelő János tanítványainak véleménye Jézus működése, fellépése hatásáról: „...mindenki őhözgyógy. Erre a talán féltékenységből, aggódásból fakadó panasza válaszul János: ez természetes, hiszen „semmit sem szerezhet az ember, ha nem a mennyből adatott meg neki.”

Már az első általánosnak ható megállapítás is: „Aki felülről jön, az felette van mindenkinek...” Jézusra vonatkozik. Ő az egyetlen ezen a földön, aki nem itteni, földi származású, ha-

nem menyei. Az ismétléssel (3,31c) nyomatékosan is kiemeli Jézus egyedülvalóságát: egyedül ő az, aki „felülről jön” és később (3,34) szintén hangsúlyozza: Jézus az egyedül, „akit az Isten küldött” és aki az „Isten beszédeit szolja”, akinek az Isten a maga teljességében és nem rész, mérték szerint adta a Lelket. Ezzel az evangélista bemutatja és feltárja azt a különbséget, ami Jézus és mindenki más között fennáll: Ő a menyei, akit isteni örök léte, lényege határoz meg a földön, míg mindenki mást a teremtettsége. Jézus erről a létéről tesz tanúságot, valamint arról, amit látott és hallott. Ő öröktől fogva Istennél volt, ezért mindent tud: mindent látott és hallott. Ezt a tanúságtételt adta tovább tanítványainak, ezért ők is arról tanúskodnak, amit láttak és hallottak: látták a testté lett Igét, és hallották teremtő szavát.

A tanú tanúságtételét az tartja igaznak, aki hisz a tanúnak, aki bíz a tanúban, ezért nem kérdés a számára a tanú szavahihetősége. A hit természetére, kialakulására találunk itt utalást. A hit ugyanis olyan tények, valós dolgok létéről való meggyőződés, amelyek nem esnek a tapasztalatunk alá. Nyilvánvalóan a menyei dolgok is ide tartoznak. Itt érthető és érezhető megint csak az előbb említett különbségtétel menyei és földi származás között: aki felülről való, az tudja, mert látta és hallotta, hogy mi az Isten akarata, szándéka, mi az, ami Istenre jellemző, egyáltalán milyen az Isten, míg az, aki a földről való, az csak a földi valóságot, a földi dolgokat tudja-látja, erre irányul a figyelme. A földről való ember kizárólag földi dolgokra irányuló tekintete miatt magától nem képes a menyei dolgokat észrevenni, azok létéről tapasztalata ellenére meggyőződni, azokat elhinni, ezért aki a mennyből jön, annak a „bizonyágtételét senki sem fogadja el.” Az elfogadáshoz, a mennyből jövő tanú személye iránt érzett bizalomhoz, az általa elmondottak igaz voltáról való meggyőződéshez, a hithez a földi képességektől és lehetőségektől több kell: a Lélek ereje,

munkája. Ezért van és vannak olyanok, akik befogadták a mennyből jövő tanúságtételét. A „senki sem fogadja el” és „aki befogadta” ellentéte a hit csodájában, a Szentlélek titkozatos munkájának az ember számára követhetetlen és ellenőrizhetetlen jelenlétében oldódik fel.

Az, aki a Szentlélek csodálatos ereje nyomán a földi dolgokról a menyeiekre is tud nézni, bízni képes Jézusban, a mennyből jövő tanúban, az az ember érzi, tudja, ráeszmél, hogy Isten igaz (3,33), jó, olyan, aki szereti és a szeretetéből fakadóan megmenti az embert. Az ilyen ember bizalommal tekint az Istenre és tudja, hogy ezt a bizalmat is ajándékba kapta Istentől. A hívő ember pedig önmagában is, de közösségben még inkább Isten üdvözítő akaratának képviselője, Isten nagyságos tetteinek megjelenítője a világban.

Gondolatok az igehirdetés felé

I. A Vízkereszt utáni időszak ritkán előkerülő vasárnapjának üzenete, hogy Jézus dicsősége a Szentlélek ereje által mutatkozik meg a hívő ember hitén keresztül a világban. A hit létrejöttének csodájáról, nem természetesen kialakuló voltának nagyszerűségéről beszélő ember Isten dicsőségét, Krisztus minden evilágban ismert valóságát messze meghaladó nagyszerűségét, páratlanságát hirdeti. Ez a beszéd azonban nem könnyen érthető a világban, mert az emberek szeme, figyelme és tekintete a földre, az itteni, evilági körülményekre, viszonyulásokra irányul. Igeszakaszunk a rendszeresen templomba járó gyülekezeti tagok számára is alig érthető, alig követhető: felülről jövő – földről való, senki sem fogadja el – aki befogadta... Az a közmondás juthat az ember eszébe, hogy: messziről jött ember azt mond, amit akar. Sok esetben a keresztyén hittel, a menyei dolgokkal kapcsolatban is ez a vélemény még a hívek körében is. Hihetetlen a menyei valóság, az angyalok kara, elképzelhetetlen az, hogyan néz ki a menny, mi jellemző rá, mi van ott?! Isten személye, Krisztus minden hatalmat kézben tartó volta szintén nehezen illeszthető az emberi ismeret kategóriáiba.

II. Bizony nagy csoda az, ha az ember füle meghallja a menyei tanúnak Isten üzenetét továbbadó beszédét és szava nyomán bizalom indul lelkében az Ő személye iránt. A Lélek munkálja azt, hogy az ember számára egyébként felfoghatatlan üzenet és hang az ember látó-halló-felfogó képességébe bekerüljön. Ezzel kap a földről való ember tekintete és irányultsága menyei perspektívát, mivel hiszi, azaz meg van győződve tapasztalata ellenére arról, hogy a menny, az Isten dicsőséges világa létezik, és nincs is olyan messze tőle, és az az ő számára készült.

III. Isten dicsősége jelentkezik a hívő ember lelkében és életében, mivel tudja, hogy ő a világon az egyetlen mennyből jövő tanúnak, Jézusnak számszerűen ugyan kicsi, de hitében rendíthetetlen táborába tartozik, akiknek örök távlatuk van. A gyülekezet közösségében és egymagában is a hitre jutott ember Isten üdvösséget munkáló akaratának kifejezője, megjelenítője ebben a világban, a csak evilági dolgokra figyelők tömegében. A szem- és fültanú apostolok nyomában mi is arról teszünk tanúságot, amit láttunk és hallottunk, ami a lelkünkben, az életünkben történt, és arról „aki mindenké fölött áll”, aki átforgalmazta bennünket. Akiről tudjuk, hogy igaz és az Ő igazságát hirdetjük, míg élünk.

Isó Zoltán

Felhasznált irodalom:

id. Magassy Sándor: *Perikópák I/1. Sikátor 1992-1993*

Gál Ferenc: *János Evangéliuma Szent István Társulat Bp.1987*

Igehirdetés

(Elhangzott Kiskőrösön, 1999. október 31-én az evangélikus imaházban, ökumenikus istentiszteleten)

„Ilyen volt születésed: amikor megszülettél, nem kötötték el a köldökszinórodát, nem mostak tisztára vízzel, nem dörzsöltek le sóval, pólyába sem tettek. Senki sem szánakozott rajtad, semmit sem tettek meg veled ezekből, nem könnyörültek rajtad. Kidobtak a mezőre, mert utáltak, amikor megszülettél. De én elmentem melletted, és megláttam, hogy véredben fetrengsz. Azt mondtam neked, bár csupa vér voltál: Maradj életben! Igen, azt mondtam neked, bár csupa vér voltál: Maradj életben!” (Ezékiel 16,4-6)

Napihír: Lengyelországban, a wroclawi pályaudvaron egy elhagyott magyar csecsemőt találtak. A karján maradt kórházi karszalagból következtek a gyermek magyarországi származására.

Soha nem tudok napirendre térni afölött, ha elhagyott csecsemőről hallok. Őt gyermekünk közül négynek a születésénél jelen lehettem (no persze, csak az előszobában). Láttam, milyen kis „vakarcsok” voltak, láttam őket esendőségükben, láttam őket gyengeségükben. Lám, az ember még erre is képes, hogy az anyai ösztönt is félretéve, elhagyja gyermekét. Sok kegyetlenségre vagyunk képesek, de egy csecsemőt kitenni a kuka mellé, ez mindennek a teje. Egy utcára kitett csecsemő kiszolgáltatott, önmagában életképtelen, mert védtelen. Halálra ítél...

Ezékiel kegyetlenül reális képet fest. Szeretem a próféta képeit. Megborzongatnak... és szíven ütnek... Éppen ma, őt olvasva, talán elcsodálkozunk: hol itt a reformációi emelkedettség, hol az ünnepi hangulat, hol az emlékezés az alapító atyákra?

Milyen volt az egyház születése? Akik kezdték: egy gyáva, megfélemlített kis csapat. Emberileg nem a legkiválóbbak, gyakorlatilag iskolázatlanok, halászok és vámszedők. S Pál apostol? Valamikor Saulnak hívták... A betegség tövisét élete végéig magában hordozta. S ez a gyenge, törekeny és beteges ember sok ezer kilométert utazott, gyülekezeteket alapított, szervezett, prédikált, beszélgetett, megverték, börtönt járt több ízben is. „Elég néked az én kegyelmem...” Az Úr mondta neki és az apostoloknak: maradjatok életben!

Sok-sok évvel később az itáliai *Assisiben* egy jó házból való fiatalember fordított hátat kényelmes, gazdag életnek. Meztírláb, zsákruhában járt, Krisztushoz akart hasonlítani. Azt prédikálta: Krisztus is szegény volt és nagyon szerette a kicsinyeket. A többség bolondnak nézte. Apja szerint is a fia meghibbant. De egyre többen követték. A Szent Ferencről szóló *Napfivér, holdnővér* című film életem nagy élménye marad... S az öreg pápán keresztül mondja Ferencnek az Úr: maradj életben!

S a reformáció születése? Ijesztő előzmények: Husz máglyája s a többiek kudarcai. Luther helyzete sem rózsásabb. Birodalmi átok, kiátkozás (amit ma Augsburgban

nem vontak még vissza!), menekülések, küzdelmek. A Reformáció nevű újszülött is utcára kitett csecsemő volt. Kiszolgáltatott, önmagában életképtelen. Százszor-ezer-szer is megbukhatott volna. Az egyik oldalon gyenge emberek, igaz, kezükben a Bibliával – a másikon a császár, a pápa és az egész középkori intézményrendszer. A kortársak egy lyukas garast nem adtak volna Luther életéért, vagy az ügyért.

De mégis. Itt vagyunk ma, majd öt évszázaddal később. Miért? Nem azért, mert az alapítók hősök voltak. Magunkra, „kiváló” egyházépítő ténykedésünkre sem lehetünk büszkéek. Nem! Hanem mert akkor is jött és ma is erre jár az Úr és azt mondja: maradj életben!

Lássuk meg: Isten szavában erő van! Valamikor az idők kezdetén az Úrnak elég volt csak ennyit mondania: legyen! És meglett minden. A szó, az ige ereje, Isten ereje indította el az egyházat pünkösdkor, és ez az erő tartja életben mind a mai napig.

Itt Kiskőrösön? A város- és a gyülekezetalapítók 1718-19-ben házaikkal együtt építettek templomot és iskolát. 1720-ban már állt az első templom. Hoztak magukkal papot és tanítót is (Bartolomaidesz Ádámot és Szabadka Györgyöt). Mert ők tudták, mi a dolgok rendje. Tudták, addig nem alhatnak nyugodtan, míg föl nem építették Isten házát és gyermekeiknek az iskolát. 1730-ban ezt a templomot égettette föl az önkény. S ötvenhárom évig, igen, ötvenhárom évig nem volt templomunk, iskolánk, papunk, kántorunk, tanítónk – nem volt semmink! De a Türelmi Rendelet 1781-ben Kiskőrösön élő gyülekezetet talált! S 1783-tól van újra lelkész Kiskőrösön, s ekkor kezdték el építeni ma is álló templomunkat. Mondhatná valaki: persze, ott voltak a titokban megtartott istentiszteletek, meg ott volt a *Tranoscius-énekeskönyv*. Igaz. De valójában Isten volt az, aki életet adott a gyülekezetnek. Láta a kitett csecsemőt elhagyatva, kiszolgáltatva, s azt mondta: maradj életben! Ezért lehetünk ma itt. Nem a kitartásunk, elhivatottságunk, nagyságunk tartott meg bennünket. Csak az Úr. Az Ő döntése és ereje.

A reformáció erről szól: Isten cselekedett! Ehhez embereket is elhívott és felkészített, de Ő az, aki nagyot tett!

S mindez igaz saját életünkre is. Nem én vagyok a kiváló és a tökéletes. Nem én vagyok az, aki kiérdemelte Isten szeretetét. Isten nélkül kiszolgáltatott csecsemő voltam én is. De elment mellettem az Úr, meglátott, megszánt... és életben tartott. Én semmi vagyok, Ő a minden. Ő tett használhatóvá, Ő formálta át az életemet, Ő, csakis Ő!

Légy örökre áldott Uram, végtelen szeretetedért!

Lupták György

Igehirdetés

Elhangzott a Kelenföldi templomban 1999. szept. 12-én (Mt 6,25-34)

Kedves testvéreim,

a Kulosaari gyülekezet szívélyes, meleg üdvözetét küldi mindnyájatoknak. Gyülekezetünk tagjai közül sokan őriznek kedves emlékeket a korábbi magyarországi és finnországi találkozásokról.

Olyan meleg és esőmentes nyarunk volt, melyet ritkán lehet tapasztalni Finnországban. Alkalmunk volt újra és újra megcsodálni a természet szépségét, a virágok színpompáját, figyelni a madarak felszabadult röptét a felhőtlen égen. Az előbb felolvasott igében is virágokról és madarokról beszél nekünk Jézus. E szavakkal zárja beszédét: „Ne aggódjatok a holnapért, mert a holnap majd aggódik magáért: elég minden napnak a maga baja.” (Mt. 6,34)

Ugye, minden szava igaz!

Saját élettapasztalatunk is igazolja Jézus útmutatását. Jól tudjuk, hogy aggodalmaskodással nem tudjuk megváltoztatni a dolgokat. Ellenkezőleg, az aggodalmaskodás sok energiát emészt föl, megnehezíti az életet, még az ember munkakedvét is elveszi. Igaza van Jézusnak, egy arasznyival sem tudjuk megnyújtani az életünket, ha aggodalmaskodunk.

Bölcsebben tennénk, ha nem aggodalmaskodnánk, de mit csináljunk, ha a holnap gondjai állandóan elfoglalják gondolatainkat. Bár van mit ennünk, és ruhánk is van, de biztosan nekünk is van annyi gondunk, mint Jézus egykori hallgatóinak. Sokan vannak, akik annak ellenére, hogy látszólag biztonságban élnek, állandóan attól rettegnék, hogy a boldogságuk nem tart örökké. Ha nincsenek problémáink, magunk gyártjuk őket.

Egy apa ezt a tanácsot adta fiának: „Ne feledd, hogy az életben azok lesznek a legnagyobb bajok, amelyek meg sem történnek.” Csak remélhetjük, hogy ez a tanács igaznak bizonyul saját életünkben és a világtörténelemben is.

Jézus szavai megkérdőjelezhetők, ha Földünk jelenére és jövőjére gondolunk. Feledkezzünk meg a jövőről, és éljünk csak a mának? Hiszen akkor ugyanazt a hibát követjük el, amittől máris szenved az emberiség. Felelőtlen nemzedékek a saját jólétükre gondolva pusztítják a természetet, s nem kérdezik, hogy mi marad a következő nemzedéknek. Jól tudjuk, hogy ha nem gondolunk a jövőre, megsemmisülhet a teremtett világ. A közömbösség felelőtlenység. A holnap érdekében céltudatosan kell dolgozni.

A holnap felőli aggodalom mindnyájunk számára ismerős érzés. Különösen a nők életét árnyékkolták be mindig is az olyan gondok, hogy mit együnk, mit igyunk, mibe öltöztessük a családunkat. A nők élete soha véget nem érő sütés-főzés, szövés-fonás, vízfordás, és aggodalmaskodás amiatt, hogy elfogynak a javak. Aggodalom amiatt, hogy nem lesz elég a fizetés a hónap végéig.

Ha ez az aggodalom nem fontos, akkor mi a fontos? Ebben a pillanatban is sok-sok ezer anya másra sem tud gondolni, mint hogy mit adjon a gyermekének enni, és hogyan védje meg a hidegtől. Kinek lenne szíve bemenni egy menekülttáborba, és azt mondani az apáknak és az anyáknak: „Ne aggodalmaskodjatok. Nem több-e az élet a tápláléknál és a test a ruházatnál?”

Jézus szavai mégsem annyira életidegenek, mint első hallásra gondolnánk. Jézus nem azt mondja, mint egyes filozófusok, hogy az anyagi lét értéktelen, csak a szellemi foglaltságok fontosak. Jézus azt mondja, hogy az élet (más fordításban: a lélek) több mint a táplálék, és a test több mint a ruházat. Tehát nem a testet és a lelket, hanem a testet és a ruházatot, a lelket és az ételt állítja szembe egymással. Az emberről magáról, testéről és lelkéről kell gondoskodni inkább, mint arról, hogy mit eszünk-iszunk, mibe öltözködünk. A táplálék és a ruházat szükséges dolgok, de nem mindegy, hogyan fogadjuk: aggodalmaskodással, vagy a jövő iránti bizalommal.

Ebben van Jézus szavainak a lényege. Úgy beszél a gondtalan életről, mint Isten gyermekeinek életmódjáról. Azokhoz szól, akik Istenben mint Teremtőben, Mennyei Atyában hisznek. Jézus hallgatói zsidók voltak, akiknek ez a hit magától értetődő volt. Ezért mondja, hogy csak a pogányok tartják életcéljuknak szükségleteik kielégítését. Ha elhisszük, hogy Isten adta nekünk az életet, akkor higgyük el azt is, hogy Ő megadja a szükséges táplálékot. Ha megteremtette a testet, akkor fel is ruházza. De ehhez gyakran a mi segítségünkre van szüksége.

A Hegyi beszédben Jézus világosan beszél arról, hogy mit jelent a hit az ember életében. Jézus tanítványai nem abban különböznek a többiektől, hogy templomba járnak és Bibliát olvasnak – persze, ezek is fontos dolgok -, hanem abban, hogy hétköznapjaikban is bíznak Istenben, és döntéseiket erre a hitre alapozva merik meghozni. Egy Eliezer nevű zsidó rabbi a következőképpen idézte Jézus szavait az első században, bár ez így nem került bele az egyik evangéliumba sem: „Akinak van egy darab kenyér a kosarában, és azt kérdezi, hogy mit eszünk holnap, az kishitű.”

A Hegyi beszédben Jézus több példával magyarázza meg azt, hogy mit jelent az Istenben való hit. Ha hiszünk Istenben, akkor meg tudunk bocsátani annak, aki bánt minket, akkor oda merjük fordítani a másik arcunkat is a minket ütőnek, imádkozunk az ellenségeinkért, akkor merjük Istenre hagyni a holnap gondjait.

Minél reménytelenebbnek tűnik a helyzetünk, annál inkább szükségünk van erre a hitre. Ha a híradót nézve újabb háborúkról, árvizekről, földrengésekről, erőszakos cselekedetekről ér-

tesülünk, ennek a hitnek a segítségével bízhatunk abban továbbra is, hogy Isten gondot visel teremtményeiről. Mindaddig, amíg vannak emberek, akik bíznak a jövőben, van reményünk. S amíg remélünk, a hitre támaszkodva merünk tevékenykedni a jövő érdekében.

„Keressétek először az Isten országát és igazságát, minden egyéb megadatik nektek”. Éppen erről van szó. Fáradhatatlanul kell keresnünk, kutatnunk, kérdeznünk, mi Isten igazságos akarata életünkben, ezen a világon, s ha megbizonyosodunk Isten akaratáról, aszerint kell élnünk. Mégiscsak Isten országa, Isten közelsége, az Istennel való közösség az egyetlen fontos dolog ebben az életben.

A fölösleges aggodalmaskodás nem segít. Szabadon befeledkezhetünk abba a pillanatba, amelyben éppen élünk. Hasz-

nálhatjuk azokat a lehetőségeket, melyeket Isten felkínál nekünk. Ha megfigyeljük Isten teremtett világát, észrevehetjük, hogy minden célszerű egységben működik. Velem ne törődne Isten? Hiszen része vagyok teremtő művének, melyben mindennek van célja. Miért ne engedném, hogy Isten szeressen és gondoskodjon rólam, miért ne lehetnék az Ő kedvenc gyermeke? A Hegyi beszédnek ez a része felszólítás: Add át Istennek gondjaidat! Isten Lelke a lehetetlenben is meglátja a lehetőséget.

Kersti Rantasalo /Helsinki/

Igehirdetés a Kelenföldi templomban 1999. szept. 12-én
(ford. Csepregi Márta)

PÁLYÁZATI KIÍRÁS

ÖTK pályázatot hirdet Jézus Krisztus születésének 2000. éve alkalmából

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ négy témát ajánl kidolgozásra a nagy jubileumra, a 2000. esztendőre. A pályázat témája és feltételei a következők:

I.

1. *Az egyházak és keresztyének egységtörekvéseinek (ökumenizmusának) bibliai gyökerei bemutatása, az „ökumené” szó jelentése rendszeres kifejtésének összefüggésében.*
2. *A római katolikus egyház fejének, II. János Pál pápának enciklikái szociális vagy ökumenikus vagy jubileumi tanításai.*
3. *Keresztény világméretű önkritika, mint az egyházak megbékélésének útja.*
4. *Az egyházak és keresztyének egységtörekvéseit ellenzők, ökumenizmust elvetők teológiai és egyháztörténeti érvei.*

II.

1. **A pályázat terjedelme** nem lehet kevesebb mint 20 és több mint 50 szabvány gépelt oldal.
2. **Beküldési határideje:** 2000. október 1.
3. A jeligével ellátott pályázatokat **ökumenikus bizottság bírálja felül** és ítéli oda a pályadíjakat legkésőbb **december 15-ig**.
4. A pályázat nyitott a **teológiai képesítésű és teológiát tanulmányozó**, valamint e témában elmélyülő egyháztagok számára.

III.

Pályadíjak:

I. díj: 50.000.- Ft

II. díj: 30.000.- Ft

III. díj: 20.000.- Ft

A kéziratok beküldendőek az **Ökumenikus Tanulmányi Központ**
(1114 Budapest, Bocskai út 15. III.em.3.) címére.

IX. ORSZÁGOS BIBLIAI ÉS HITTANVERSENY (OBHV)

2000. április 1-2. (kicsik, 8-12 évesek)

2000. április 8-9. (nagyok, 13-16 évesek)

Téma: Gyermek és asszonyok az evangéliumokban

5 fő/capat, részvételi díj: 1.000 Ft/fő

Jelentkezési határidő: 2000. március 15.

A IX. Hittanversenyre is várjuk a gyermekek rajzait és írásait!

„Milyen lehetett gyermeknek lenni Jézus közelében?” – „Isten gyermeke vagyok” témákban

A verseny felkészüléséhez adott helyek:

Péter anyósának meggyógyítása Mt 8,14-15 / Mk 1,29-31 / Lk 4,38-39

Vérfolyásos asszony + Jairus leánya: Mt 9,18-26 / Mk 5,21-43 / Lk 8,40-56

Piacon játszó gyermekek: Mt 11,16-17

5000 ember megvendégelése: Mt 14,13-21 / Mk 6,30-44 / Lk 9,10-17 / Jn 6,1-15

Hegyi Beszéd hallgatói: Mt 5-7

Kánaáni asszony: Mt 15, 21-28 / A pogány asszony hite: Mk 7,24-30

Holdkóros fiú meggyógyítása: Mt 17,14-21 / Lk 9,37-43

Kisgyermek példája: Mt 18,1-10 / Mk 9,33-37 / Lk 9,46-48

Jézus megáldja a gyermekeket: Mt 19,13-15 / Mt 10,13-16 / Lk 18,15-17

Gazdag ifjú: Mt 19,16-26 / Mk 10,17-27 / Lk 18,18-27

Zebedeus fiúk: Mt 20,20-28 / Mk 10,35-45 / Lk 22,24-27 és 12,50

Bevonulás Jeruzsálembe: Mt 21,1-11 / Mk 11,1-11 / Lk 19,28-38 / Jn 12,12-19

Tíz szűz: Mt 25,1-13

Betániai megkenetés: Mt 26,6-13 / Mk 14,3-9 / Jn 12,1-8

Özvegyasszony két fillérje: Mk 12,41-44 / Lk 21,1-4

Mária Erzsébetnél: Lk 21,39-45

Naini ifjú: Lk 7,11-17

Bűnös nő: Lk 7,36-50

Jézus követő asszonyok: Lk 8,1-3

Mária és Márta: Lk 10,38-42

Meggörnyedt asszony: Lk 13,10-17

Tékozló fiú: Lk 15,11-32

Jézus és a samáriai asszony: Jn 4,1-19

Kapernaumi királyi tisztviselő gyermeke: Jn 4,46-54 / Mk 8,5-13 / Lk 7,1-10

Levél cím: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Áldott Adventet és jó készülést kívánunk:

Csoszánzky Márta és Galgóczi Mariann.

Szerkesztői közlemény

Januártól új technikai munkatársakkal dolgozik a Lelkipásztor. A tördelés a Sajtóosztályon történik *Rezessy Szabolcs* munkájával, a nyomtatás pedig a *Plantin Kft.* nyomdájában. Megköszönjük *iff. Fülöp Attila* és a *Crea-Print* hároméves munkáját, reménységgel tekintünk az új munkatársakkal való együttműködés felé.

Januári számunk szerzői

Bányai Béla pszichiáter – Enying
Czenthe Miklós levéltár igazgató – Budapest
Ferenczy Erzsébet lelkész – Budapest
Gáncs Péter lelkész – Budapest
Isó Zoltán lelkész – Veszprém
Koczor Tamás lelkész, esperes – Dabas-Gyón
Koczor Zoltán főiskolai tanár – Budapest
Kress, Volker püspök – Drezda
Lupták György lelkész – Kiskőrös
Marschall Marcell – Budapest
Mesterházy Zsuzsanna lelkész – Lovászpata
Möller, Christian teológiai professzor – Heidelberg
Nagy Gyula ny. püspök – Budapest
Rantasalo, Kersti lelkész – Helsinki
Schermann Gábor lelkész – Kemeneshögyész
Szabóné Mátrai Marianna lelkész,
felelős szerkesztő – Budapest
Varsányi Ferenc lelkész – Pécs
Zügn Tamás lelkész – Sopron

A fotók a balatonfüredi evangélikus templomot ábrázolják.

Lelkipásztor

Evangélikus Lelkészi Szakfolyóirat

Megjelenik havonta

Felelős szerkesztő: Szabóné Mátrai Marianna, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 469-1050

A szerkesztés munkájában a szerkesztőbizottság vesz részt.

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel/Fax: 317-1108

Felelős kiadó: Tóth-Szöllős Mihály.

Készült a Plantin Kft nyomdájában. Tördelés: Rezessy Szabolcs

Egy szám ára: 290,-Ft. Előfizetési díj egy évre: 3800,-Ft. (3.480 Ft+mellékletek).

Külföldi előfizetések: Szomszédos országokba (postaköltséggel együtt): évi 5.100,-Ft.

Egyéb külföldi országokba: 6.600,-Ft/42 USD vagy 60 DEM postaköltséggel.

A borítón: Szentléleggalamb dicsfényekkel Balfról.

A fotót készítette Molnár Géza. A borítót *iff.* Harmati Béla tervezte.